

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE NALLIHAN FOLKLORU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Fulya ÖZTÜRK**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr İSA ÖZKAN**

Ankara-2010

ONAY

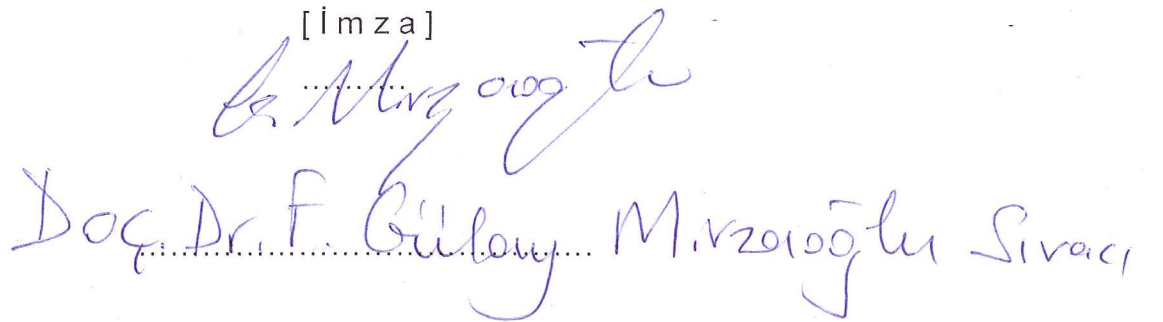
Murat Işık tarafından hazırlanan "Nogay Masalları" başlıklı bu çalışma, 16.09.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

[İmza]

Prof. Dr. İsa ÖZKAN

[İmza]

Prof. Dr. Pektöre Aytepe

[İmza]

Doç. Dr. F. Gülbay Mirzaioglu Sivaci

ÖNSÖZ

İnsanoğlu belki de yaratılışı gereği öğrenme içinde yaşadığı toplum hakkında bilgi edinme arzusundadır. Pek çok açıdan Türk tarihinde önemli bir yere sahip olduğuna inandığım Ankara'ya 160 km uzaklıktaki köyleriyle birlikte kırk bine yakın nüfusu olan, anne ve babamın doğup büyüdüğü hatta bana da "Nerelisin" dediklerinde "Nallıhanlıyım" cevabını verdiğim şirin ilçeyi folkloru, tarihi ile birlikte coğrafyasını da dikkate alarak incelemek istedim; çünkü Nallıhan bu özellikleriyle bir araya getirilince tarih sahnesinde neden bu kadar önemli bir konuma sahip olduğuyula ilgili ipuçları veriyor.

Nallıhan günümüzde var olan çeşitli kaynaklarıyla Türkiye ekonomisine çeşitli katkılar sağlamakla birlikte tarihte de çeşitli kültürlerin uğrak noktası olarak adından söz ettirmiştir. Bilindiği üzere yol üstü güzergahlarda çeşitli kültürlerden esintiler görmek mümkündür. Bu esintilerin yaratılmasındaki en büyük etkenlerden biri de ilçeden geçen İpek Yolu'dur. İpek Yolu Nallıhan' a ekonomik değerler yanında kültürel özellikler de katmıştır. Maalesef coğrafi keşifler neticesinde İpek Yolu gibi önemli ticaret yollarının güzergahları değişmiş ve geçtikleri bölgelerden durgunluklar yaşanmıştır. Son zamanlarda çeşitli kuruluşlar tarafından İpek Yolu'nu canlandırma projeleri hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Osmanlı Devlet'i zamanında Nasuh Paşa'nın bu yol üzerinden geçerken han, hamam, cami yaptırmaması, Evliya Çelebi'nin güzergahı üzerinde yer alması, Candaroğlu'nun Nallıhandaki varlığı ilçenin tarihteki önemini de ortaya koymaktadır.

Bu tezimi hazırlarken geçmişte yaşanan gelenekleri hatıralardan gün ışığına çıkarmak zor olsa da daha önce Nallıhan ile ilgili kitap yazan başta Mesut Şener'in "Nallıhan" adlı kitabı olmak üzere Nusret Mutlu'nun "Her Yönüyle Nallıhan" ve Mehmet Öztürk'ün "Nallıhan ve Kültürel Değerleri" adlı kitaplarıyla birlikte Mustafa Bektaş'ın Nallıhan ile ilgili bilgileri bana farklı bakış açısı kazandırmıştır. Tez oluşturulurken bu tarz kaynaklara başvurmayla birlikte öncelikle Nallıhanlıların hafızasında kalan, bugün hala yaşatmaya çalıştığı kültürel öğeler ön plana alınmıştır.

Tez beş bölümden oluşup her bölüm kendi içinde alt başlıklara ayrılmaktadır. Birinci bölümde Nallıhan'ın coğrafyası ile ilgili özelliklerden yani

yüzey şekillerinden, ilçeden çıkarılan madenlerden, hangi iklim özelliklerinin hakim olduğundan ve ne tür bitkilerin yetiştirilebildiğinden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde Nallıhan'ın tarihi önemine değinerek tarih sahnesinde var olma sebeplerinden ve tarihte neden önemli olduğundan bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde bir bölgeyi, ilçeyi var eden en temel unsurlardan da biri olan hayvancılık ve tarım gibi önemli iki sektör olan Nallıhan'ın ekonomisiyle ilgili unsurlara değinilmiştir.

Dördüncü bölümde ise folklor dediğimizde aklımıza gelen yemek, çocuk oyunları, atasözü, deyim, bayramlar, evlenme gibi pek çok unsur ele alınmıştır.

Beşinci bölümde ise Nallıhan'da doğup çeşitli alanlarda önemli çalışmaları olan önemli kişilere değinilmiştir.

Son bölümde de da tezin özeti, kaynakça ve kaynak kişilere yer vererek bitirilmiştir.

Tezimi hazırlarken merak ettiklerimi tüm içtenliğiyle cevaplayan Nallıhanlılara yağlı boya resimleriyle destek veren Hamiyet Gürelli'ye, Nallıhan ile ilgili çok önemli bilgileri benimle paylaşan Mustafa Bektaş Bey'e ve tezimin bu aşamaya gelmesinde çok değerli katkıları olan Prof. Dr. İSA ÖZKAN'a teşekkür ederim.

Fulya ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

COĞRAFYASI	3
A-Coğrafi Konum ve Yüzey Şekilleri	3
B-İklimi	6
C- Bitki Örtüsü	7

II. BÖLÜM

TARİHÇESİ	10
A-Nallıhan Tarihine Genel Bir Bakış	10
B- Tarih Öncesi Roma ve Bizans Dönemleri	16
C- Evliya Çelebi Seyahatnâmesinde Nallıhan	19
E-Cendere Köyünde Candarlı Halil Paşa Vezir-i Azamlığı	21
F-Vezirlerden Nasuh Paşa'nın Nallıhan'a Bıraktığı Eserler	22
G- 1895- 99 Yıllarında Nallıhan	31
H- Naki Tezel'in Anılarında Nallıhan	35
İ- Kurtuluş Savaşında Nallıhan	36

III. BÖLÜM

EKONOMİSİ	41
A-Tarım	41
A1-Çeltik	41
A2- Domates	41
B- Hayvancılık	46
B1- İpek Böcekçiliği	47

IV. BÖLÜM

FOLKLOR (HALKBİLİM)	51
A-Doğum	53
B-Evlenme	56
C- Ölüm	76
D- Bayramlar	76
E- İnanç İlaç Dua Adak Yerleri	80
F- Ulu Şahıslar	90
G- Giyim Kuşam	109

H-İpek İğne Oyaları	110
I- Çocuk Oyunları.....	122
J- Yemekler	127
K-Yöresel Kıyafetler	138
L- Atasözleri	141
M-Deyimler:	148
N- Özdeyişler	149
O-Yöreye Ait Sözcükler	149

V. BÖLÜM

NALLIHAN'DA YETİŞEN SANATÇILAR, BİLİM ADAMLARI ve YAZARLAR	154
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	164
KAYNAKÇA	167
KAYNAK KİŞİLER	169
ÖZET	170
ABSTRACT	171

KISALTMALAR

c	: Cilt
s	: Sayfa
Age	: Adı geçen eser

GİRİŞ

Halkbilim olarak Türkçede terimleştirdiğimiz folklor bir millete ait pek çok unsuru içinde barındırmaktadır. Aslında folkloru millî değerleri korumak için üzerine zırhını giymiş bir komutana benzetebiliriz. Folklor bu zırhını giyerken hiçbir zaman değişimin karşısında olmamış değişimle birlikte hareket etmiştir. Bu sayede dedelerimiz, ninelerimiz zamanında var olan gelenek, göreneklerin, halk inançlarının izlerini görebilmekteyiz. Aslında çevremize baktığımızda var olan hala yaşatılan adetlerimizi görmek mümkündür. Arabalardaki nazar boncukları ya da gençlerin çeşitli tasarımlarla süslenen nazar boncuğu kolyeler, düğünlerde küp kırma, ya da evlenmek isteyen gencin pilavın ortasına kaşığı dikmesi gibi unsurlar folkloru ait öğelerin günümüzde hala yaşatıldığının göstergesidir.

Nallıhan Ankara'ya 160 km uzaklıktadır. Haritada hudutlarının büyük bir kısmı Batı Karadeniz'de görünmesine rağmen iç kısımlara doğru İç Anadolu'nun yaz kuraklığını, sert kışlarını görmek mümkündür. İlçede Ayman ve Eymir köylerinde bozkır niteliği taşıyan araziler, Sarıçalı dağı gibi yüksekliği 1500 metreyi aşan pek çok dağlık plato ile Sakarya havzasından dolayı sulak araziler de mevcuttur. Çok çeşitli coğrafi özelliklere sahip olan ilçemiz farklı iklim kuşakları sayesinde tarıma dayalı ekonomik ürünleri zenginleştirmiştir. Eskiden pirinç üretiminde önemli bir yere sahip olan ilçe günümüzde de hormonsuz domates ile sebze ve meyve hallerinde diğer bölgelerin domateslerine göre ilk sırada yer almaktadır. Karadeniz ve İç Anadolu'nun iklimsel özellikleri yanında küçük bir alanda olsa dahi mikroklima özelliği nedeniyle karpuz ekimi de yapılmaktadır.

Coğrafi konum yanında tarih içindeki yeri bakımından da oldukça önemli olan ilçe Hititler döneminde Frig, Pers, Makedonya yönetiminde bir yerleşim birimi iken; Haçlılar zamanında Bizans; Orhan Gazi döneminde ise Osmanlı egemenliğine girmiştir. Nallıhan'ı tarih sahnesinde bu kadar önemli kılan devrin en önemli ticaret yollarından olan İpek Yolu'nun üzerinde olmasıdır. Ankara üzerinden gelen yol Ayaş, Beypazarı, Nallıhan, Geyve üzerinden Adapazarı ve İstanbul'a ulaşmaktadır. Hanlar dizisi o devir tüccarları için Nallıhan Hindistan'dan gelen Baharat Yolu ile Çin'den gelen

İpek Yolu'nun atar damarıydı. Pek çok tüccar Suriye, Bağdat ve Mısır'a gitmek için Nallıhan'a uğradı. Tüccarların buraya uğraması doğal bir sonuç olarak ticaretin gelişmesini sağlamıştır. İpek Yolu'nun Nallıhan'dan geçmesi, ticaretin canlanmasını ve ipek iğne oyacılığının da gelişmesini sağlamıştır. İpek iğne oyacılığının gelişmesi ile hem ev hanımları aile ekonomisine katkıda bulunmuş, hem de Nallıhan'ın ipek iğne oyalılarının cenneti olarak anılmasını sağlamıştır.

İnanç turizmi bakımından da Nallıhan'ın önemli değerlere sahiptir. Özellikle Tapduk Emre'nin varlığı ilçeyi pek çok kişinin ziyaret etmesini sağlamıştır. Çocuğu olmayan kişilerin buraya geldikten sonra çocukları olduğunun bilinmesi ve Türk toplumunda bu gibi halk inançlarına değer verilmesi ziyaretlerin artmasında etken olmuştur.

Netice olarak şunu söyleyebiliriz ki Nallıhan tek bir yönüyle anlatılmakla bitmiyor. Bu şirin ilçeyi tarihi, turistik açıdan burada doğup büyüüp bugün çok önemli yerlere gelen kişiler açısından araştırma yapıp, bilgi sahibi olunması gerekiyordu. Nallıhan ile ilgili kitap yazan yazarlar, araştırma yapanlar ve yapmış olduğum bu tezim sayesinde Nallıhan'ın çoğu kişiler tarafından tanınacağı inancındayım.

Çayırkırı ovaları bulunmaktadır.¹ Eskişehir sınırı boyunca doğu- batı doğrultusunda uzanan bu derin vadi içinde Sakarya'nın kolu olan Sarıyar ve Gökçekaya Baraj'ları akmaktadır. İlçenin rakımı 625m yüzölçümü 1798km² dir.

Jeolojik yapı bakımından oldukça zengin olan Nallıhan'da yapılan incelemeler sonucunda çok çeşitli madenlere rastlanmıştır. Nallıhan'daki maden yatakları tablodaki gibidir.²

Belenören	Arsenik
Beydili	Demir, Maden Suyu, Linyit
Nallıdere	Linyit
Subaşı	Linyit
Soğukkuyu	Maden suyu
Emremsultan	Mermer
Kuruca	Mermer ve Maden suyu
A. Kavacık	Linyit

Son yıllardaki küresel ısınma gibi doğa olayları ve çevre kirliliği nedeniyle uluslar arası pek çok kuruluşun da katkısıyla halkı bilinçlendirme amaçlı çeşitli sempozyumlar düzenlenmiştir. Bu etkinliklerden biri de Ankara-Nallıhan-Çayırhan civarlarında toprağı iyileştirme, küresel öneme sahip doğal canlıları koruma ve halkın yaşam kalitesini artırma amaçlı olarak yapılmıştır. Bu konuda da Çevre Bakanlığı bu bölgelerde çeşitli çalışmalar yapmış, okullarda öğrencilere de görüntülü eğitim verilmiştir. Öğrencilerin de rol aldığı "Doğamızı Koruyalım" adlı oyun sergilenmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda bu bölgelerde ağaçlandırma çalışmaları başlatılmıştır.

¹ Büyük Kültür Ansiklopedisi, c.9 , Başkent Yayıncılık, 1984, s.3437

² 1967 Ankara İl Yıllığı, Ajans Türk Matbaacılık, 1967, s.381

B-İklimi

Nallıhan coğrafi konumda da belirttiğimiz gibi Karadeniz Bölgesi'nde yer aldığı için bu bölgenin yağışlı ve ılıman iklim özelliklerini yansıtmaktadır. Karadeniz ikliminin özellikleri yükseklerle çıkıldığında yerini karasal iklimin özelliklerine bırakmaktadır. İlkbahar, sonbahar ve kış ayları en çok yağışların görüldüğü aylardır. Sakarya nehri yakınlarında rakım 250 metreye düştüğü için burada daha da fazla ılıman iklim etkili olmaktadır.

İlçenin en dikkat çeken iklim özelliği ise dört mevsimin belirgin şekilde hissedilmesidir. Baştan en yüksek tepe olan Sarıçalı(1740) olmak üzere yüksek yerlerde karasal iklim özellikleri görülse de iç kesimlerde Yenice Köyü gibi yerlerde ılıman iklim, kimi yerlerde de klimatik olarak Akdeniz ikliminin özellikleri görülmektedir.

C- Bitki Örtüsü

Batı Karadeniz sınırları içinde olan ilçede ormanlık alanlar oldukça fazla yer kaplamaktadır; ancak bu genellemeyi ele alırken Ayman ve Çayırhan'ı ayrı tutmalıyız. Çayırhan'daki yeşil alanın azlığını buradaki termik santrale bağlayabiliriz. Bu santralin atıkları bölgenin tarım alanı olarak kullanılmasını da engellemiş ve pek çok insanın kanser gibi hastalıklardan hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Çayırhan'da yıllardır çam gibi çeşitli ağaçlar dikilse de hiç birinin büyümediği görülmüştür. Toprağa atılan her tohumun filizlenmesine rağmen bu bölgedeki bilinçsiz oluşumlar nedeniyle yetiştirilmek istenen ağaç türleri tabiatına ters düşercesine büyümek yerine yok olup gitmektedir. Orman örtüsü yanında yükseltiden dolayı iğne yapraklı ağaçlar da görülmektedir. Nallıhan'ın en etkileyici bir yönü geçmişten günümüze neredeyse köprü görevi kuran, zamanında nice insanları gölgesinde nefes aldiren çınar ağaçlarının günümüze kadar korumasıdır. Özellikle Hoşbebe adı verilen mesire yerinde bu ardıc ağaçlarına rastlamamız mümkündür. Çoğunun içi oyulsa da hala güçlü bir şekilde toprağa tutunması hoş manzaraların ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Ormanlarda daha çok çam, ardıç, meşe, gibi türler bulunmaktadır. Biyolojik zenginlik bakımından da Nallıhan'da oldukça zengin türlere rastlamamız mümkündür. Sarıçalı Dağı altı yüz endemik bitki çeşidiyle Uludağ'dan daha zengindir. En yaşlı ağaçlar bu ilçededir ve birinin çevresi 7.5 metredir. Yine Türkiye'deki en yaşlı karaçam Sarıçalı Dağı'ndadır ve 750 yaşın üstünde pek çok ağaç bulunmaktadır. Bu tür önemli ağaçların korunmasına önem verilmekle birlikte dağlardan inen hayvanların tahrip ettiği pek çok alan da bulunmaktadır.

(Süsen bitkisi)

(Sütleyen)

(Turna Gagasi)

(Ballibaba)

II. BÖLÜM

TARİHÇESİ

A- Nallıhan Tarihine Genel Bir Bakış

Anadolu, Bizanslıların elinde iken konar göçer bir yapıya sahip Türkler kendileri için uygun, hayatlarını sürdürebilecekleri topraklar arıyorlardı. Bunun üzerine Çağrı Bey ve ağabeyi Tuğrul Bey Anadolu'nun savunmasız ve Türkler için oldukça elverişli topraklar olduğunu belirtmişlerdir. Bundan sonra Türkler Anadolu'nun yakınlarına gelmeye başlamıştır ve uzun süre egemenlik savaşı verecekleri bu topraklarda resmi olmayan egemenlikleri başlamıştır. Bu zamanlarda şimdiki Nallıhan toprakları Hititler, Firigler, Persler, İskenderler, Romalılar gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

Türklerin Anadolu'ya gelişi Bizanslılar ve onlara tabi olarak kavimlerin de mukavemetine sebep olmuş ve uzun süreli savaşlar yapılmıştır. Yapılan bu savaşlar sonucunda Türkler çok önemli zaferler kazanmıştır. Kazanılan zaferler sonucunda Anadolu'ya göçler artmıştır ve çok çeşitli kültürel öğeler de Anadolu'ya taşınmıştır. Zamanla çeşitli yerlere Türkçe isimler verilmeye başlanmıştır. Bunun en önemli örneklerini Nallıhan'daki Beydili, Eymir, Dodurga, Kızık gibi Oğuz boylarına ait adların yerleşim adı olarak verilmesinde görülmektedir. Aslında bu da Türkçeye verilen önemi ortaya koymaktadır. Türkler Anadolu'yu ele geçirince Nallıhan sınırları önce Danişmentlilerin ve Anadolu Selçukluların hakimiyetine girmiştir. Anadolu Selçuklu yıkıldıktan sonra da Candaroğlu Beyliği'nin sınırları içinde kalmıştır.

Nallıhan'ın Osmanlı topraklarına katılması Orhan Bey zamanındadır. 1594 yılında Nasuh Paşa Halep'ten İstanbul'a dönerken - Ankara- Nallıhan- Göynük yolunu kullanır. Bu güzergâh bugün bir numaralı devlet yoludur.³

³ Tarihi İpek Yolunda Ankara, Ankara Valiliği, 2007, s.13

Buraya gelen Osmanlı veziri Nasuh Paşa, han, hamam, cami yapılmasını emretmiştir.⁴ Nallıhan'a yapılan han ilkbaharda biter ve Nasuh Paşa burayı vakfder. İlçenin ilk yerleşim alanının çok fazla nüfusu barındırmadığı; ancak hanın yapılmasıyla birlikte buraya göçün ve iskanın olduğunu öğrenmekteyiz. Nasuh Paşa tarafından yaptırılan Nallıhan'daki bu abidevi yapının adı Kocahan'dır ve duvarında yapılaş tarihine dair kitabe bulunmaktadır.

“Nasuh Paşa vezir-i paki seyret bu hanı
Yapmaya çok kıldı niyet
Tatar Ali Çavuşu etti takvis
Binasına vec edil emanet
O da gayret kuşağını meyane
İki yerden kuşatıp etti himmet
Bin on dördü zilkadesinin
Yirmi dördüncü Perşembe o saat
Binasına başladılar bu hanın
Edüp elberü kıldı imaret
Bin on beşi rebülevvelayının
Tamamlandı bu da buldu nihayet”

Günümüz Türkçesi ile;

“Temiz yaratılışlı Nasuh Paşa bu hanı
Yapmaya niyet ettiği zaman,
Tatar Ali Çavuşu görevlendirdi
Yapının iyi ve çabuk yapılmasını ona bıraktı.
O da bu arada iki yerden çaba kuşağını
Kuşanıp çalışmaya koyuldu.
Bin on dört yılı kasım ayının yirmi dördü
Pazar gününün bir saatinde
Hepsi birleşip bu yapının yapılmasına başladılar.
Bin on beş yılının ocak ayı bittiğinde
Bu hanın yapılması sona erdi.”

⁴ Yeni Türk Ansiklopedisi, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1985, c.7, s. 2574

Yukarıdaki hicri tarihlerden de anlaşıldığı üzere hanın yapımı bir yıl sürmüştür cami ve hamamın yapımı da aşağı yukarı aynıdır. Bu da bize Nallıhan'ın bugünkü yerinde kurulmasının 2009 yılı itibariyle 414 yıl öncesine dayandığını göstermektedir.

Nasuh Paşa, sadece Nallıhan'a değil Beypazarı ve Çayırhan'a da han yaptırır ve bu hanların arası 30-40 km'dir ve develerle bir gün sürmektedir. Bu uzaklıklar yolun durumuna göre de değişimler göstermektedir. Rivayete göre bu hanlardan kervanlar gözlenir ve ateş yakılır, hana gelenler de bu ateşten taş alıp yataklarını ısıtırlarmış.

Nallıhan tarihini önemli kılan unsurlardan biri de İpek Yolu'dur. Büyük İskender Persler'in Anadolu'daki egemenliğine son verdikten sonra kendine ilerlemek üzere oldukça değişik güzargahlar seçer. Ege'de ilerledikten sonra MÖ 333'ün ilkbaharında Ankara'ya ulaşır. İskender'in farklı yollar denemesi üzerine Kral Yolu önemini kaybetmeye başlar. Özellikle de Romalılar döneminde Ankara önemli bir ticaret merkezi olur. Bunda Anadolu'nun jeostratejik konumu, Doğu ile Batı arasında köprü oluşu da etkindir. Anadolu'da Güdül, Beypazarı, Nallıhan, Göynük, Sapanca, Taraklı, Geyve, Mudurnu ve Ayaş güzergâhında Hitit dönemine kadar uzanan doğal geçiş yollarının var olduğu bilinmektedir.

Büyük İskender'in yeni yollar bulması üzerine Kral Yolu önemini yitirmiş ve İpek Yolu ticarete önemli bir yol olmuştur. Bu yola İpek Yolu adını veren Alman coğrafyacı Ferdinand von Richthofen (1871) dir. İpek Yolu Doğu Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan tüm yollara verilen genel bir addır. Bu yola İpek Yolu denmesinin en önemli sebebi de Çin'de üretilen ipek kumaşlarının devrin ticaretinde önemli bir yere sahip olmasıdır. Anadolu'dan geçen İpek Yolu önemli kavşak noktalarından biri olmuş ve ticareti canlandırmıştır. Bu yolu önemli kılan bir diğer nokta da yol üzerindeki kervansaraylardır. Ticaret yapmaya gelen kişiler buralarda konaklayarak, bölgelerin ekonomisine önemli katkı sağlamışlardır. Kervansaraylar sayesinde ticaret güvence altına alınmış ve sosyal hayatta canlanmalar olmuştur aynı zamanda sefer sırasında da orduya ev sahipliği yapmıştır.

Kervansarayların birbirlerine 30-40 km uzaklıklarla inşa edildiği ve her kervansarayda hayvan ve insanların konaklamasının yanı sıra da doktor, nalbant gibi çeşitli meslek erbaplarının da hizmet verdiği bilinmektedir.

Günümüzde hala İpek Yolu'nun önemini hafızlarımızda canlı tutmak için etkinlikler düzenlemeye devam edilmiştir. Geçtiğimiz 2004 yılında "Çanakkale Seramik" himaye ve desteğiyle "Develerle İpek Yolu" projesi düzenlenmiştir. Bu projeye üç Türk bir Amerikan ve Moğol'un develerle Gobi, Taklamakan ve Buhara'dan geçerek Nallıhan'a kadar ulaşmışlardır. Dokuz dolambaçtan Nallıhan'a gelen kervan Kocahan'ı gezip bir gün konakladıktan sonra Bursa üzerinden yoluna devam etmiştir.

İpek Yolu'nun bereket saçtığı ilçe Nallıhan

Tarihi İpek Yolu üzerinde sıralanan Ayas, Güzül ve Beyazın'ın ardından yolumuz Nallıhan'a ulaşıyor. Nallıhan, 160 kilometre ile Ankara'nın en uzak ilçesi. Tarihi İpek Yolu üzerindeki tüm ilçelerimizde rastladığımız doğal, kültürel ve tarihi zenginliklerden fazlasıyla nasibini almış. Ankara'dan sonra Bolu'ya 100, Eskişehir'e 120 kilometre yakınlığı ise her anlamda mutlu bir renk katmış ilçeye. Geçtiği tüm yerleşim yerlerini adeta bolluk ve berekete boğan Tarihi İpek Yolu'ndan günümüze çok şey ulaştı. Nallıhan'da hanlardan kervansaraylara, camilerden hamamlara, el sanatlarından lezzetli mutfağa kadar her şey o ihtişamlı yılların görkemli adeta resmi geçit yapıyor.

Geçmiş bu muhteşem yolu üzerindeki ilçelerimiz, sahip oldukları zenginlikleri mutlaka daha geniş kitlelerle paylaşmak zorunda. Bunu Ayas, Beyazın ve Güzül de hissettığımız gibi Nallıhan'da da derinden duyduk. Nallıhan, sayısız medeniyete beşiklik etmiş Selçuklu ve Osmanlı için önemli bir merkez olmuş. Tarihi Emre gibi Anadolu'da Türk-

leşme ve İslamlaşma uğruna nefes tüketmiş bir evliyanın kollarında büyüyüp, gelişmiş. Dağları, yaylaları, doyumsuz doğası, şelalesi, akarsuları, barajları, göletleri ile Tanrı'nın su yönünden en cömert davrandığı yurt köyesi... Nallıhan, 168'den fazla kuş türüne ev sahipliği yapan Kuş Cenneti Milli Parkı ve verimli tarım arazileri ile bolluk içinde. Ancak "Bu zenginlikler arasında bu kadar yokluk çekilir" dedirten bir Başkent ilçesi.

"NEYİMİZ VAR KI?"

Ziyaret ettiğimiz ilçelerde bir şey dikkatimizi çekiyor. Biz ilçelerdeki geri kalmışlığı ve ihmali sorgularken, pek çok zenginlikte de karşılaşıyoruz, ancak bu değerlerden o bölgede yaşayanların ha-

berdar olmadığını görüyoruz. Nallıhan'da birçok kişi, "Neyimiz var ki?" diye sorduğunda, "Bu kadarına da pes doğrusu" demekten kendimizi alamadık. İlçelerinin Ankara'ya nefes alıracak kadar önemli bir yerleşim birimi olduğu önce orada yaşayanlara iyi anlatılmalı.

Ziyaretimizde Nallıhan adına umut vadeden pek çok zenginliğe tanık olduk. Dilerim, bunları görmesi gerekenler de görür.

Alpay Eser (CHP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi): Nallıhan'ın gelişememesi tamamen yerel yönetimlerin misyon ve vizyonu ile ilgili. İlçemizin dinamiklerini bir türlü harekete geçiremediler. Nallıhan, sürekli kan kaybediyor.

Alpay Eser

18/05

İpek Yolu ile ilgili projeler Kültür ve Turizm Bakanlığı, Karayolları, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından da desteklenerek bin beş yüz yıl önce Doğu ve Batı'yı birleştiren bu yola canlılık kazandırmak istenmiştir. Desteklenen bu projeler ile İpek Yolu üzerindeki il ve ilçelerin turizmini canlandırmak da amaçlanmıştır.

1999-2009 yılları arasında belediye başkanlığı yapan Sefa Gür, "Sözü geçen proje ile Sarıyer üzerindeki Kuş Cenneti'nin turizme olan katkısını arttırmak ve bununla birlikte el sanatları, tarihi, kültürel unsurları da ön plana çıkarmak istediklerini" belirtmiştir.

Tarihi dönemlerde Nallıhan önemli bir merkez olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Nallıhan'da değişik tarihi dönemlerde farklı kültür ve

medeniyetlerin izlerine ve eserlerine rastlamaktayız. Büyük çoğunluğu Türk olan ilçede, XX. Yüzyıl başlarında belli oranda f azınlığının mevcudiyeti söz konusudur.

Nallıhanlı yaşlıların verdiği bilgilerde geçmişte Nallıhan topraklarında Ermenilerin varlıklı olduğu ve Ermenilere ait şarap, ipek böceği ve gül yağı fabrikalarının olduğu ifade edilmektedir.

Nallıhan'daki Ermeni varlığına ait bir kanıtta Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel müdürlüğünde var olan bir telgrafta rastlanmaktadır. Bu telgrafta Halep ve Zor bölgesine sevk edilecek Ermeniler ve Yozgat Kırşehir, Haymana, Nallıhan ve Sungurlu'da bulunan Ermenilerin miktarına dair bilgi yer almaktadır.

8 Za. 1333 (17 Eylül 1915)

Bâb-ı Âlî

Dahiliye Nezâreti

Mahreci

Şifre Kalemî

Ankara

C. 3 Eylül sene [1]331. Merkez ve mülhakât-ı vilâyetden şimdiye kadar sevk olunan Ermeniler yirmi bir bin iki yüz otuz altı nüfûsdur. Yozgat livâsında on bin dokuz yüz on altı Kırşehri merkezinde yedi yüz kırk yedi, Haymana'da altmış, Nallıhan'da dört yüz yetmiş dokuz, Sungurlu'da beş yüz yetmiş altı nüfûs Ermeni bulunup, bunlardan Yozgat dâhilindekilerini kısmen mıntıka-i mu'ayyeneye sevki îcâb edenler ve diğerlerini ber-mûceb-i mukarrerât kurâ-yı İslamiyyeye tevzî'i muktezî â'ilelerle sagîrler teşkîl etmektedir. Ankara istasyonunda el-yevm der-dest-i sevk beş yüz elli nüfûs vardır. Veche-i azîmetleri Halep ve Zor havâlîsidir. Merkez-i vilâyetin sevkedilecek bakiyye-i mevcûduyla Keskin Kal'acık'da kalıb kurâ-yı İslamiyyeye tevzî' edilecek takımdan olan nüfûs mikdârı başkaca arz olunur.

Yukarıdaki telgrafın günümüz Türkçesine çevrilmiş hali:

Telgraf:

Bab-ı

Ali

Dahiliye Nezareti

C. 3 Eylül sene 1331. Merkez ve vilayete bağlı yerleşim yerlerinden şimdiye kadar sevk olunan (gönderilen) Ermenilerin nüfusu 21.236'dır. Yozgat sancağında 10.916, Kırşehir merkezinde 747, Haymana'da 60, Nallıhan'da 479, Sungurlu'da 576 nüfus Ermeni bulunup, bunlardan Yozgat içindekiler; bir kısmı belirli yerlere gönderilmesi gerekenler, diğerleri alınan kararlar doğrultusunda İslam köylerine dağıtılması gerekli olan aileler ve küçük gruplardan oluşmaktadır. Ankara İstasyonunda bugün sevk işlemine tabi 550 kişi bulunmaktadır. Gönderilecekleri yerler Halep ve Zor havalisidir. Vilayet merkezinde gönderilmesi düşünüldüğü de geriye kalan mevcutla birlikte Keskin Kal'acık'ta kalıp İslam köylerine (beldelerine) dağıtımı yapılacak olan takımdan toplam nüfus miktarı ayrıca arz olunur. 4 Eylül 1331.

Nallıhan'a bağlı belde olan Çayırhan'ın da tarihi oldukça zengindir. Yapılan çalışmalarda pek çok medeniyete ait kalıntıların üst üste olduğu ortaya çıkarılmıştır. Özellikle Gülşehri'nde Friglere ait kalıntılar olduğu bilinmektedir; ama maalesef bunların pek çoğu sular altında kalmıştır.

B- Tarih Öncesi Roma ve Bizans Dönemleri

Roma İmparatorluğu'nun MS 396 tarihinde Doğu ve Batı Roma olarak ikiye ayrılması ve Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkentinin İstanbul oluşu ile Anadolu'nun içinden geçen ve İstanbul'a giden yolu kullanması buranın önemini arttırmıştır. Osmanlı Devleti döneminde hem ticari amaçla hem de askeri amaçla kullanılan bu yol üzerindeki Nallıhan Osmanlı Devlet'i döneminde önemli ticaret merkezi konumundayken Cumhuriyet ilan edildikten sonra eski önemini yitirmiştir.

Bizans İmparatorluğu döneminde Ankara'dan yola çıkıp çeşitli ikamet yerlerine gitmek için izlenen yolların da Nallıhan'dan geçtiğini görürüz. W.M. Ramsay da "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası" adlı eserinde de Juliopolis'i tarif ederken Nallıhan'ın biraz batısı tabirini kullanmıştır. Prof. Dr. Tuncer Baykara "Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş" adlı eserinde ise İstanbul'a gitmeyi sağlayan bu yeni yolların kimi yerleşim yerlerini kalkındırdığı gibi kimi yerlerinin de gerilmesine neden olduğunu belirtmiştir. Kalkınan yerler arasında Kütahya ve Kastamonu çevresini göstermiştir.

Prof. Dr. Tuncer Baykara'nın kitaplarında da görüldüğü üzere Nallıhan ismi doğrudan zikredilmemiştir. Arşivlerdeki kayıtlarda Nallıhan'ın değişik isimlerle tarih sahnesinde var olduğunu görülür. Eski tapularda ise bugünkü Nallıhan'ın 16. yy da Karahisar-ı Nallu olarak Bursa sancağına bağlıyken 19. yy da Ankara livasına bağlanmıştır. 19. yy ın 2. yarısına kadar Kori-Pazar-ı Nallu ve Kara-hisar-ı Nallu şeklinde ikiye ayrıldığını görmekteyiz. Çeşitli köy isimlerinin Karahisar ve Gölcük ile başlaması (Karahisarkozlu, Karahisargölcük...) Nallıhan'ın ikiye ayrıldığını gösterir. Tapu Kadastro Tahrir Defterinde ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait kayıtlarda Karahisar- u Nallu ismine rastanılmıştır.⁵ Pek çok yerleşime ev sahipliği yapan Nallıhan'ın çeşitli köyleri de Gökçekaya Baraj'ının yapımından sonra sular altında kalmıştır.

Tarihi süreçte pek çok ad alan Nallıhan'ın sözü geçen adları alması ile ilgili rivayetler görülmektedir.

Bunlardan ilki yakınından geçen Nallı suyu ve ilçedeki hanla ilgilidir. Nallısuyla ilgili muhtelif rivayet buraya gelen atların nallarının düşmesi sonucunda Nallıhan adının verilmesiyle ilgilidir. Bir diğeri de halk kahramanı olan Köroğlu ilçedeki hana uğrayıp burada konaklaması ve sonrasında atının nalını hanın bahçesine düşürmesiyle ilgilidir. Daha sonra bu nal alınarak hanın kapısına asılır ve artık buraya Nallıhan denilir. Bu iki farklı rivayetten Nallıhan halkı daha çok Köroğlu ile ilgili olana inanmakta olduğu belirtilmektedir..

⁵ Mesut Şener , Nallıhan, Ankara, 1998, s.17

Nallıhan'daki köy isimleri de tarihe kaynaklık etmesi bakımından önemlidir. Belli başlı köylere bu isimlerin verilme nedenleri ve halkın bu konudaki açıklaması şöyledir;

Beydili:(Beydili, begdili, begdilli) Oğuzların yirmi dört kolundan biridir. Beydilli boyunun adına ilk kez Divan-ı Lügatit Türk'te rastlanmaktadır.

Osmanköy: Çıkan taş ve mezarlardan Roma ve Bizans döneminde de yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır. Rivayete göre vakti zamanında burada buz gibi sular akarmış; ancak buraya gelen yabancılar buradan giderken sulara ilaç atmışlar ve akan sular azalmış. En son giderken yabancı beyin hatırına burada var olan kuyuya kimse dokunmamış.

Karacahisargölcük: İlk yerleşimi MÖ 3-4 yy da Frigyalılara aittir. Köy halkı Osman Gazi'nin emriyle kurulan Türkmen yörük taifesindedir. Cumhuriyet döneminde hilafet taraftarları buradakileri esir almışlar. O gün köyde hareketli günler yaşanmış. Önce isyana teşvik eden hilafet yanlıları, daha sonra da Kuvay-i Milliyeciler köye gelmişler. Kuvay-i Milliyeciler bu yolu kullanarak Gölpınarı mevkiinde serinlemişler. Daha önceleri İpek Yolu ticareti yapan kervanlar Bolu- Göynük yolunu kullanmadıysa da Büyük İskender ve Marco Polo bu güzergâhı kullanmıştır.

Öşürler: Anadolu Beylerbeyliği zamanında öşür toplamakla görevlendirildikleri için bu adı almışlardır. Köy halkının çoğu Türkmenlerden oluşmaktadır.

Tekirler: Buraya yerleşmeye karar verenler köyü bir tepede kurmak isterler. Sabah işe koyulmak için kazma, kürek hazırlanır; ama kazma, küreği koydukları yerde değil bugün kurulu olduğu üç tepenin arasında bulurlar. Bu olay üç dört kere tekrar edince ahali de bu işte bir hayır vardır diyerek tekbirler getirirler. Bu olaydan sonra köyün adı tekbirler konmuş; fakat kayıtlara tekirler olarak geçmiştir.

Yenice: Kurtuluş Savaşı yıllarında Yunan birliklerini Ankara'ya yaklaştırmamak için Sakarya Nehri'nin diğer tarafında mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleler sırasında burada şehit olan Hasan Dede adına türbe

yaptırılmıştır. Hasan Dede için her yıl geleneksel olarak “Aş Günü” düzenlenmiştir.

C- Evliya Çelebi Seyahatnâmesinde Nallıhan

Evliya Çelebi Seyahatnâmesi’nde Nallıhan ismine rastlamıyoruz; ancak Evliya Çelebi’nin izlediği güzergâha baktığımızda Nallıhan’dan geçmemiş olması düşünülemez. Evliya Çelebi Ankara’dan Ayaş’a oradan Beypazarına geçmiştir babasının ölüm haberini aldıktan sonra İstanbul’a dönmüştür. Evliya Çelebi’nin Seyahatnâmedeki notlarına bakarsak;

“Beypazarı şehrinde üç gün kalıp eğlenirken, İstanbul tarafından ulaklar (haberciler) gelip bana ve paşaya yakınlarımdan mektup getirdiler. Mektupta şöyle yazıyordu:

Siz sağolunuz, babanız merhum oldu.

Bu haberi duyunca dünya başıma dar geldi. Mektubu paşaya gösterdim, o da üzüldü. Oraya yine gelmek şartı ile izin alıp el öptüm. Harcırah, iki at ve köle verdi. Hazırlıklarımızı tamamlayıp, paşa efendimizle vedalaştık, sonra yedi köle ile yola çıktık.

1648 yılı

Engürü ve Beypazarı’ndan İstanbul’a yolculuk

Evvela Beypazarı’ndan kuzeye hareket ettik, mamur ve verimli yerlerden geçerek açık havada dokuz saatte Sarılar Köyüne geldik. Geniş yayla olup yüz evli mamur köydür. Buradan yedi saatte Kösebey Hanı denilen köye geldik. Burası, yüz haneli mamur bir köydür. Halkı vergiden muaftır. Sultan Ahmet Han zamanında Celaliler burada bir kervan bozup iki binden fazla insanı kılıçtan geçirdikleri için, buraya Nazif Paşa merhum, kale gibi bir han yaptırarak köy halkını yerleştirmiş ve zamanla köy büyümüştür. Camii, hanı, imareti, hamamı ve küçük çarşısı vardır. Üzüm turşusu çok

beğenilir. Ama hanın Anadolu ülkesinde benzeri yoktur. İçli dışlı birkaç haremli, iki bin at alır ahır ve ayrıca develiği olan, beyaz sahra gibi bir meydanlı, mavi kurşunla örtülü bir handır.

Oradan yine kuzeye gidip altı saatte Nazlıhan menziline geldik. Bağlı ve bahçeli olup, baştanbaşa kavaklı bir dere içinde yüz elli evli, bir küçük hamamlı, muaf bir Müslüman köyüdür. Buradaki han Nazif Paşa'nın hayratıdır. Hemen köstebek yuvası gibi bir plan üzerine bina olunmuş, acayip büyük bir hayrattır. Hepsini yüz elli ocaklıdır. Bunda da bir aşevi vardır gelip geçene açıktır. Her adam başına bir parça ekmek, bir sahan çorba, bir mumu kılavuzları getirip hizmet ederler. Buradan da hareketle Torbalı Göylük (Türbeli Göynük) kalesine geldik.^{6 78}

Seyahatnâmeden alınan bu kısımda bir takım yanlışlıklar olduğu düşünülmektedir. Evliya Çelebi'nin Nallıhan yolunu kullanmamış olması düşünülemez. Seyahatnâmede geçen Nazlıhan'ın Nallıhan, Kösebey'in de Köstebek olduğunu ayrıca Nazif Paşa'nın da Nasuh Paşa olması gerektiğini düşünebiliriz. Nallıhan isminin geçmemesinin bir diğer nedeni de Evliya Çelebi'nin görevlendirdiği kişinin tuttuğu gezi notlarını karıştırmış olduğu düşüncesidir.

D- Kuyud-ı Kadime Arşivinde Nallıhan

Nallıhan doğuda Beypazarı, şimalde (kuzey) Kastamonu iline bağlı Eskişehir, Mihalıçık ile çevrili olan Ankara'ya yirmi yedi saat mesafededir ve etrafı dağlarla çevrilidir.⁹

⁶ Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, 1314, c.2 s.459, Üçdal Neşriyat

⁷ Evliya Çelebi Tam Metin Seyahatnâme , 2 cilt, 1993, s.736 737, Üçdal Neşriyat

⁸ Evliya Çelebi Seyahatnâmesi , c4, 1970, s.167 168, Zuhuri Danışman Yayınevi

⁹ A.Nusret Mutlu, Her Yönü ile Nallıhan, Nallıhan, 2007, s.19

Arşiv kayıtlarına göre Müslüman sayısı 347 erkek, 373 kadın; Ermeni sayısı da 400-500 kişidir. 150 yıl önce ilçede Ermenilere ait mektep, kilise, gül ve şarap fabrikalarının bulunduğu ifade edilmektedir.

68 numaralı Tahriri defterinin 186. sayfasından 245. sayfasına yani kitabın sonuna kadar Nahiye-i Karahisar-ı Nallu'dan söz edilmektedir. Kayıtlara göre göre bu nahiye üç mahalleden oluşur, zeamet türü vergi öder, kendisine 114 köy ve 17 mezra bağlıdır.¹⁰

E-Cendere Köyünde Candarlı Halil Paşa Vezir-i Azamlığı

Osmanlı Devleti kuruluş döneminde pek çok köklü, ve kudret sahibi aileler bulunmaktaydı. Bu güçlü ve köklü ailelerden biri de Candarlı sülalesidir. Candarlılar Nallıhan'ın Cendere köyünde yaşamakta devlete hizmet etmekteydi. Bu köyde yaşadıkları için de Cenderliler ya da Candarlılar diye anılmaktaydılar. Candarlı sülalesi Osmanlı yönetiminde yüz elli sene kazaskerlik, sadrazamlık gibi önemli mevkilerde bulunmuşlardır.

Candarlı Kara Halil Paşa, Şeyh Edebalı'nın akrabasıdır ve Bilecik İzmir, Bursa gibi yerlerde kadılık yapmıştır. Candarlı Kara Halil Paşa'nın Osmanlı Devleti'nin ilk kadısı ve ilk düzenli ordusunu kuran kişisi olması bakımından tarihte önemli bir yere sahiptir.¹¹

Osmanlı Devleti güçlenmeye başlamasıyla birlikte Candarlı sülalesi de önem kazandı ve devletin ikinci güçlü ailesi olmuştur. Elbetteki bu yükselişi engellemek isteyen kişiler oldu ve bunun başında da devşirmeler yer almaktaydı.

II. Murat 1451 yılında ölmüş tahta II. Mehmet geçmiştir. Sultanlığın üçüncü yılında II. Mehmet İstanbul'u kuşatmıştır. Bu sıralarda II. Murat gibi II. Mehmet de Candarlı ailesiyle çok iyi geçinmiştir. Ta ki Zaganos Paşa'nın

¹⁰ H. 981/1572 tarihli 68 nolu Mufasal Tahrir Defteri, Tapu Genel Müdürlüğü arşivi çeviri, genel müdürlük çalışanı Orhan Özdi

¹¹ Barış Özkök, Tercüman gazetesi, 19.07.2005

planlı olarak ortaya attığı söylentiye kadar. Bu söylentiden sonra Candarlı ailesi oldukça zor günler yaşamıştır. Zaganos Paşa'nın yaydığı söylentiye göre Candarlı Halil Paşa Bizanslılardan rüşvet alıyormuş. Bu söylenti zamanla kulaktan kulağa yayılır. Bu olay üzerine Edirne'ye getirilen Halil Paşa halkın tepkisini çekmemek için burada pek bir şey yapmadı. Fakat bu olay halk arasında iyice yayılıp Candarlı Halil Paşa'ya duyulan güven azalınca II. Mehmet cellatların getirdiği urganla Candarlı Halil Paşa'yı boğarak hayatına son vermiştir.

Böylece Osmanlı Devleti'nde çok önemli bir konumda olan, hatta Anadolu Hisarı'nın onarılmasında, Rumeli Hisarı'nın yapılmasında, İstanbul'un alınmasında çok önemli roller üstlenen bir aile kasıtlı söylentiler üzerine tarih sahnesinden ve itibardan uzaklaştırılmıştır.

F-Vezirlerden Nasuh Paşa'nın Nallıhan'a Bıraktığı Eserler

Kocahan

Nasuh Paşa, Osmanlı-İran savaşının antlaşma ile sona ermesinin ardından İstanbul'a dönerken bugünkü Nallıhan'ın bulunduğu yere uğramış ve bu han 1599'da tamamlanmıştır.

“Yapılış planı dikdörtgen şeklindedir. Dış duvarlar moloz, iri taş, kireç harçlı; derzleri sıvasız kagirdir. Molozların arası yatay ve dikey şekilde konulan tuğlalarla sıkıştırılmıştır. Kapısı dairevi geniş ve uzundur, iki sivri kemer vardır ve buralarda depo olarak kullanılır. Kapının üstündeki kemerde 18 delikli bir nal bulunmaktadır. Bu nal rivayete göre bu bölgeye Nallıhan isminin verilmesine sebep olmuştur, zira yukarıda da bahsettiğimiz gibi

Köroğlu bu hana gelmiş ve burada konaklamış, atının nalını burada düşürmesi üzerine Nallıhan bu adı almıştır.”¹²

Han kırk altı odadan oluşmaktadır. Bir iki yıl öncesine kadar sebze ve hububat satılan yer olarak kullanılmaktayken 2009 yılında restorasyon çalışmaları aslını korumaya özen gösterilerek tamamlanmış ve handaki bölümler ihale usulü ile esnafa kiralanmıştır.

Hanın yan kısmında bir kitabesi bulunmaktadır. Bu kitabe 1944 yılında depremde düşmüş, daha sonra tekrar okunarak yerine konmuştur. Nallıhan'ın Sesi adlı bu ilçeye ait yerel gazetede 30 Haziran 2009 Salı tarihinde yayımlanan bir belgede bu hanın yapımı vakfedilişi gibi pek çok unsura tanıklık ediyoruz. Bu vakfiyeye göre;

“585 nolu defterin 42. sahife 45. sırasında kayıtlı İstanbul'da Nasuh Paşa vakfı'na ait 25 Muharrem 1022 tarihli vakfiyenin çıkarılan suretidir.

Bu şeri vakıf işini, belgelerini özel ve genel olarak göstererek, şeriat hükümlerine uygun şartlarda yazan Neallu Karahisar'lı Kadı Yahya Efendi'nin sıhat ve afiyette olmasını, bağışlanmasını Sanı Yüce Allah'tan niyaz ederim.

Tanrı'ya şükürler olsun ki selam ve salat Yüce Peygamber Hazreti Muhammet ve onun ümmetlerine olsun.

Bismillahirrahmanirrahim

Bu, üzerine zekat verilmesi gereken mallarla ilgili olarak doğru ve gerçek satırları yazmaya sebep olan, kanun ve nizam yapmakla görevli saygıdeğer, anlayışlı vekil, gerekli sıra ve sınırları düzeltten, İslam ordusunun kurallarını belirleyen, anlaşılabilmesi için en ince ayrıntıya giren tedbirli toplum içerisinde anlayış ve fikir sahibi olan, önemli müesseseler kuran, onu yükselten Osmanlı Devleti'nin kanunlarını uygulayıp yürüten, devletin güvencesi parlak temiz, devlete güç veren, yüceler yücesi Anadolu'yu meydana getiren, iyiliklerin sahibi ve halen sadrazam olan Zeynel Abidin Ağa Hazretlerinin oğlu olan Allah daim etsin büyük vezir Nasuh Paşa Allah rızası için (Allah yoluna) elli iki bin riyal kuruşuyla, malının en güzellerinden

¹² Mehmet Öztürk, Nallıhan ve Kültürel Değerleri, İstanbul, 2007, s23

ayırdığım Hüdavendigâr Sancağından Beypazarı kasabasında bulunan, yaptığı büyük hanın içinde kutsal mescid ve yirmi altı adet oda ve müştemilatı (eklentileri) han ile elli dört adet dükkan ve içerisinde bulunan akarsu ve Kıyacık Hisarında beş adet çeltük yeri sancağındaki Karahisar Kazası'na bağlı Sobrak köyü ile çeltük yeri ve Saddam'ın oğlunun oturduğu ev dükkan ve Kızılcaviran Köyü ile ayrıca Dudukçi Köyü ve Nallu başında Çavuş mezarı ve Kethüda Köyü yakınlarında ziraat yapılan ve han yeri olarak kullanılan ve Beypazarı'nın hepsinin teslimi için adı geçen vezire, Yüce Sultan'ın (padişah) emriyle hibe ve temlik edilmiştir.

Padişahın diline (yazısına) uygun biçimde kutsal mülkün kutlu ellerine verilmekle ve bağış yapılmakla ve daha sonra Göynük kazasına bağlı Alaşad toprağındaki bir miktar sahipsiz arazi de borç senedi ile belli bir kira karşılığı 1702 kuruşa satılıp ve her yıl toprak sahiplerinden 1700'er akçe öşür karşılığında kiraya verilmekle, bina yapılmakla, ünlü alçak gönüllü temiz vicdanın vezir tarafından, şeri yasalara uygun olarak gösterişli ve yardımsever bir kişi olan Ankara valisi Mustafa Paşa'yı anılan vakfa vekil tayin etti.

Ankara valisi Mustafa Paşa (ikbali daim olsun) vezire vekaleten ve vakfa ait arsalarla ilgili sözleşmeyi ululuk sahibi değerli Tatar Ali Çavuş Ağa oğlu Mehmet Ağa huzurunda yapmıştır.

Gerekli açıklamalar yaparak Neallu geçidinde (boğazında) inşa olunan han, hamam, cami, okul ve Uluhan Köyü'ne ayrılan arazi üzerinde inşa edilen han, cami, okul ve hamam ve tüm zikredilen sınırlar içerisindeki yerleri vakfedip, her yıl bunlardan elde edilen gelirlerden, camilere, hanlara ve imaretlere harcanması şart, tayin ve tahsis eyledim. Ve bu camilerdekilerin ücretlerini ödeyeler ve kalanları evlatlarıma, onların çocuklarına ortaklıklarına göre aralarında bölüşeler. Ve bundan böyle adı geçene velilik etmeye, erkeklerden en büyük evladım vekil ola.

Erkek evladım varken kız evlatlarım bu işe karışmayalar. Ve ondan sonra bir kuşak önce olan evladım ikinci göbekte olanlar vakfa karışmayalar.

Mütevelli parası olarak iki hisseye sahip ola ve ondan sonra evladımın evladı yoksa, bana akrabalık derecesi aynı olanlar vekil ola.

Eğer soydan erkek yoksa, kız evlatlarımdan yaşça en büyük olan kız evladı vekil ola ve hiç kimse kalmazsa, itimat edilen bir mutemet vakıfça vekil tayin edile ve onlarda daha öncekiler gibi tasarruf edeler.

Adı geçen vakfın camilerine Şeyh Nurullah Fakih ve Şeyh Ali Dede, diğer camilere Şeyh Hidayet oğlu Şeyh Veli Dede imam Hatip olalar. Vekil olan, evlatlarımdın aylıkları ne şekilde olursa onlara da ona göre aylık ödeyeler. Anılan vakfın katibi de evlatlarımdın birisi olsun. Gelir toplayanların, imamların, katip ve diğer görevlilerin evlatları da anılan camilerde çalışsınlar. Anılan vakfın nazırı Hazreti Şeyhü'l İslam olsun. Nazırlık görevi nedeniyle kendine her yıl onar kuruş verilsin. Saray ağaları da “ Bizler Mekke ve Medine'nin nazırıyız” diyerek anılan vakfa taarruz etmesinler.

Eğer mütevelli olan oğlum mala zarar verirse, vakfı harap ederse, nazır tarafından vekillik görevinden azledilsin. Diğer çocuklardan hangisi reşit ise, o vekil tayin edilsin ve vakfın işlerini yürütsün. Her yıl imamlara da birer akçe verilsin. Onlar da her namazdan sonra üçer ihlas, ve birer fatiha okuyup sevabını babam Zeynel Abidin Ağa ruhuna hediye etsinler. Ve daha sonra birer ikişer akçe verilsin, her biri için Yasini Şerif ve Peygamber suresini okuyup sevabını ruhuma hediye etsinler.

Kutsal camilere hizmet edenler, hizmet yolunda eğer kusurlu hareket ederlerse, vakıf yöneticileri bu kişileri hemen görevlerinden azletsinler. Vakıftan hak kazandıkları aylıklarını versinler. Evlatlarımdın hayatta oldukça, yukarıda ayrıntılı olarak yüzlerine karşı açıkladığı üzere, taşınmazları satılmamak şartıyla diledikleri gibi kullananlar diyip, bilinen şartlarla hükmünü yürüten yukarıda anılan vakıf yöneticilerine teslim alınıp, diğer vakıf yöneticileri gibi üç ay vakıfta tasarruf edip yöneticilik görevi nedeniyle bin akçe alsınlar diyerek şeri tasdikten sonra, anılan vakfın vekili adı geçen Paşa hazretleri vakıf yönünden sağlıklı karar verdi.

Adı geçen vakıf kayıt ve Őartların üç imam ve adî gözlemci tarafından incelenip gerçeğe uymadığı takdirde anılan vakıftan rücu edip adı geçen mülkün red ve anılan vakıf yöneticisi, vakıf görevi diyerek aldığı bilirkişilerce belirtilen ücretten fazla olan akçeyi talep ederim sorulsun dediğinde, anılan vakıf vakıf yöneticisi yararlandıktan sonra, yukarıda sözü edilen görevini teslim alıp, alınan meblağın bilirkişilerce belirtilen gerçek ücretten fazla olduğunu itiraf eder ve fakat anılan vakfın gerçeğe uygun olduğunu anılan Őartlarını dahi imam Fazıl Tilmizi ve o dahi imam Ebu Yusuf Hazretleri katında gerçekleşip, söz konusu Ebu Yusuf'tur diyerek teslimden kaçınırsa anılan vakfın doğrulupuna ve gereğine onun sözü üzerine Őer hükümleri talep ederim dediğinde Yüce Fazilet sahibi Allahü Teala hazretleri indinde anılan vakıf sahih olur.

Fakat faziletli hakim ve müctehitler de Kuran ayetleri ve peygamber sözleri hadislerden hüküm çıkarmak kudretinde olan halk yanında sözü dinlenir bilginler ve bazı imamlar katında gerçek ve caiz olduğu, yürürlükte olan kitaplarda açıklanan bilgilere ve fetvalara dayanarak, büyük imamlar ve bilginler tartışmasız olarak Şeri hükümlere göre geçerli tescili yapılıp ebedi vakıf oldu.

Bu yazı Muharrem ayının 25'inde Hicri 1022 senesinde yazıldı.”

ŐAHİTLER

Övünülecek kadılar, Mevlana Mahmut Efendi, Mevlana Hanefi Efendi, Mevlana Abdülkadir Efendi, Yüce Sultan Büyük Ali Ağa, Ulu Mustafa Ağa Haz. Yüce Müderris Mevlana Hisam Efendi oğlu Őaban, Nadi Çavuş oğlu Mustafa övünülecek asker Mehmet Sadık oğlu Çelebi, Ünlü Mehmet Efendi, İskender oğlu Müd. Mevlana Hatip Efendi, Mevlana Abdurrahman Efendi oğlu İbrahim, Mevlana İbrahim Efendi oğlu İsmail, Ünlü İmam Mevlana Őükrullah Efendi oğlu Mevlana Abdullah Efendi, ünlü Mevlana Muslihiddin Efendi, Ünlü

Dede oğlu Mehmet Efendi Hatip Oğlu. İş bu suretin kütükteki kaydına uygun olarak tasdik olunur.¹³

Nasuh Paşa Cami

¹³ Mütercim Mustafa Atalık, Nalihan'ın Sesi gazetesi, 30 Haziran 2009, s 5

Nasuh Paşa'nın yaptırdığı bir diğer eser de Nasuh Paşa camidir. Bu cami 1911 yılında Ankara-Ayaş-Nallıhan-İstanbul şosesi güzergâhını çizmek üzere Nallıhan'a gelen bir Fransız mühendis tarafından yıkılan eski cami yerine aynı şekil ve ebâtına uygun olarak yeniden inşa edilmiştir.

Kocahan'da olduğu gibi dikdörtgen şeklinde planlanmıştır. Çatısı ahşaptandır ve alaturka kiremitli olarak tasarlanmıştır. Kuzey tarafında birbirine kemerle bağlanan sekiz adet kare sütunla iki yanı ve önü açık, üstü ahşap çatıyla örtülü son cemaat mahalli yer almaktadır. Son cemaat yerinde hareme geçişi sağlayan kapı ve kilit taşı çıkıntılı ve dairevi kemerlidir.

İbadet edilen yerin üstü ahşap tavanlıdır. Cami toplam dokuz adet cam ile aydınlanmaktadır. Mihrabın kenarları kademeli, sivri dairevi kemerlidir. Minber taştan, minberin korkuluğu ise ahşaptandır. Minare taşrandır.¹⁴ Cami avlusunun batı tarafında 20. yy olarak bilinen iki büyük dört küçük kabir ve üstü kiremitle kaplı bir türbe bulunmaktadır. Bu kabirlerden birinin Ahmet Ziyaeddin Gümüşhanevi hazretlerinin halifesi olan Şeyh Hacı Hasan Efendi'nin diğerlerinin de bu camide imamlık yapmış olan Şeyh Veli Dede ve ailesine ait olduğu bilinmektedir.

¹⁴ Tarihi İpek Yolunda Ankara Dergisi, 2007, s 21

Hamam

Bilgilere göre I.Dünya Savaşı'na kadar kullanılmış daha sonradan bakımsız kaldığı için yıkılmaya yüz tutmuştur.

Hamamın dışı moloz taşlarla yapılan kagir bir yapıdır. Bütün tuğlalar dıştan tuğla kaplıdır. Dışında duvarların üstü yıkılmış, kubbelerin tuğlaları meydana çıkmış, üstünde incir ağaçları bitmiştir.¹⁵

¹⁵Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s.23

Uluhan Köyü Cami

17.yy sadrazamı Nasuh Paşa tarafından Ankara Göynük arasında yapılan caminin günümüze orijinal olarak sadece minaresi kalmıştır. Planı dikdörtgen şeklinde ahşaptır.

G- 1895- 99 Yıllarında Nallıhan

1895- 1899 yıllarında askeri okullarda müderrislik yapan doğum yeri ve tarihi hakkında kesin bir bilgi olmayan II. Meşrutiyetten sonra sürgüne gönderilen Osmanlı tarihi ve coğrafyası üzerine eserleri olan Ali Cevad “Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lugatını” yayımlamıştır. Bu eserinde Nallıhan'dan da bahsetmektedir.

“Ankara vilayet ve livasında kaza merkezi bir kasabadır. Şimdiki kasabanın mevkii pek eski bir şehirdir. Bir çeşit kutsiyet atfedilen bu şehir kadim Gordiyom namıyla adlandırılır. Önce Frikyia sonra Bitanya Krallığı'nın yönetiminde kalmıştır. İskender'den sonra Romalıların Bitanya Krallığı ile yaptıkları savaşlarda Gordiyom şehri harap olduğundan ahali şehri terk etmiştir.

Sonraları harap olan eski şehrin yerinde Kale-on adıyla yeni bir şehir kuruldu. Daha sonra da bu isim Julio- Polipes olarak değiştirildi. O zamanlar bu şehir Anadolu'nun içinden Bitini'ye gönderilen ticaret mallarının pazarlandığı bir depo gibi kullanılıyordu.

Asıl Gordiom harabeleri şehrin birkaç km güneybatısında bulunmaktadır. Bu harabede etrafı çıplak birkaç evle ufak tefek çam ve meşe ağacı vardır.

Şimdiki Nallıhan kasabası Ankara'ya 24 saat uzaklıkta, darsaadet caddesi üzerinde ve iki dağ arasında olup, Nallıhan Çayı kasabanın bağ-bahçe ve arazisini sulamaktadır. Havası o kadar iyi değilse de sonradan getirilen su sayesinde birçok hastalık önlenmiştir.

Ahalisi 1491 kişidir.

Bu şehir kuzeyde Kastamonu iline, doğuda Beypazarı, batıda Bursa vilayetine bağlı Eskişehir, güneyde Mihalıççık kazalarıyla çevrilidir. Ahalisinden 500-600 kişi dışındakiler Müslümandır. Toplam nüfusu on sekiz bindir. Kazanın arazisinde 233 759 dönümdür. Bununun 103. 059 dönümü tarla, 12. 800 dönümü mera, 1.515 bağ, 1.267 bahçe, 215 dutluk, 60 köy, 3.038

hane, bir hükümet konağı, bir telgrafhane, 109 dükkan, 11 kahve, 10 han, 2 hamam, 1 çeşme, 3 şadırvan, 40 cami, 27 mescid, 2 türbe, 2 medrese, 25 su değirmeni, 10 pirinç dinki, 1 rüşdiye mektebi, 65 sıbyan mektebi, 8 fırın, 1 kiremithane, 6 köprü, 1 Ermeni mektebi, 1 kilise, 1 hapishane vardır.

Sakarya'ya tabi olan Nallı Çayı kazayı sular. Aladağ suyu üzerinde 5m uzunluğunda bir köprü ile Eymir köyünde on altışar metre uzunluğunda 2 köprü daha vardır.

Başlıca mahsulatı arpa, buğday, yulaf, purçak, darı, susam, mercimek, afyon, patates, pamuk haşhaş, bakla, fasulye, ipekböceği, çeşitli meyve ve pirinçtir.”¹⁶

Yine 1800'lü yıllarda özellikle dil alanında yaptığı çalışmalar ile Türk edebiyatı için oldukça önemli bir şahsiyet olan özellikle Türk harfleriyle yazılı olan ilk Türk romanı Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat, Kamus-ı Arabî, Kamus-ı Farsî gibi eserleriyle tanınan Şemsettin Sami'nin 1898'de altı ciltten oluşan tarih ve coğrafi bilgileri içeren Kamusü'l A'lam adlı eserinde Nallıhan'dan bahsetmiştir. Nallıhan ile ilgili yazılanlar şunlardır;

“NALLUHAN

Anlara vilayet ve sancağında ve Ankara'nın 120 km kuzeybatısında ve iki dağ arasında kaza merkezi küçük bir kasaba olup, yarıyariya İslam ve Ermeni'den mürekkep bin beş yüz ahalisi vardır. Havası ağırdır. Kasabanın güneybatı yönünde eski bir şehrin kalıntıları vardır. Bu şehir eski çağlarda Gordiyum ismiyle mamur ve ticaretgâh bir şehirken, İskender'in ölümünden sonra ortaya çıkan devletçikler arasındaki savaşlarda harap olmuş, daha sonra Romalılar zamanında Polpopolis ismiyle yeniden imar olunmuştur.

Na'llu Han kazası Ankara sancak ve vilayetinin kuzeybatı ucunda olup, doğudan Beğpazarı güneyden Sivrihisar kazalarıyla, batıdan Hüdavendigar (Bursa), kuzeyden Kastamonu vilayetleriyle sınırlıdır. 59 köyü olup, 18 313 nüfusu vardır. Merkezdeki Ermenilerin dışında hepsi Müslüman ve Türk'tür.

¹⁶ Mesut Şener tarafından Ali Mevad Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lugatı c3, s 813-814 İst. Maarif Nezareti h. 1314/1819 (eski yazı), alıntıyı çeviren Orhan Özdil

Arazisi 223. 859 dönümden ibaret olup, 103. 059 dönümü ekili arazi, 1.515 dönümü bağ, 1. 268 dönümü bahçe, 215 dönümü dutluk ve 120. 800 dönümü de boş arazidir. En çok yetiştirilen ürün pirinç ile afyon olup, çeşitli meyve ve sebzelerden başka pamuk ve patates de yetişir. İpekböceği yetiştirilir, hayli miktar ipek kozası çıkar. Sakarya Irmağına dökülen Na'lluhan Nehri kasabanın kuzey dağındaki Elmadağı'ndan çıkar, kazanın ortasından geçer ve bir hayli araziye sular. Kaza dahilinde 40 cami, 27 mescid, 1 kilise, 2 medrese, 1 rüştiye ve 65 sıbyan mektebi, 109 dükkan, 10 han, 2 hamam, 25 su değirmeni ve pirinç dinki vardır. Kazanın senelik geliri 20.000 lira civarındadır.¹⁷

Nallıhan ile ilgili bilgilere bu eserler dışında 1955 yılında İslam Ansiklopedisinde, 1957'de çıkan Türkiye Ansiklopedisinde ve 1981'de çıkan Yurt Ansiklopedisinde de rastlayabiliriz.

İslam Ansiklopedisinde Ahmet Vefik Paşa'nın Lehce-i Osmani adlı eserinde Karahisar Nallıhan'ın merkezi olarak gösterilmiştir.

1957'de çıkan Türkiye Ansiklopedisinde Nallıhan, Ankara Vilayet'inin kazası olup 1877 yılında 1950 nüfusu olduğu belirtilmiştir. Zamanında Korupazarı olarak bilindiği bir rivayete göre Oymaağaç ve Kayapınar Çiftlikleri civarında olduğu söylenmektedir. Daha sonradan Karahisar ve Nallı kazası olarak ikiye ayrılmıştır.

Yine bu ansiklopedide de Bağdat'tan İstanbul'a dönerken vezir Nasuh Paşa'nın burada bir han, hamam, cami ve mektep yaptırdığından bahsedilmiştir. Bu bölgenin nüfusunun artması da bu sebebe bağlanmıştır. İsmiyle ilgili rivayetten de bahsedilmiş ve Nallıhan ismini almasını Nallı Suyuna ve Han'a bağlamış, ilkokulun bahçesindeki mermer taştan bahsedilerek bu mermer taşın üstündeki kabartmada var olan kadın-erkek resmine değinmiş ve Yunanca yazılar olduğundan bahsedilmiştir.

Türkiye ansiklopedisinde de diğer kaynaklarda belirtildiği gibi kaç mahalle, kaç hane olduğu gibi konular üzerinde durulmuştur. Ansiklopedide

¹⁷ Mesut Şener tarafından “Şemsettin Sami, Kamusu'l Alem c.6 s.459 h. 1316/1898 Tarihi Coğrafi Ansiklopedik Lügat (eski yazı)”, çeviri Orhan Öznil

belirtildiği üzere o zamanda Nallıhan'da 300 hane 3 mahalle ve 60 tane de dükkan ve işyeri bulunmaktaydı. Bu yıllarda iki büyük banka olan Ziraat ve Tarım Kredi Kooperatifi hizmet vermekteydi.

Bu konular dışında su ihtiyacını ilk başlarda Akdere köyünden gelen borularla karşıladığına, yıkama ve sulamada Nallı Çay'ından faydalandığına, evlerin genelde iki katlı olduğuna, akarsular üzerinde un değirmenlerin Çayırhan'da çeltik fabrikası ve dokuma tezgahı olduğuna kadar pek çok detaylı konudan bahsedilmiştir.¹⁸

1981'deki Yurt Ansiklopedisinde Ali Cevad'ın Lügatından alınan bilgilere dayanarak kaç dönüm olduğu ve mesken sayısı gibi konulara değinilmiştir.

1855 yılında Fransız gezgin Dauzast da anılarında Nallıhan'dan şu şekilde bahsetmiştir.

“ Ertesi gün, vaktimizin bir kısmını garip bir köyün seyri ile geçirdik. Her kulübe istif edilmiş odun yığınlarının üstüne yapılmıştır. Bu suretle, havai bir köy meydana gelmiştir.

Gündüzün sıcağına rağmen, gece ateş yakmaya mecbur olduk. Deniz sathından epey yükselmıştik, sert bir soğuk vardı. Ertesi günkü yolculuğumuz bizi daha da yukarılara çıkardı.

Yol tehlikeli idi. İki yüz deveden mürekkep bir kervana rastladık ve nihayet Nallıhan'ın beyaz evlerini gördük. Kırmızı kayaları ile pek garip bir manzarası olan bir dağın eteğinde idi; ikinci planda görünen bir nevi kilsî toprağın mavimtrak rengi manzaraya başka bir güzellik veriyordu.

Çadırımızı şehrin uzağında kurduk. Henüz yerleşmiştik ki; etrafımızda kadın kalabalığı sardı, bir şeyler söylüyor bazı hareketler yapıyorlar, içlerinden bazıları da ağlıyordu.

Üniformamızı görünce ordudan geldiğimizi sanmışlar, harpte olan kocalarından, oğullarından, erkek kardeşlerinden haber soruyorlarmış.

¹⁸ Türkiye Ansiklopedisi, Yıldız Matbaacılık, Ankara, 1951, c.4, s.282-284

Vaziyetleri, yalvarışları yürek paralıyordu. Bütün hüsnü niyetimize rağmen onlara, onların suallerine ne cevap veremedik.

Yorgun ve aç idik. Kadınları başımızdan savmaya mecbur olduk, ümitsiz bir halde giderlerken, biz de bir şeyler yiyip dinlenmeye baktık.

Nallıhan'dan öte dikkate şayan bir memleketten geçtik, yavaş yavaş ilerledikçe nebat kayboluyordu, her tarafımızdan kayalıklarla sarılıyorduk. Yolculuğumuz fevkalade yorucu idi. İkide bir havyalardan inmek mecburiyetinde kalıyorduk. Sonra sanki bir kar yağmış gibi bembeyaz bir toprağa geldik...

Bu ıssız arazinin sükutunu bizim kabilemiz bozuyordu... Bu vahşi güzellikten kurtulmak için acele ediyorduk. Güneşin kızgın ışığı bizi harap ediyordu; susuzluktan bitap bir halde idik. Çok şükür ki endişemiz uzun sürmedi, bir tepeyi aşınca, latif bir vadi ile karşılaştık, burası çölde bir vaha idi... Çayırhan ile aramızda ağaçlık bir dere geçidi vardı. Bu dere kenarında durduk. Yeni bir buğday tarlasının ortasında yataklarımıza uzanırken bütün yorgunluğumuzu unutmuş bulunuyorduk.

Ertesi gün aynı çöl içinde aynı çeşit yolculuktan sonra akşam yeni bir vadiye geldik, bu vadi de Beypazarı şehri vardı.”

H- Naki Tezel'in Anılarında Nallıhan

Nallıhan'da1941'li yıllarda kaymakam yardımcılığı yapan Naki Tezel Nallıhan ile ilgili anılarını Ülkü dergisinde kaleme almıştır.

“Bir sabah Ankara İtfaiye meydanından bineceğiniz otobüsle akşamın alacakaranlığında Nallıhan'a yaklaştığınız vakit bir tepecikten hafif virajlarla dönmeye başladığınız sırada, şoförün camı önünde ateş böcekleri gibi ışıklar belirir. İşte burası Nallıhan'dır. Son dönemeçten sonra birkaç yüz metre düz yol, arkasından Nallıhan. 1941 yılının son aylarında, güzel bir tesadüf beni bu

şirin kasabaya götürdü. Aşağı yukarı 200 evli, 1 200 nüfuslu olan bu küçük kasabada iki ay kadar kaldım.

Bir tepenin sırtında dere kenarına doğru uzanan Nallıhan, başta pirinç olmak üzere, hububat, üzüm ve diğer meyveler, hatta bazı yerlerinde pamuk yetiştirilen ve iktisadi durumu oldukça düzgün bir kazamızdır. Mudurnu taraflarından gelen ve kasabaya sürünerek geçen çay etrafına bereket saçmış, birçok çeltik tarlaları, bağlar ve meyve bahçeleri meydana gelmesine yardım etmiştir. Akdere'deki ardıçlık, İstanbul'un Heybeli Adası'nı hatırlatacak güzelliğindedir. Nallıhan'ın ünlü avcıları kış günlerinde bu ardıçlıkta bildircin avlamaya çıkarlar. Ara sıra Ankara'nın tanınmış avcılarını da içine alan sürgün avları Nallıhan'da âdet halini almıştır.¹⁹

81 yılı Yurt Ansiklopedisi;

Nallıhan'ın 1980 yılında toplam 34 389 nüfusa sahip olup bu nüfusun da %40'ının ilçe merkezinde, %60'ının kırsal alanda yaşadığı belirtilmiştir. Bu devirde ilçeye bağlı 2 bucak ve 75 köy bulunduğu, Nallıhan belediye örgütünün 1864'te kurulmuş olduğundan, ilçeye 1927'de su getirildiğinden, 1953'te dizel jeneratör ile elektrik üretilmeye başlandığından, 1964'ten sonra Sarıyer Santralinden elektrik üretildiğinden, belediyenin 15 işyerini kapsayan sanayi mezbahası, 38 dükkanı içine alan bir han (Kocahan) olduğundan ve ilçeye bağlı Çayırhan ve Sarıyer olmak üzere iki belediye örgütü olduğundan bahsedilmiştir.

İ- Kurtuluş Savaşında Nallıhan

Türk Kurtuluş Savaşı tarihimizde oldukça önem taşımaktadır. Ülke içinde saltanat yanlıları ve cumhuriyetçilerin mücadelesi; dışarıda da Osmanlı Devleti'nin uyguladığı yanlış politikaların düzeltilme çabaları ile uğraşılmaktaydı. Osmanlı tarih sahnesinden silmeye çalışan yabancı

¹⁹ Naki Tezel, Ülkü Dergisi, c.6, sayı 63 1 Mayıs 1944, s.13

devletler Osmanlı Devletine Mondros Mütarekesini imzalatarak kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmek ve istediklerini padişah ve yandaşlarına yaptırmak istiyorlardı.

Bu duruma engel olmak için tüm yurttaki kurtuluş yolları aranmaya başlanmıştır. Ancak saltanat yanlılarının gerici tutumları kurtuluş yolundaki en önemli engellerden birini oluşturmaktaydı. Böyle karışık bir ortamda Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da İstanbul hükümetinin bölgede çıkan ayaklanmaları bastırması için verdiği özel görevle Anadolu'ya ayak basmıştır. İstanbul hükümeti ne kadar itilaf devletlerinin tepkisini çekmemek için Mustafa Kemal'i Samsun'a yollasa da Onun İstanbul Hükümetinden çok farklı düşünceleri vardı. Kurtuluş mücadelesini buradan yani Anadolu'dan başlatarak tüm yurda Kuvay-i Milliye ruhunu yayacaktı. Kısa bir süre sonra Mustafa Kemal'in çalışmaları İstanbul Hükümetinin politikası ile ters düştüğü anlaşıldı ve kendisi İstanbul'a geri çağırıldı; ancak geri çağırılma emrini almadığını belirterek kurtuluş mücadelesine devam etti. Bunun üzerine de İstanbul Hükümeti kendi politikası dışında davrananları tutuklamaya başladı.

Kurtuluş Savaşı yılları ile ilgili kısa bir girişten sonra Nusret Mutlu'nun Adil Mutlu'dan derleyerek kaleme aldığı anılardan yararlanarak Kurtuluş Savaşında Nallıhan'ın öneminden bahsedeceğim.

Mustafa Kemal Anadolu'da Kuvay-i Milliye fikrini yaymaya çalışırken tutuklamalar da devam ediyordu. Anadolu'dan ilk tutuklananlar arasında da Nallıhan'dan Ramizbeyzade Ahmet Bey oldu. Tutuklanmasının ardından İstanbul Nemrut Mustafa Askeri divanında yargılanmak üzere Ankara'ya götürüldü. Ahmet Bey'in yüksek makamlardaki kişilerle tanışıklığı sayesinde İstanbul Nemrut Mustafa Askeri divanında yargılanmasından vazgeçilmiştir, Ankara'da oturmasına karar kılınmıştır. Ankara'da oturmaktan sıkılıp, rahatsız olan Ahmet Bey, Ali Fuat Paşa'nın yardımı ile Nallıhan'a dönmesine izin verilmiştir. Mustafa Kemal de bu sırada Erzurum ve Sivas Kongrelerini yapmış ve kurtuluş mücadelesi için önemli adımlar atmıştır. Ahmet Bey'in Nallıhan'a dönmesine izin verilmesinde bu başarılı çalışmaların da etkisi olmuştur.

Ahmet Bey Nallıhan'a döndüğünde her yerin bir yangın neticesinde kül olduğunu, halkın savaş ortamından, yaşanan durumlardan, padişahın ihanetinden dolayı üzgün ve ümitsiz olduğunu görmüştür. Bunun üzerine Kuvay-i Milliye ruhuna sahip Nallıhanlılar ile Ahmet Bey'in başkanlığından Müdafa-i Hukuk cemiyetini kurmuşlardır. Ahmet Bey ile bu mücadelesinde Eşraftan Molla Tefvik Sümer, Mutafzade Sandık Emini Mesut Mutlu, Mutafzade Adil Mutlu omuz omuza vermişler ve hemen faaliyete geçmişlerdir. Kuvay-i Milliye hareketi yurdun pek çok yerine yayılırken bu topluluğun aleyhinde, padişahın lehinde propagandalar da artmıştı. Kuvay-i Milliye aleyhindeki bu isyanları bastırmak için Nallıhan'a Kuşçubaşı Eşref adında biri iki makineli tüfekle gelmiş ve burada Ahmet Bey ve diğer üyeler ile tanışmıştır. Yalnız iki makineli tüfekle buraya gelen Kuşçubaşı Eşref, Nallıhan Müdafa-i Hukuk üyelerinden kırkar lira aylık ile yirmi bir kişi seçmiştir. Bu seçilen yirmi bir kişi vatan uğrunda canlarını feda edeceklerdi; ancak bu gençlere verilmesi kararlaştırılan paraları toplamak pek de kolay olmadı. Bu gençlerin paralarını Nallıhan Müdafa-i Hukuk üyelerinden Ahmet Bey, Mesut Bey ve Adil Bey ceplerinden vermişlerdir. Bu gençler zamanla vatan mücadelesinde etkili olmuşlar ve cephanenin bir kısmını Ali Fuat Paşa'ya taşımışlardır.

İsyanlar gitgide artmaya başlamış Mudurnu, Seben, Beypazarı'na doğru yayılmıştır. Bu güzergâh üzerinden Nallıhan'a yürüyen düşmanlara, padişah yanlılarına karşı Nallıhan parayla tutulmuş askerlerce korunsa da iki binden fazla asi Nallıhan'a saldırmış. Bu kadar fazla kişi karşısında çok fazla durulamamış diğer bölgelerden yardım istenmiş; ancak onlarda buldukları bölgeleri korudukları için yardıma zamanında gelememişlerdir. Yardımların gecikmesi neticesinde de Nallıhan asilerin eline geçmiştir. Bu sırada padişah yanlıları da Kuvay-i Milliyeciler aleyhinde propagandalarına devam etmiş, öldürülmelerinin sevap olduğunu beyan etmişlerdir. Asilerin Nallıhan'ı işgal ettikten birkaç gün sonra sandık emini Mesut Bey hilafet yanlısı bir kişi tarafından hapse konmuş, birkaç gün sonra serbest bırakılmıştır; ancak serbest bırakıldıktan sonraki gün evine giderken tepeden kurşun yağmuruna tutulmuştur. Vatan mücadelesine gönülden bağlı diğer halk da Kuvay-i

Milliyecileri evinde saklamıştır. Mesut Bey de bir evde dört gün saklandıktan sonra kadın kıyafetiyle dışarı çıkarak evinin yanındaki tavuk kümesinde Arif Bey gelene kadar saklanmıştır. Diğer Kuvay-i Milliyeciler de Nallıhan'dan Eskişehir'e gitmek üzere yola koyulmuşlardır. Halifeden ayrılmanın tehlikeli olduğunu düşünenler Meyil köyünde köylüler tarafından Ahmet Bey, kaymakam İmadettin, Binbaşı Şevki, Mudurnu Jandarma Kumandanı Muharrem, Tefvik ve Çopur Hilmi tehdit ve silahla esir alınmıştır. Bu kafleden ayrı gecikmeli olarak yola çıkan Adil Bey'de yolda esir edilmiştir. Hilafet yanlıları tarafından esir edilen kişiler daha sonra Nallıhan Hükümet Konağına getirilmiştir. Asiler konağa getirilen Kuvay-i Milliyecilerin ellerindeki çok önemli belgeleri de almak istemişlerdir. Ancak bu belgeler Mesut Bey'in annesi ve Adil Mutlu'nun kayınvalidesine teslim edildiği için hiçbir asinin eline geçmemiştir.

Nallıhan Hükümet Konağında tutuklanan kişiler ayaklarından, ellerinden bağlanıp, kapılarına birden fazla nöbetçi bırakılarak hükümet binasına kapatılmıştır. Yatsı vakti tutukluları sorgulanmak için ilk önce kaymakam İmadettin Bey alınmıştır bu sırada dışarıdan da sopa sesleri gelmektedir. Bunun üzerine sorgulanmak için bekleyen diğer Kuvay-i Milliyecilere göre kendilerine çok büyük eziyet edilecekti, parası olan Tefvik Bey'den para alınacağını, kaymakam beyin de öldürüleceğini düşünüyorlardı. Ancak toplanan heyet kaymakam ve Tefvik Bey'in birbirine kelepçeli olarak asiler tarafından görevlendirilen jandarma tarafından Mudurnu'ya oradan da Bolu, Düzce, Adapazarı yolu ile İstanbul'daki Nemrut Mustafa divanına sevk edilmesine karar vermişti. Mahkeme için yola çıktıklarında Adil Bey kendilerini tutuklayan kişilerin aslında düzenli bir birlik olmadığını Nallıhan'ı soymak için gelen kendini bilmez kişiler olduğunu, asilerden bir kaçına karşı gelinseydi bu duruma düşmeyeceklerini arkadaşlarına söylemiştir. Bunun üzerine yolda giderken çeşitli planlar kursalar da pek de başarılı olamamışlardır.

Mudurnu'ya gidecekler atlı asilerin önünde yayan olarak ilerliyorlardı, bunun üzerine asilerin başındaki bir kişi, yayan gidenlerin akrabalarından ya da köyden at bulunmasını, bu şekilde yola devam etmemeleri gerektiğini ve

bu durumun yayan giden Kuvay-i Milliyecilere değil kendilerine şan getireceğini söylemiştir. Yolda giderken asiler zulümlerine devam etmişlerdir. Kendi beslediği köylüleri tarafından yakalanan Hacı Mehmet Efendi yolda susayıp su istediğinde asilerin şu sözüyle karşı karşıya kalmıştır.

- Bu padişah düşmanı gümüş kaptı su içmeye alıştı. Çıkarın takkesini başından takkesiyle suyu için ki dünyanın kaç bucak olduğunu öğrensin diyerek hem eğlenmiş hem de adama terli takkesiyle su içirerek eziyet etmiştir.

Bolu'ya varıldıktan sonra olayların seyri değişmeye başlamıştır, artık zaman Milli mücadelelerin lehine işlemektedir. Kaymakam Arif Bey ve Bulgar Sadık'ın Bolu'ya girmesi ile asiler Kuvay-i Milliyeciler karşısında ne yapacağını bilemez hale gelmiştir. Bu sayede tutuklu pek çok kişi de canını kurtarmıştır. İsmet Paşa'nın Mudurnu'yu ve Bolu'yu asilerden mutlak surette temizleyin emri üzerine Albay Çolak İbrahim Bey ve Bulgar Sadık Bey Mudurnu'yu kuşatarak çok çetin olmayan direniş karşısında zafer kazanmışlardır. Buradan kurtulan Nallıhanlı Kuvay-i Milliyeciler memleketlerine geri dönmüşlerdir.

Beypazarı'ndan Nallıhan'a doğru gelen Yarbey Arif Bey bu mücadelede oldukça disiplinli ve sert yöntemler kullanmıştır. Adil Mutlu'nun anlattıkları ve benim de Naldereli Ahmet Çakıroğlu'ndan duyduğuma göre Nallıhan'a gelen Yarbey Arif Bey buradaki Jandarma Kumandanını kaçaklara yardım ettiği, onları kaçırdığı haberlerini alması üzerine meydanadaki çam ağacına bu Jandarma Kumandanını astırmıştır. Nallıhan'da iki asinin varlığından da haberi olan Yarbey Arif Bey her tarafa haber salmış ve bu kişilerin yakalanması için emri vermiştir. Kumanda'nın başına gelenlerden sonra yarbeyden korkan halk her yeri aramış ve en sonunda Ayaşlı Ahmet Ağa'nın avlusunda kendinden habersiz bir şekilde saklandıkları öğrenilmiştir.

Nallıhan'ı asilerden temizleyen dinginliğe ulaştıran Yarbey Arif Bey daha sonra Çarşamba yani Seben'e yönelmiş buradaki kargaşayı da bastırdıktan sonra Bolu'daki isyanı bastırmak için yola çıkmıştır.

III. BÖLÜM

EKONOMİSİ

A-Tarım

A1-Çeltik

A2- Domates

Ekonomik değeri olan ürünler bir ülkenin ekonomik olarak rahatlamasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Türkiye de gelişmekte olan bir ülke olduğu için ekonomisinde tarım ve hayvancılığın önemli bir payı vardır. Nallıhan'ın özellikle Ermeniler zamanında pek çok sanayi tesisi olmasına rağmen –gül yağı, şarap fabrikası- bugün maalesef Çayırhan Termik Santrali, Sarıyer Hidroelektrik Santrali, Orta Anadolu Linyit İşletmeciliği dışında bölgede var olan tarım ve hayvan ürünlerini değerlendirecek köklü bir sanayi tesisine rastlayamıyoruz. Bu da Nallıhan halkını elinde var olan tarım ve hayvan ürünlerini pazarlarda ya da çevre bölgelere satarak geçinmeye zorluyor. Nallıhan hem karasal iklim olan İç Anadolu Bölgesi'nin hem de bol yağış alan Karadeniz Bölgesinin tipik özelliklerini taşımaktadır. Bundan dolayı da tarım ürünlerinde çeşitlilik oldukça fazladır. Pek çok tarım ürünü yetiştirmeye elverişli olsa da çeltik ve domatesin Nallıhan ekonomisine katkısı oldukça fazladır. İklimsel özellikler hayvancılık üzerinde de etkili olmuştur Özellikle Nallıhan'daki Kuş cenneti'nin varlığı hayvan sayısının artmasını sağlamıştır. Kuş cenneti pek çok doğa

canlısına ev sahipliği yapmasıyla birlikte buraya gelen turistlerle de Nallıhan'ın ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

Nallıhan'da ekili alanlarda daha çok tahıl ürünlerine rastlamaktayız. Bunlar çeltik, buğday, arpa, şekerpancarı, domatestir. Bunların yanı sıra bazı yerlerde mikro- klima etkisinden dolayı mandalina, portakal ve karpuz da bulunmaktadır.

Çeltik ekimi ve işlenmesi oldukça zor olan bir tarım ürünüdür. Çeltiğin yetişmesi için en önemli unsur arazinin sulak olmasıdır. Çeltik ekim oranlarına bu miktarın geçmişte günümüzden daha fazla olduğunu görebilmekteyiz. Çünkü eskiden çeltik ekimi için oldukça elverişli sulak araziler bulunmaktaydı bugünlerde ise çoraklaşma kendini hissettirmiş ve bundan dolayı ekim alanında azalmalar görülmüştür. Örneğin Nallıhan'ın bir köyü olan Uluköy'de yüzyıllardır çeltik ekimi yapılırken küresel ısınma sonucu bu köyde çeltik ekimi yerini ayçiçeğine bırakmıştır.

(Çeltik tarlasından bir görünüm)

Geçmiş zamanlarda Nallıhan'da çeltik ekim alanının çok fazla olma nedeni Sakarya Nehri'nin bir kolunun da buradan geçmesidir. Ancak yıllar ilerleyip küresel ısınma gibi doğal dengeyi bozucu olaylar yaşandıkça halkın da geçim kaynakları değişmeye başlamış, farklı kollara yönelmişlerdir. Geçmiş zamanda çeltiğin çok fazla olması Nallıhan kapama pilavı diyebileceğimiz bir değeri ortaya çıkarmıştır. Gittiğim pek çok düğünde, bayram ziyaretlerinde kapama pilavı yapılmayan ev görmedim dersem abartmış olmayacağımı düşünürüm. Hatta Nallıhanlılar bir pirinç tanesine bir cami yapılabileceği inancına sahip olmuşlar. Nallıhan Kapama Pilavı Nallıhan eşrafınca beğenilen bir lezzet olması yanında televizyonda yemek programı hazırlayan Hürriyet gazetesi yazarı Mehmet Yaşin gibi programcılar ve diğer turistler tarafından da beğenilen bir tat olmuştur.

Çeltik ekimi için arazinin yeterli olmaması, aynı zamanda çeltiğin masraf ve sıkıntısından kurtulmak isteyen Nallıhan halkı farklı bir geçim kaynağı bulmaya çalışmıştır. Çiftçinin yöneldiği farklı ürünlerden biri de domatestir. Domateslerin tohumları nisan ve mayıs ayında alınıp mayısın başında da dikilmeye başlanmaktadır. İlk olarak yeni bir ürün olan domatesin ekim denemesi 1997 yılında yapılmıştır. Bunun için de Hollanda ve İsrail'in

hibrit tohumları denenmiştir. Sonuçta bu tohumların Nallıhan'da üretilmeye uygun olduğu görülmüştür.

2005 yılında Nallıhan Çayı vadisinde 6 milyon, Yenice, Çamalan, Tekirler ve Kuzucular köyü yöresinde 2 milyon kök sırik domatesi fidesi aşılarmıştır. Fidelerde 9 kat salkım, salkımlarda ise fide türüne göre 6-18 adet domates elde edilmiştir, bir fideden ortalama 5-7 kg verim alınmaktadır. Bu hesaplama ile Nallıhan'ın bu yılki domates rekoru 40.000-50.000 ton arasındadır.²⁰

Nallıhan domatesi sadece İstanbullu kabzımallar tarafından satın alınıp birinci sınıf mal olarak işlenmektedir. İstanbul'da çarşı pazara inmediği gibi Ankara'ya da Nallıhan domatesi fiyatı pahalı olduğu için pazarlanmamaktadır.

Pek çok yerden Nallıhan'a gelen tüccarların domatese olan ilgisi sonucu çiftçinin yüzü gülmektedir. Fakat daha fazla gelir elde etmek içinde etkili tanıtımlar yapılmalı festivaller düzenlenmelidir. Bununla ilgili çalışmalarını da Ziraat Odası Başkanlığı üstlenmiştir. Özellikle termik santrallerin özelleştirilmesinden sonra bölgede kadın, erkek pek çok kişinin gelir kapısı olmuştur domates.

²⁰ <http://www.nallıhan.bel.tr/domates.asp>

(Nallıhan domates üretilen alanlar)

B- Hayvancılık

İç Anadolu Bölgesi'nin tipik özelliklerinden biri de Türkiye'de en az yağış alan bölge olmasıdır. Bu olay sonucu da daha çok küçükbaş hayvancılıkla uğraşmıştır. Nallıhan'da Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri arasında kaldığı için hayvancılığında da çeşitlilikler görülmektedir.

Çeşitli verilere bakıldığında Ankara'nın ilçeleri arasında Nallıhan tiftik keçisi oranı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Tiftik keçisinin de en iyi uyum sağladığı yer Nallıhan'dır; ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi Batı Karadeniz bölgesi hudutlarına yakın olan Nallıhan'da ormanlık arazide fazladır. Bu sebepten dolayı kimi hayvanların bu ormanlık alanlara girmesi yasaklanmıştır, bu arazilere girmesi yasaklanan hayvanlardan biri de tiftik keçisidir.

Nallıhan'da büyük baş hayvan ile uğraşan kişi sayısı küçükbaş hayvanla uğraşan kişi sayısından daha azdır. Kurban bayramlarında bile büyükbaş hayvana nazaran küçükbaş hayvan kesimi daha fazladır. Hayvancılık sektörünün gelişmesi yem sanayinin gelişmesini de sağlamış bu

alandaki fabrikalar açılmıştır. Koyun, keçi gibi küçükbaş hayvanların yanında – Mudurnu'ya yakın olmasından dolayı- tavukçuluk da önemlidir. Tavukçuluk pek çok ailenin geçim kaynağı olduğu gibi çoğu Nallıhanlıya da iş imkanı sağlamaktadır

B1- İpek Böcekçiliği

İpek Böcekçiliği Nallıhan için oldukça önemlidir. İpek böcekçiliği ile uğraş bin beş yüz yıl öncesine kadar gitmektedir. İpek böcekçiliğinin diğer ekonomik alanlara göre avantajı, çok büyük yatırımlar gerektirmemesidir. Bu sektörde çalışan kişiler sadece otuz beş, kırk gün sonra oldukça iyi gelir elde edebilirler.

İpek böceğinin yumurta, larva (tırtıl), krizalit ve kelebek olmak üzere dört evresi vardır. Bunlardan en önemlisi larva yani tırtıl dönemidir. Elbette ipek böcekçiliğinin istendiği gibi gelişebilmesi için dut ağaçlarının da ayrı bir önemi vardır. Nallıhan'da ipek böcekçiliğinin, oya yapımının bu kadar çok gelişmesinin temel nedeni de dut ağaçlarının burada çok olmasıdır. Dut ağaçları yapraklanmaya başladığı ilkbaharda tohumlar da yaşam belirtisi vermektedir. Larvalar yem yeme zamanı oldukça fazla beslendiği için taze dut yaprağı yerler. Yumurtadan çıkan ipek böceği, askı olarak seçtiği dala çıkarak kendini aynı iplikle o dala bağlar. Tırtılın kendini bu dala bağlama işlemi yüz otuz bin kere devam eder. Bu işlem sonunda da koza artık üretilmiş olur. Daha sonrada bu kozadan çekilen iplikler doğal yöntemlerle boyanır ve iğne oyası gibi çeşitli alanlarda kullanılır.

İpek böcekçiliği ve onunla birlikte ortaya çıkan oya yapımı özellikle son zamanlarda Nallıhanlı hanımlar için oldukça önemli gelir kapısı olmuştur. Kocahan içine açılan butiklerde ipek iğne oyaları ile eteklerin uçları, havluların kenarı, gömleklerin kol kenarları işlenerek değişik tasarımlar yaratılmaktadır. Ayrıca hem Nallıhan Turizm Gönüllülerinin Derneğinde, hem de ferdi kurulan topluluklarda beş yüz elliye yakın kadının oyacılık yaparak evine katkıda bulunduğu belirtilmiştir.

Nallıhan'da yaban hayat ülkemizin pek çok yerine göre çeşitlilik arz etmektedir; yaban koyunu, Ankara Keçisi, Mor kelebek, gri balıkçıl, geyik, kerevit balığı, karaleylek dikkati çeken türler arasındadır. Bunlar dışında da Akdeniz Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinden gelen pek çok araştırma görevlisi Türkiye'de türüne az rastlanan kızıl geyik türünün de Saçak'ta var olduğunu, geçmişten beri bilinen domuzun ana vatanı Nallıhan'dır ibaresinin de artık gerçeği yansıtmadığını; çünkü domuz sayısında azalma olduğunu belirttiler.

Kuş Cenneti'nin koruma altına alınması ve yabani hayvan varlığı, Nallıhan'a turizm açısından da oldukça katkı sağlamaktadır. Kuş Cenneti Sakarya Nehri havzasında bulunmaktadır ve 1994 yılında koruma altına alınmıştır. Kuş Cenneti geçiş yapan, kışın yaşayan ve üreyen yüz altmış

sekizden fazla kuşa ev sahipliği yapmaktadır. Bu kadar çok kuşa ev sahipliği yapmasını sağlayan unsur da sahip olduğu ekosistemdir.

Soyu tükenmeye başlayan kara leyleğe, Türkiye’de bulunan balıkçıl türü, on yırtıcı kuş, beş baykuş, otuz beş su kuşu, bülbül başta olmak üzere seksen ötücü kuş, kara çaylak, leylek, gök kuzgun gibi pek çok kuş türüne Kuş Cenneti’nde rastlayabiliriz. Nesli tükenmekte olan küçük karabatak, kaya kartalı, bıldırcın kılavuzu, yaz ördeği, ulu doğan... türleri de burada bulunmaktadır.

IV. BÖLÜM

FOLKLOR (HALKBİLİM)

Folklor terimi ilk kez Thomas tarafından kullanılmıştır. İngilizce de folk halk, lore bilim anlamına gelmektedir. Folklor yani halk bilim bu iki sözcüğün birleşimiyle olmuştur. 1878 yılında Folklore Society adlı dernek folklor sözcüğünün bilim dalına dönüşmesinde önemli katkıda bulunmuştur.

Folklor, toplumların kendine özgü yapılarını inceleyen en temel bilim dallarından biridir. Folklor sözcüğü içine sosyolojiden, politikaya kadar pek çok alanı sokabiliriz.

Türk milleti ve millet olma bilincine sahip uluslar folklorik unsurlarına oldukça değer vermişlerdir. Zaten millet olma bilincine sahip olan ülkeler varlıklarının temelini geçmiş yaşantılarına, kültürlerini muhafaza etmelerine bağlamışlardır.

Mehmet Kaplan: “Türk kültürünün zenginleşmesini, eski kaynaklarla beslenmesini istemeyenler, Cumhuriyet öncesine karşı savaş açmışlardır. Hayran olunan Avrupa kültürü kendi tarihi eserlerinin yorumlanmasından, işlenmesinden çıkmıştır. Bizim kültürümüz bilinmeyen bir meçhuller ülkesidir.” ifadeleriyle bu konuda milletçe zayıf olduğumuzu ortaya koymuştur.²¹

Yazının kullanılmadığı veya yaygın olmadığı toplumlarda hemen hemen her şey sözlü gelenek ile taşınır. Çok az araştırmacı da lisan, avcılık teknikleri, düğün adetleri gibi olguları kuşaktan kuşağa anlatı yoluyla

²¹ Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, İstanbul, 1975, s. 199.

taşınmasını kültür malzemesi olarak kabul eder. Hatta yazılı kültüre anlatıyla aktarılmış bazı bilgiler folklor olarak ele alınmaz.²² Elbette folklor dışındaki bazı malzemeler de sözlü olarak taşındığına göre, sözle taşınma ölçütü tek başına folklor olanı folklor olmayandan ayırmaya yetmez.

Folklor ile ilgili çeşitli bilgiler verdikten sonra pek çok kişinin çeşitli yorum yaptığı bu bilim dalı ile ilgili genel bir tanımlama yapacak olursak;

Bildiğimiz gibi folk halk, lore bilim anlamına gelmektedir. Halk aynı dili konuşan, benzer yaşam alışkanlıklarını sürdüren, gelenek ve görenekleriyle birbirine bağlı, ortak bir tarihi olan topluluktur. Bilim ise toplum denen varlığın zaman içinde çevresi ile ilişkilendiren, hayatını çevreleyen her türlü sistemleştirilmiş kurumlardır. Bu iki kavramın tanımlarını birleştirecek folklorun, milletlerin yaşam tarzlarını geleneklerini yani milleti oluşturan maddi ve manevi kültürel unsurlarını araştıran, inceleyen bilim dalına folklor denmektedir.

Folklor ile ilgili çeşitli bilgiler verdikten sonra Nallıhan'daki folklorik gelişmelere bakacak olursak; tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış ilçede çok çeşitli folklorik öğelere rastlamamız kaçınılmaz. Bugün pek çok köyde bu geleneksel unsurlar unutulup hepsi birbirinin benzeri olsa da farklılıkları yaşatan köyler hala mevcuttur.

Nallıhan, yaşam biçimi olarak Orta Anadolu ile Batı Karadeniz'in iç kısımlarının yöresinin ortak özelliklerini yansıtmaktadır. Geçmişten gelen özelliklerini korusa da cumhuriyetin ilanı ile ortaya çıkan değişimler Nallıhan'da da kendini göstermiştir. İlçedeki ilk hızlı değişim Sarıyar Barajı'nın yapımıyla başlamıştır. En büyük değişim ise yurt dışından ilçeye gelen kişilerin beraberinde getirdiği kültürel unsurlarla olmuştur. Bu değişimi en belirgin olarak Bulgaristan'dan gelen kişilerin Ayman'a yerleşmesi ile yaşanan farklılaşmada görülmüştür. Göçle gelenler Ayman'da daha önce üretilmemiş farklı türdeki sebze ve meyveyi de burada yetiştirerek farklılık yaratmışlardır.²³

²² Alan Dundes, Milli Folklor, 2005, sayı 65, s.127

²³ Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s 162

Folklor ÷lkemizde yaygın olarak bilinen sadece o y÷renin t÷rküsü, efsanesi değildir. Folklor oyunları, halkın yaşam biçimi, halk hekimliği, el sanatları, konut yapımları, doğum -ölüm, giyim-kuşam gibi pek çok konuyu kapsamaktadır.

A-Doğum

Doğum bağları güçlendiren, çocukla birlikte çekirdek ailenin oluşumunu sağlayan, gelecek için pek çok şey ümit eden bireylerin dünyaya gözünü açtığı mucizevi bir olaydır. Eskiden doğumlar evde bir ebe gözetiminde, ya da ebe yoksa köyün en tecrübелisi tarafından yaptırılırdı. Günümüzde bu tür olaylara küçük yerleşim yerlerinde hala rastlanmaktadır. Bebeğin dünyaya gelmesiyle birlikte her bölgenin kendine özgü adetleri de kendini gösterir.

Nallıhan'ın Akdere köyünden olan Seher Özçelik bebek doğduğunda şu adetler yerine getirildiğini bildirmektedir:

Bebeğin doğumu için her takımı kız tarafı alır, hazırlar. Kayınvalideye atlet, havlu gibi hediyeler verilir. Dirhem bir yana bebek bir yana konularak çocuğa kırk basmaması için banyosu yaptırılır. Çok eski zamanlardan beri bilinen albasması inancı Akdere'de de var olup albasmaması için yeni doğan bebeğin ve annenin yanına bıçak ve süpürge çöpü koyarlarmış. Bunu adetin nedenini sorduğumda ise Seher Özçelik şeytanın yanaşmaması için böyle yaptıklarını söyledi. Sarılık basmaması için de bebeğin beşiğinin üstüne kırk gün boyunca sarı örtü asılır. Hayırlı olsun, gelen misafirlere ise kızamik şekerinden yapılan lohusa şerbeti yapılıp, ikram edilir.

Soğukkuyulu Müşerref şen'in anlattığına ;

Bebek doğduktan sonra önce tuzlanır, göbeği kesildikten sonra da yıkanır. Kesilen göbek de dindar olsun diye ya camiye ya da okuyup âlim olması için kitap arasına konur. Anne doğumdan sonra kırk gün boyunca sırtı

bebeğine dönük uyumaz, bebeği kırk basacağına inandıkları için. Anneyi ziyarete gelenlerin içinde yeni doğum yapan kişi olmaz. Eğer yeni doğum yapanlar yolda karşılaşmışsa aileden biri gider diğer aileden bir bez parçası alır ve bebeğe tütsü yapar ve çocuk da kırk basmasın diye bu su ile yıkanır.

Beydilli Mukaddes Erten'in anlattığına göre;

Beydili'nde de diğer köylerde olduğu gibi bebek doğduğunda yapılan adetlerin çoğu benzerdir. Bu köyde diğerlerinden farklı olarak çocuğu ve anneyi kırk basmasın diye hazırlanan suya kırk adet çeşitli nesne atılmaktadır. Bakraca hazırlanan suyun içinde ipe bağlanmış boncuk, salyangoz kabuğu, eşek nalı bulunur. Sağlık temizlik için bunlar daha çok kız bebeklerin suyunda bulunmaktadır. Bebek doğduktan yirmi gün sonra ve kırkında bu nesnelerin olduğu suyun içine yirmi kere sokulup çıkarılır. Genel olarak bebek doğumuyla ilgili uygulamalar ve adetler bir iki fark dışında birbirine benzerdir. Ya da günümüzde bu tür adetler unutulduğu için benzerliklerin bu kadar belirgin olduğunu düşünmekteyim. Ancak en çok da kırk basma inancında farklılaşma kendini gösterir.

Sobranlı Fatma Aykul'un söylediğine göre iki loğusa anne birbirinin yanından geçtiğinde Soğukkuyular'dan farklı olarak iğne değiştirirlermiş. Eğer ki bebeği kırk basarsa çok ağırlaşır ve üç çarşamba tartılır. Hatta söylenene göre demir yerden kalkarmış bebek kalkmazmış. Üç çarşamba tartıldıktan sonra kırk basması geçer ve bebek de hafiflermiş. Bir diğer köydeki kırklama adetinde doğumdan kırk gün geçtikten sonra tepesinden açılmış yumurta ile leğene su dökülür. Bu suyun içine yukarıda dediğimiz gibi para, yüzük, gümüş vs kazana kırk kere sokup çıkarılır. Daha sonra da bu suyla bebek ve annesi yıkanır. Anne ve çocuk kırklanmadan yakınlarının hiçbir şeyi yıkanmaz, aksi takdirde onların kırklanması gerekir. Bu kırklama işine Sobran'da beşik düğünü denilir ve belirttiklerine göre bebeğe en son hangi tarafından su döküldüyse o taraftaki örneğin gömlek kolu, pantolon paçası daha çabuk eskirmiş.

Eğer ki bebeği kırk bastıysa akan derenin kenarına götürülür, kara tavuk da kalbur altına konulur ve üstüne de çarşaf serilir. Bu şekilde yapılarak

çocuğun kırk basmasından kurtulacağına inanılır. Çocuğu kırk basan aile değıirmenden un almaz, çatıya çıkmaz. Eğer ki akraba ve çevreden kırklı biri gelirse de yazmalar değıştirilir²⁴

Bebeğın doğumundan sonra yapılan pek çok inanç Türkiye'nin her yerinde birbirine benzese de çeşitli farklılıklar da görölmektedir. Bebeğın dişı çıktığında "diş göllesinin" yapılması, yürümeye başladığında kösteğinin kesilmesi, huy kesme adetleri de pek çok yerde vardır bugün bu geleneklerin çoğı uygulanmasa da en azından çevremizdeki büyüklerden bunları duymaktayız. Nallıhan'daki huy kesme geleneğine göre bebek iyi huylu olsun diye bir yol ağzına gidilir, bebeğın altına tekne konularak yolağzına yatırılır. Bazı köylerde de üstüne ayva ve bazlama konur ve iyi huylu biri tarafından kesilir. Burada da huy kesen kişı ve diğerleri arasında;

"Ne kesen "

"Huy keserin"

"Kes gitsin "

Gibi kısa bir söz söylenir.

Bebeğın ilk dişı çıktığında da Sobran'da "diş göllesini" bebeğın dişinin çıktığını gören ilk kişı yapar. Kösteği de camiden ilk çıkan ya da yere en sert basan en düzgün yürüyen kişı keser.

Erkek çocuklar için sünnet gelenekleri oldukça önemlidir. Sünnet dinimizin gereğı olarak yerine getirilir ve erkeklige ilk adım atılan gündür. Sünnet düğününden önce "okuma" yapılır, bu okuma düğüne çağırılanlara davetiye niteliğindedir. Sünnet düğünü sabahı çocuk o güne özel kıyafetlerini giyer, sünnetten sonra rahat edebilmesi için yatak hazırlanır. Düğünden bir iki gün önce toplanan kadınların yaptığı baklava, börek, sarma yanında sünnet evinin yanına yemek kazanları kurulur, bunu da işin ehli olan kişiler karşılıksız yapar. Sünnet olacak çocuğun en yakını amcası, dayısı sünnet yükümlülüğünü üstlenir. Sünnet sabahı düğünlerde olduğu gibi çocuk camide giydirilir, giydirilen çocuk dualarla sünnet olacağı yere götürölür. Sünnet

²⁴ Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s 163

olduktan sonra dışarıda ölenlerin ruhuna ve sünnet edilen çocuğun adına mevlit okutulur, yemek verilir. Daha sonra da çocuğa hediyeleri verilir sünnet çocuğuna getirilen hediyelere “sünnet dürüsü” adı verilir ve ailenin çocuğunun mürüvvetini de görmesi dileğiyle Allah damatlığını da göstereceğini denilir. Düğünlerde çeyiz ne kadar önemliyse sünnet düğününde de çeyiz o kadar önemlidir, bu yüzden düğündeki gibi çeyizler asılır ve sünnetten iki gün sonra çeyiz toplanır.

Erkekler için sünnet kadar önemli olan bir diğer olay da askere gitmedir. Nallıhan’da aynı dönemde askere gidecek gençler birbirine tertip olarak seslenirler. Yaşı elliden fazla olanlara sorulduğunda şimdiki gibi eğlence, ziyafet olmadığını toplu halde caminin olduğu meydana toplanıp oradan birliklerine gittiklerini söylediler. Askere gidecek ailelerin evinde asker yemeği verilir, gelen misafirlere ikramlarda bulunulur. Misafirler durumlarına göre askere harçlık olarak para verir. Askere gitmeden bir gün önce eğlence yapılır, gençlerin serçe parmağına vatana kurban olsun diye kına yakılır. Akşamı eğlenceyle geçiren gençler ertesi gün sabah köy meydanında toplanarak aileleri ve sevdikleri tarafından davul, zurna eşliğinde birliklerine uğurlanırlar.

B-Evlenme

Evlenme iki kişinin birbirine hayat boyu yoldaş olması, bir evde aynı acıyı, sevinci kısacası yaşanabilecek her duyguyu birlikte yaşamak için kişilerin birbirlerine verdikleri söz üzerine kurulur. Evlilik dediğimizde aklımıza birlik, beraberlik kavramları gelmektedir. Birbirini çoğu zaman tanımayan ailelerin kaynaşması, birlik olması onlara güç de vermektedir.

Evlilik konusunda her ülkenin hatta yörelerin kendine has türlü adetleri, inançları olduğunu söyleyebiliriz. Günümüzde bu adetlere çok az rastlasak da küçük yerlerde modernleşmenin aksine yaşatılmaya çalışılan gelenekler de

mevcuttur. Tıpkı Nallıhan'da olduğu gibi. Konuştuğum çoğu kimse eski adetlerin artık kalmadığını söylese de katıldığım düğünde, düğünün hazırlık aşamasında, düğünde ve düğün sonrasında süregelen pek çok geleneği de görme fırsatım oldu.

Dünya Savaşı yıllarından önceki Nallıhan'da evlenecek kişiler hep kendi köylerinden evlenmişler ve dışarıya ne kız ne de damat vermişlerdir. Ancak I. Dünya Savaşı sırasında köylerdeki erkeklerin savaşa gitmesi, uzun süre dönmemesi ve ölüm gibi nedenlerden dolayı nüfusun azalmasıyla birlikte köy dışından evlenmeler de görülmüş. Özellikle bu yıllardaki iç güveysi evlenmeler dikkat çekmektedir. Farklı farklı köylerden başka köyde çalışmaya gelen erkekler buradaki kızlarla evlenmiş ve buradaki kızların ailesinin yanında iç güveysi olarak kalmışlardır. Kendi akrabasından biriyle evlendirmek isteyenler de “elin akıllısından kendi delin iyidir” diyerek akraba evliliği yapmışlardır. Eğer ki genç akraba evliliği istememiş kendi seçtiği kişiyle evlenmek istemişse aileler “kızını boş bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya varır” diyerek evlilik konusuna müdahale etmişlerdir. Bir zamanlar Nallıhan için önemli bir gelir kapısı olan Termik Santralin de bu konuda önemli payı olmuştur. Çünkü burada çalışan bir kişi çok fazla para almaktaydı ve evleneceği kişiyi de rahat geçindirebilirdi. Ailelerde bu yüzden çocuklarını burada çalışan biriyle evlendirmek istemekteydi.

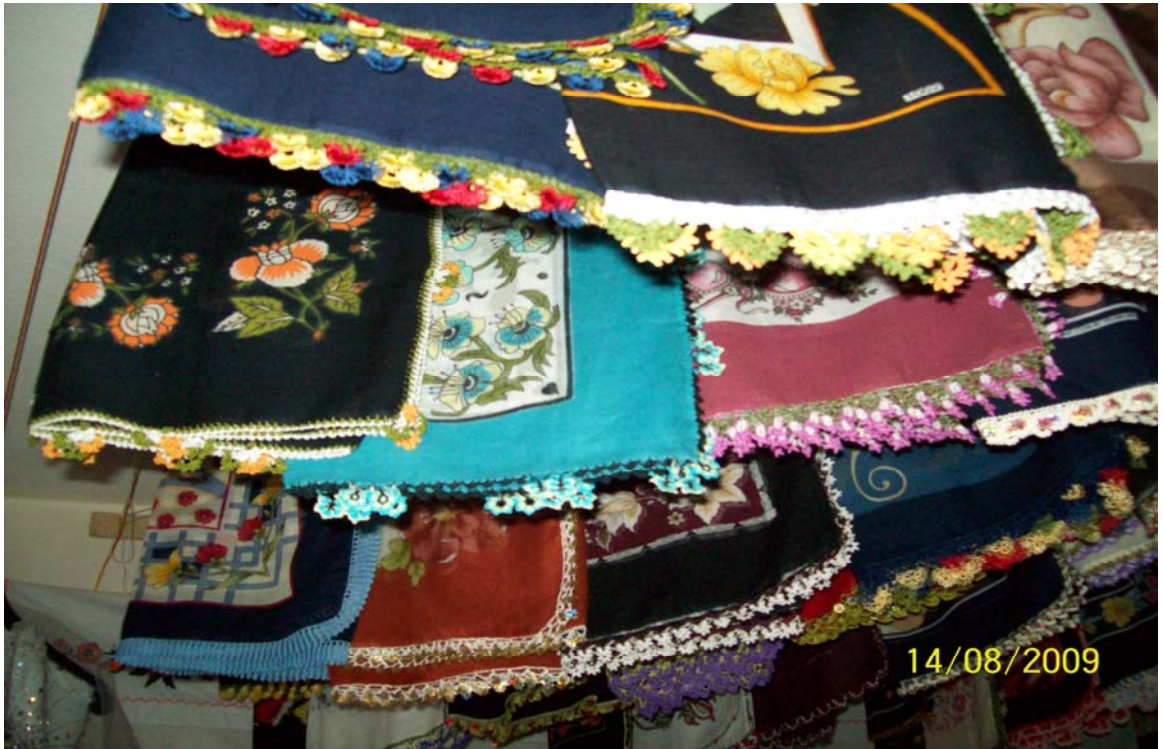
Dünyada ve ülkemizde olduğu gibi insan hayatının önemli geçiş törenlerinden olan düğünler kendi içinde önemli bir coşku ve heyecan barındırmaktadır. Düğünlerde mutluluklar üzüntülere, acılar sevinçlere bürünür. Anne, kızını evlendirdiği için hem mutlu hem de biricik yavrusundan ayrıldığı için üzüntülüdür. Evlenecek evlat da halk arasındaki tabirdeki gibi hem ağlarım hem giderim sözünü yerine getirircesine baba ocağından ayrılacağı için buruktur; ama sevdiğine kavuşacağı için de mutludur.

Çok çeşitli pratiklerin uygulandığı düğünler Nallıhan'da bir hafta sürer. Beydili'nde gözlemlediğim düğünde bu bir haftalık süreç pazartesi sabahı “tahala” çıkmayla başlanır. “Tahala” çıkacak kişilerle birlikte bayrağın tepesine yazma asarak köydeki kişileri düğüne davet edilir. Davet edilen

kişilere belirli ölçülerde buğday verilir ve bu buğdayları öğütmek için değirmene gidilir. Salı sabahı da bir traktörle erkekler davul çala çala değirmene gidip yükü yıkarak buğday öğütürler ve yine davul çala çala eve geri dönerler. Günümüzde değirmene gitme adetinin yok olmaya başladığını görmek çok da zor olmuyor. Dükkanların sayısının artması, değirmenlerin kapanmasına neden olmuştur ve bu adet yerini dükkanlardan alınan çuvallar dolusu una bırakmıştır.

Kadınlar ziyafet yemeklerini hazırladıktan sonra akşam kendi aralarında küçük bir eğlence hazırladılar. Adeta düğünün başlangıç çanlarını çalar gibi.

Çarşamba günü damat evinden de gelen çeyizlik eşyalarla birlikte el emeği göz nuru çeyizler asılır. Diğer yörelerden farklı olarak Nallıhan'da ipek oya yapımı çok fazla olduğu için benim sayabildiğim en az elli tane ipek iğne oyali yazmalar vardı.

Perşembe günü artık düğünün ortasıdır. Söz konusu gün gündüz vakti kız evinde kızın saçına kına yakılır. İkinci vakti üstü kırmızı ve yeşil pullu

örtüyle örtülmüş bir sini damat evinden kız evine getirilmek için hazırlanır. Bu sininin içinde şeker, buğday ve pirinç bulunur. Bu sini de yine değirmene giderken olduğu gibi davul ve zurna eşliğinde kız evine getirilir. Davul, zurna gibi çeşitli çalgılar eşliğinde gençler kapı önünde oynarlar. Bu arada erkek tarafından bir kişi gizlice önden giderek birinin ayakkabısını saklar ve çeyize para takar. Bu şakayı yapan kişiye de kütükçü adı verilmektedir.

Cuma günü çörekler yapılarak hem düğüne hem de kınaya hazırlıklar yapılır. Oldukça katı bir hamurdan çiçek, kalp gibi çörekler hazırlanır. Hamuru adeta kanaviçe gibi işlenir. Şekilli çörekler yanında uzun çubuk gibi birbirine eklenen çörekler de yapılır. Akşamına yine kadın ve erkekler oyunlar oynarlar.

Cumartesi günü kına gecesi yapılır. Damat evinden gelen misafirler karşılanır, hazırlanan yemekler ikram edilir. Hazırlanan kına, söylenen maniler, ilahiler eşliğinde zaman zaman da gözyaşlarıyla geline kına yakılır.

Beydilli Mukaddes Erten'in söylediğine göre kına yakılırken gelinin çevresindekiler tarafından şu dizeler söylenmektedir;

Gelin ey yarenler

Bizde gelin

Türlü nimetlerden

Biz de yiyelim

Allah evinde düğünümüz var cennet evinde

Ayağına giymiş nurdan nareni

Asiyeyle Meryem Ana gelini

Hasan ile Hüseyin okuyucu

Gezer cennet evinde

Muhammet'in düğünü var cennet evinde

Kavak dalı eğilmesin

Birbirine değmesin

Söyleyin babama beni gurbete vermesin

Gök ceviz dokunur mu

Dibinde mektup okunur mu

Öksüz kızın çeyizi

Böyle bakılır mı

Gabaklar devek attı

Yılanlar yola yattı

A komşular beni babam gurbete attı

Kına yakıldıktan sonra o hüzünlü havayı atabilmek için oyun faslına geçilir. Beydili oyun havaları ve oyun tarzları Nallıhan'da oldukça ünlüdür. Diğer köydekilerin düğünlerine gidildiğinde de her düğünde Beydilli oyun havalarından ve Beydili oyunlarından izler görülmektedir.

Pazar günü artık asıl düğünün yapıldığı kızın baba ocağından ayrıldığı gündür. Nallıhanlılar düğünlerini özellikle pazar gününe getirirler ve bugüne kapalı pazar derler. Bugün esnaf dükkanını açmaz yani dinlenme günü gibi bir gündür.

Pazar günü misafirler dünürüş denilen konvoy oluşturdular. Eskiler tokalı yazmasını şalvarını giyerler. Gelin almaya gelirken damat evinden sini

getirmedeki kütükçü olduğu gibi burada da heybeci adı verilen bir kişi vardı. Heybeci erkektir ve arkasında da on beş bayanla konvoy oluşturularak gelini almaya gelinir. Gelini almaya gelen dünürüslere ikramlar yapılır. Gelin baba ocağından çıkmadan önce de çeyizi evine gitmişti. Gelin, baba evinden dualar, tekbirler eşliğinde çıkarılıp damat evine götürülür.

Gelin almaya giderken de şu manzume söylenir;

Kötü huyların burada kalsın

İyi huyların oraya gitsin

Başın pınar ayağın göl olsun

Avuçladığın toprak altın olsun

Allah hayırlı kapılar açsın, hayırlı yazılar yazsın.

Pek çok bölgede de gerçekleştirildiğini bildiğimiz adetler Nallıhan'da da uygulanır. Evlilikleri kazasız belasız sürsün diye gelinin ayağına kurban kesilir ve ayağı bu kana bastırılarak eve sokulur. Gelin eve girdikten sonra damadı ve sağdıçı meydanlık gibi bir yerde bekletilir. Davul çalınarak önce baba olmak üzere büyüklerden küçüklere doğru damada takılar takılır, hediyeler verilir.

Yatsı vakti olduğunda damat yatsı namazını kılmaya gider. Bu arada da yani damat evde yokken evde akrabalar tarafından da hazırlıklar devam eder. Damadın ve gelinin odasına erkek çocuk sokulur ve yatağın üstüne yatırılarak yuvarlanır. Bunun nedenini sorduğumda adetlerine göre evli çift kız çocuk istiyorsa kız çocuk, erkek çocuk istiyorsa erkek çocuk sokulmuş bu şekilde gönüllerinden geçirdiklerinin olacağına inanılmış. Akrabaların hazırlık yaptığı bir diğer şey de damat eve geldiğinde gücünü, heybetini, gösterecek eskilerin söylediğine göre de gelin damattan korksun diye evin girişine tas koyulur. Damat namazı kılıp geldikten sonra bu tası teper ve bu adet yerini bulmuş olur.

Beydilliler köyelerine ait kültürel öğeleri muhafaza etmeye çalışmaktadır. Günümüzde dahi sergilemeye çalıştıkları adetlerinde bunlar

görülür. Söylediklerine göre; gelin ve damadın odasına anne de girerek onlarla birlikte dua edermiş. Evlendikleri gün gelin ve damadın ne dilerse gerçekleşeceğine inanılmış. Aynı zamanda kına ıbrığı inancına göre kız evinden getirilen su gelin ve damadın kalacağı evin dört köşesine serpilirmiş. Bu inancın evli çifte bereket getireceğine inanılır.

Düğünden sonraki pazartesi günü büyüklerin eli öpülmeye gidilir. Yakın akrabalara hediyeler hazırlanır. Gelin de hediyeler vererek duvak için davette bulunur. Damat evinden sonra da kız evi davette bulunur. Buna vama gelme denir. Damat evinde olduğu gibi hediyeler verilir, yemekler yenilir.

Söylenilen bir diğer adete göre damat evinde davet varsa gelin, kız evinde davet varsa damat hediyelerini alana kadar konuşmaz. Verilen bu hediyelere de söyletmelik denilirmiş. Düğün günü de bu söyletmeliği sağdıç istenir.

Nallıhan'ın pek çok köyünde olduğu gibi Uluköy'de düğün bir hafta sürer. Düğün yemeği hazırlamak için bu köyde Beydili'nden farklı olarak değirmene tahıla gitmeyle birlikte dağa odun toplamaya da gidilir. Dağdan getirilen odunla yemekler pişirilir. Cumartesi günü damat evinden davullar eşliğinde çıkarılan siniler ile köy halkından çeşitli erzaklar alınır. Akşam olduğunda da çan çalınarak kız evine gidilir. Burada erkekler kadın kılığına girerek çeşitli eğlence düzenlerler. Gençler de çingirdak yaparlar ve elindeki bayrağı kaptırmamaya çalışırlar. Elinden bayrağı kaptıran kişiye yükseğe konan bayrağı merdivensiz alma cezası verilir.

Geline kına yakılacağı zaman başına önü kırmızı arkası yeşil olan bir duvak takılır ve anne şu ağıdı yakar;

Evimin direğiydin

Sırtımın göyneğiydin

Kapımın kilidiydin

Şimdi nere gidiyon yavrum...

Düğün sabahı olduğunda erkeğin giyeceği çamaşırlar kız evi tarafından verilir ve damat sağdıçla birlikte camiye girerek hocanın duaları eşliğinde çamaşırlarını değiştirir. Hoca duasını bitirdikten sonra dışarıdaki herkesin elini öpmesini söyler, damat da büyük küçük demeden herkesin elini öper.

Gelin de artık baba ocağından çıkacağı gün tüm köyü dolaşır ve komşular tarafından uğurlanır. Gelin damadın evine ya da –kayınvalideden ayrı oturacaksa-kendi evine geldiğinde dualar eşliğinde gelin arabasından iner ve araçtan indikten sonra bir tarafında eşi diğer tarafında da kayınbabası olur. Gelin eve girerken kapının üstüne çivi çakar, ayağına kurban kesilir. Bu esnada damat eve alınmaz başdünür küpü kırar. Beydili'nde olduğu gibi yatsı namazından gelen damadın tasa vurması geleneğini burada da görülür. Düğün bittikten bir iki gün sonra da kişilik denilen el öpme adeti yerine getirilir. Kişiliğe damat evine gidilmişse gelin hediyesini alana kadar, kız evine gidilmişse de damat hediyesini alana kadar konuşmaz.

Kurca köyünde cuma günü yükle gidilir. Cumartesi günü kına harcı, damat çöreği, keşkek yapılır buğday dövülür ve yapılan çöreğin içine para konulur. Gecesinde kadınlar hambarevi denilen yerde eğlenirler.

Gençler de kendi aralarında eğlenceler yaparlar. Bazı kişilerin kız evinden aldığı damada ait kıyafetleri saklanır. Eşyaları koymak için iki sini hazırlanır bunların biri sağdıç için biri damat içindir. Siniler çevredeki evlere saklanır ve bunu damadın bulması istenir. Damat siniyi nerede bulursa hoca da oraya giderek dua eşliğinde kıyafetlerini giydirir. Pek çok köyde camide gerçekleştirilen adet Kurca köyünde sinilerin saklandığı evde gerçekleşmektedir.

Kapalı Pazar günü öğlen ezanı vakti gelin almaya gidilir. Başına önü kırmızı arkası yeşil duvak takılır. Gelin damat evine geldiğinde özengirlik ister. Kayınbabası koyun verse onu zaten vereceksin diyerek daha iyi bir hediye almaya çalışır. Gelin eve girer; ancak damat dışarıda durur. Bu sırada kapıya bir ip gerilir ve şu mani söylenir.

Ne getirin ay getirin

Ne getirin güneş getirin

Ayla günü birleştirin

Derler ve damat gerilen ipi bıçakla keser sonra da bıçağı kapıya saplar.

Sobran'daki düğünlerde düğün başlamadan imece yapılır. Hayvanlarla odun toplamaya gidilir. Gelin çeyiz altında oturtularak kına yakılır. Geçmiş zamanlarda da damat evine gidileceği vakit geline zülûf kesilip öyle ata bindirilirmiş. Bu kesilen zülûfe de çiçek takılırmış. Sobran'daki düğünlerde gelinlikle birlikte üç etek de giyilir. İpekten olan üç eteğin beline kuşak takılır ve ön sağ ve sol tarafları kuşağa takılır. Üç eteğin altına çitiyan adını verilen lastikli şalvar giyilir. Eğer ki çitiyan güzelse üç eteğin boyu biraz daha kısaltılır.

Kına gecesi olduğunda gelinin başında şu ağıtlar yakılır;

Kınan kutlu olsun

Şundan dilin tatlı olsun

Gider yolun incesine

Biner atın alçasına

Haber verin amcasına

Amcasız kız gelin olur mu?

Pencereden bakma ana

Elini beline sokma ana

Bir gelin gelecek diye

Yoluna bakma ana

Evimizin önü saman

Yanıyor duman duman

İşte ben gidiyorum

Hallerin pek yaman

Akdere'deki düğünler de bir hafta boyunca devam eder. Düğün olmadan önce cuma veya pazar akşamı kız istemeye gidilir. Kız istemeye giderken de pirinç, ekmele ile dolu bohça hazırlanır, eğer aile kızı vermeye niyetli ise bu bohçaya boş gönderilmez içine şeker ve buğday konulur. Bu bohçayı alan damat tarafı da kızın verildiğini anlar. Eğer kız tarafı kızı vermeye niyetli değilse, kızımız daha küçük, aile büyüklerine danışalım gibi bahaneler söylenir. Kız verilmek istenmediğinde şu dizeler de söylenir

Çanakta çöp yok

İçinde hiç yok

Duvara takmak ister

Gelenler de bakmak ister.

Kızın verildiğine dair dünürçüler olumlu yanıt alırsa cuma ya da pazar akşamı damat evinden geline içinde kıyafet olan bohça gönderilir. Bunların yanında hoş muhabbet olsun diye Akdere'ye özgü gözleme, helva yapılır.

Ertesi gün de kız evinden damat evine bohça gönderilir. Yine helva, gözleme yapılır; bunun yanında içinde gelinin el emeği göz nuru ile işlediği çevre ve kese olan bohça gönderilir. Gönderilen helva ve gözlemeler akrabalara, komşulara dağıtılır. Bu bohçaların değiştirilmesi de gelin ve damadın artık yavuklandığını (sözlendiğini) gösterir.

Bohça içindeki çevre damat için oldukça önemlidir. Damat evlenene kadar onu yanında taşıması gerekir, eğer ki kaybederse damat affedilmez. Bohça alıp verme adeti evlendikten sonra bayramlarda da devam eder.

Pazartesi sabahı değirmene götürmek üzere buğday hazırlanır. Buğday, hayvan ya da taşıta konurken çok çatallı bir ağacın uçlarına elma, portakal takılır. Ortasına da oyalı yemeni bağlanır.

Tahıl değirmene götürülürken çalgılar çalınarak değirmene gidilir. Gençlerden birkaç kişi değirmende tahılı öğütür ve düğün evine götürülür. Değirmene gidenler düğün evine geldiğinde çok dallı çatal ağaçtaki elmalar, portakallar ve ortasındaki oyalı yemeni değirmenden gelenleri karşılayan gençlerce en iyisini ben alacağım şeklinde yarışılarak kapışılır.

Salı günü; değirmende öğütülerek un haline getirilen buğdaydan köy halkı yardımlaşarak fırından gelen misafirlere verilecek yemekleri, ekmekleri hazırlarlar.

Çarşamba günü; köy halkı düğüne şekerle davet edilir. Bu işi köyde belirlenen bir kişi yapar. Bu kişi de genelde bayan olur. Böylece tüm köy halkı düğünden haberdar edilmiş olur.

Köy halkı her işi imece usulü yapar kadınlar kendi aralarında erkekler kendi aralarında iş bölümü yapar. Böylece düğün sahibi de fazla sıkıntıya düşmemiş olur.

Yine çarşamba günü damat evinin ve kız evinin hünerli elleriyle hazırladıkları çeyiz asılır. Akdere'de bilinen bir adet de çeyiz görmeye gelen bazı kadınların saklıca çeyizde beğendikleri bir örnekten makasla kesip model almalarıdır.

Perşembe günü; oğlan evinden kız evine yük adı verilen hediye gider. Belli sayıda kadın ve erkek davul, zurna, çalgı eşliğinde kız evine yük götürürler. Yemekler yenildikten sonra damat evi kız evinden ayrılır.

Cuma günü; kız ve oğlan tarafının tüm hazırlıkları yapılır. Cumartesi günü gelin hamamına gidecekler cuma akşamından davet edilir. Kız ve erkek tarafı cumartesi günü davul, zurna eşliğinde hamama giderler.

Cumartesi günü; kız tarafı ayrı yerde ise oğlan tarafının kadınları davul, zurna eşliğinde kız tarafına giderler. Kız tarafının kadınlarıyla birlikte hamama gidilir. Gelin kapıdan girerken ayağına basma serilir. Buna

“yürüdüm” adı verilir. Geline ipekten peştamal sarılır. Yüzüne kırmızı pullu örtü örtülür. Gelin hamama girdikten sonra şu ilahi okunur;

Göster ey Allah'ım göster,

Sensin alâlardan alâ

Sensin Mevlâlardan Mevlâ

Göster bize cemalini

Daha sonra hamamda gelin oynatılır. Genç kızlar kendi arasında kadınlar da kendi arasında oynar. Hamamın aslında bir diğer amacı da genç kızların görücüye çıkmasıdır. Bekar çocukları olan anneler hamamda çocuklarına gelin beğenirler.

Düğün evinden hamama getirilen yaprak sarması, turşu, börek... hamam sonrasında ve oyun sonrasında yenilir. Hamam bittikten sonra yine geldiği gibi davul, zurna eşliğinde düğün evine gidilir.

Aynı gün kına gecesi yapılır. Kadınlar kız tarafında kendi aralarında kına yakarlar. Erkekler de kendi aralarında meydanda ateş yakar, masalarda yemek yiyerek, oyun oynayarak kına gecesi yaparlar.

Kız evi damat evine uzaksa damat evinden kız evine kına götürülür. Kınayı kız evine verdikten sonra damat tarafı hediyesini alarak geri döner. Kız tarafı da oğlan tarafına kına gönderir.

Pazar sabahı; damat camiye davul, zurna eşliğinde gider. Önceden hazırlanmış giysileri imamın duaları ile camide giydirilir. Duası yapıldıktan sonra yine davul, zurna eşliğinde düğün evine gider. Damadın sağdıcının evli ve tecrübeli kişilerden olmasına özen gösterilir.

Daha sonra topluca gelin almaya gidilir. Gelin almaya giderken tüfek atılır ve tüfek sesini duyan kız tarafı yas etmeye başlayıp şu dizeleri söylerler;

Atılan tüfekleri avcı mı sandın anam

Gelen dünürüşleri yolcu mu sandım anam,

Bir kızını evde kalacak mı sandın anam

Ver babam elini öpeyim

Ne derdim var ise sana dökeyim²⁵

Erkek tarafı geldikten sonra kız tarafı yemek verir, yemek bittikten sonra gelin evden çıkarılır. Gelini babası veya erkek kardeşi dualar eşliğinde evden çıkararak arabasına bindirir. Evliliği sağlam olsun diye damat evine ya da kendi evine gelen gelin kapıya maya sürer ya da çivi çakar. Aynı zamanda gelinin ayağına kurban kesilir, kesilen kurbanın kanına gelin sağ ayağını basarak evine girer.

Sarıyar'daki adetlere göre perşembe kız alma olduğunda davulcular pazartesi ikindi vakti; cuma olduğunda pazar günü düğün evine gelirler ve boş bir yere yerleştirilirler. Düğün boyunca yemekler damat evi tarafından verilir. Köyden biri tüm kadınları çeyiz görmeye götürmek için çağırır. Çeyiz görmeye gittiklerinde iyi oynayanlardan iki kıza erkek kıyafeti giydirilir. Erkek kıyafeti giyen kızlar ve kadınlar hep birlikte oynarlar. Bu sırada çeyiz asılı yerin kapısına yakın yerdeki yufka damat ve arkadaşları tarafından kapılmaya çalışılırken kadınlar tarafından yakalanır ve ortada damat ve arkadaşı oynatılır. Sıra kına yakmaya geldiğinde ağıtlar yakılmaya, yaslar tutulmaya başlanır.

Kavak dalı eğilmesin

Birbirine değmesin

²⁵ Nusret Mutlu, Her Yönü İle Nallıhan, 2007, s. 36

Söyleyin babama

Gabaklar devek attı

Beni gurbete vermesin

Yılanlar yola yattı

A komşular

Gök ceviz dokunur mu?

Beni babam gurbete attı

Dibinde mektup okunur mu?

Öksüz kızın çeyizi

Biner atın alacasına

Böyle bakılır mı?

Gider yolun incesine

Haber verin amcasına

Amcasız kız gelin olur mu?

Ayrıca gelin almaya gidildiği gün nişan atma yarışı yapılır. İki yüz üç yüz metre uzağa konan tahtalara tüfeklerle atış yapılır. Dikilen tahtayı vurana il başta ortaya konan para kadar ödül verilir. Bu yarış bittikten sonra damat evinden gelenler kızı giydirebilirler. Bu sırada anne ve kızı arasında ağıtlar yine söylenmeye başlanır.

Gelin

Kara çalı bitmez mi sandın anam

Kızınız evden gitmez mi sandın anam

Ayağım büyüdü yollara sığmaz oldu anam

Başım büyüdü evlere sığmaz oldu anam.

Ana

Açık kapımı örterdin yavrum
 Kapalı kapıyı açardın yavrum
 Ocağımın ateşiydin yavrum
 Şimdi bırakıp gidiyorsun yavrum.

Gelin

Leblebi koydum tasa
 Doldurdum basa basa
 A benim kadın anam
 Şimdiden sonra gelecek
 Kızından sana tasa.

Gelin giydirilip hazırlandıktan sonra gelinin arkasına geçen biri ayağı yerden kalkacak kadar havaya kaldırır ve şu sözleri söyler;

Kötü huyların burada kalsın
 İyi huyların oraya gitsin
 Başın pınar ayağın göl olsun
 Avuçladığın toprak altın olsun
 Allah hayırlı kapılar açsın,
 Hayırlı yazılar yazsın

Akşam vakti olduğunda kadınlar ve erkekler meydana toplanırlar ve bir yandan davullar çalınırken diğer yandan köçekler de oyun oynar. Köçekler yorulduğunda da dili iyi laf yapan biri soytarı olarak meydana çıkar. Eline sopa alıp çıkan bu soytarı yarı şaka yarı ciddi çeşitli maniler söyler.

Kavunu yer suyunu akıtır,
 Şingirdaklı maşayla karıyı korkutur,
 Balca'nın adamı.
 Vara vara vardım Alan'a,

Kemane çaldım
 Bir kalbur samana.
 Bir kaburgasından
 Dokuz kepçe olur
 Aymanın adamı.
 Kürek elinde sabah namazı,
 Ak donla bendin başına gider,

Genel olarak Nallıhan düğünlerinde -özellikle bir hafta sürmesiyle birlikte- pek çok benzerlik bulunmaktadır, farklılıklar köyden köye değişime uğrayan adetlerde kendini göstermektedir. Köylerde dikkat çeken birkaç adet şu şekildedir.

Osmanköy'de kızlar çeyizden önce güvey çiçeği ekerler ve çeyizin asılacağı zaman bu çiçek toplanır. Delikanlılar köyün ortasında dibek taşında keşkek döverler. Akşamına oğlanlar ateş etrafında oynarlar kızlar da çan çalarak köy içinde dolaşırlar. Delikanlılar güvey arama yaparak damadın gizlendiği evi arar ve buldukları evin önünde oyun oynarlar.

Karacahisargölcük'te düğünden bir hafta önce çeyiz çıkar. Herkes bir araya gelerek çelik çomak oynar. Kınada kızlardan biri erkek kılığına girer. Erkek tarafında da çeşitli eğlenceler yapılır. Kız tarafından gelen birisi damadın ayakkabısını çalar, damadı kaçıır. Damat ayakkabıyı bulamazsa un eleği ile kovaya su doldurma gibi çeşitli cezalar verilir. Erkek tarafından biri kız evinden mutlaka ayna ve ekmek çalar. Ayna gelini aydınlık günler beklesin, ekmek de bereket getirsin diye çalınır. Konvoy giderken de ayna camdan çıkarılıp herkese gösterilir.

Düğünlerde yerine getirilen adetler yanında çalınan şarkılar da önemlidir. Nallıhan düğünlerinde halaya, uzun havaya pek rastlanmaz. Bu bakımdan Ankara'nın diğer ilçelerinden ayrılmaktadır. "Misket" ve "Hüdayda" dışında "Yandım Gelin" ve "Name Gelin" oyunları oynanır. "Yandım Şeker"

oyunların en hareketlisidir. “Name Gelin” ise Ankara efeleri arasında en çok sevilen ve daha çok yaşlı efeler tarafından oynan bir oyundur.

Beydili köyünün oyunları Nallıhanlılar tarafından en çok sevilen oyunlardır. Beydili oyunları daha çok tef eşliğinde çalınmaktadır.

Belenören’de izlediğim meşeli oyun havasında erkekler daire oluşturmakta ve ayaklarını seker gibi öne arkaya kollarını da aynı şekilde sağa sola hareket ettirerek oyunu sürdürmektedirler.

Beydili’ne ait oyun havaları;

SARILIM

Sarılım sarılım sarı çiçeğim
 Sarılım buradan geçecek
 Sarılım bana söz verdi
 Akşama kınaya gelecek
 Caminin kilimleri
 Portakal dilimleri
 Nerde olsa belli olur
 Nallıhan güzelleri

MEŞELİ

Meşeli dağlar meşeli
 Dibinde halı kilim döşeli,
 Kül oldum ben bu aşka düşeli
 Olmalı yar güzel olmalı,
 Her güzel dengini bulmalı.

NARİN

Aman narin narin
 Asker benim yarım
 Askerlik iki sene
 Ortak yapalım yarım
 Yarım kahve önünde
 Çay bardağı elinde
 Ne yapsın benim yarım,
 Abisi var önünde,

ALLIM YEŞİLLİM

Aldım altın makası
 Açtım gömlek yakası
 Bizim evden görünür,
 Sevdiğimin odası.
 Allım, yeşillim pembeli misin?
 Ben senle dalga geçtim
 Sen deli misin²⁶

²⁶ Mesut Şener tarafından; N. Mutlu, s. 37, derleyen Hamiyet Gürelli

C- Ölüm

Ülkemizde sevinçli günlerde yerine getirilen adetler olduğu gibi ölüm gibi acı günlerde de yerine getirilen adetler vardır. Ölümle ilgili ritüeller İslamiyet öncesi yıllara kadar götürülür. Ölüm adetleri ile ilgili araştırmalar yapıldığında Nallıhan'da da diğer yörelerden pek de farklı olmayan adetlerin yaşatıldığı görülür.

İlçede bir kişi öldüğünde ilk önce selası verilir. Sonra yıkanır, kefenlenir ve tabuta konulur. Kefenin içine de güzel koksun diye çörek otu serpilip, gül suyu dökülür. Ölen kişi evli bayansa tabutun başına tülbent, evlenmemiş kişi ise gelinliği konulur. Cenaze hastaneye kaldırılmamışsa yani evdeyse şişmesin, şeytan gelmesin diye ölünün üstüne bıçak gibi metal eşyalar konulur. Gözüne kum kaçmasın diye gözü kapanır. İçine şeytan girmesin, diye de çenesi bağlanır.

Cenaze defnedildikten sonra evde şişelerde bulunan sular ölen kişinin ruhunun çevreyi dolaştığına inanıldığı için dökülür. Akşamları da cenaze evi olduğu anlaşılсын diye bir odanın ışığı açık bırakılır. Ölen kişiden kalan kıyafetleri de on gün içinde temizlenip ihtiyacı olanlara dağıtılır. Yedisinde gözleme yapılır, kırkında da mevlit okutulur.

Karacahisargölcük köyünde cenaze olduğu zaman düğün varsa düğün kesilir, ölünün ruhunun kolay çıkması için kimse ses çıkarmaz. Ölen kişinin sadece Kuran sesi duyması istenir. Ayrıca melekler evin içine girsin diye kapı, pencere açılır.

D- Bayramlar

Her bölge için bayramların ayrı bir yeri vardır. Bayram birlikteliğin, beraberliğin, sevinçle, mutlulukla geçirilen zamanların timsalidir. Bu günlerde

uzun zamandır görüşülmeyen akrabalarla görüşülür, aynı sofraya oturulur kısacası tüm dertler, üzüntüler bu güzel zaman içinde unutulup gider. Türk kültürü için bu kadar önemli olan bayramlar Nallıhan'da da coşkuyla karşılanır. Hele ki son zamanlarda pek çok Nallıhanlı'nın büyük şehirlerde yaşamasından dolayı anne, baba, eş, dost ziyaretleriyle bayramlarda daha da anlamlı hale gelmektedir.

Nallıhan'da bayram hazırlıklarına on gün önceden başlanır. Evlerde dip bucak temizlik yapılmasıyla hazırlıklara başlanırken ahşap evlerde betonarme evlerden farklı olarak tavanların silinmesine de ayrı önem verilir. Çamaşırların yıkanması, eşyaların temizlenmesi gibi hazırlıklar yapıldıktan sonra baklava, çörek hazırlıklarına sıra gelir; ancak yapılan çörek ve baklava sayısı o kadar çoktur ki ev fırınları bunları pişirmek için kâfi gelmez, köy fırınına yollanır. Çörekler isteğe göre peynirli, sade; ama genelde bayrama özgü olsun diye cevizli yapılır. Çörek ve baklavanın yanında kalem gibi sarılan sarmaların da Nallıhan bayramlarında ayrı bir önemi vardır. Günümüzde olduğu gibi sarmalar tencerelerde değil lezzeli olsun diye güveçlerde pişirilir.

Bayramda kurulan sofraların da ayrı bir önemi vardır. Gelen misafir bereketin temsilcisidir ve gelen herkese aç olsun tok olsun sofraya kurulur. Kurulan sofralar bugün evlerimizde yenen akşam yemeklerini aratmaz, etli yemeğinden hoşafına kadar çok çeşitli yemeklerle gelen misafir ağırlanır.

Nallıhanlılar arife günü geldiğinde artık bayramı karşılamaya hazırdır, evlerde her türlü hazırlıklar tamamlanmıştır, ikindi namazından sonra herkes kabristan ziyaretine gider, dualarını eder ve ölenlerin ruhu için Kuran okutulur.

Bayram günü büyük şehirlerde yaşanan bayram telaşında daha farklı heyecanlar yaşanır. Erkekler bayram namazına gittikten sonra bir çocuk elindeki heybesi ile;

“Yakir yakir

Ekmeği kuru

Çorbası curu

Hey hey...”

diyerek nara atmaya başlar ve evleri tek tek gezerek herkesten çörek toplar. Bu âdeti bilen evdeki kadınlar çöreği hemen bir köşeye hazırlamışlardır. Heybede toplanan tüm çörekler Nallıhan'ın mesire yerlerinden olan Hoşebe'ye götürülür.

Burada toplanan çocuklar bayram ateşini yakmak için etraftan çalı çırpı toplar ve namazdan gelenlerin zamanı yaklaştıkça ateşi daha da alevlendirdiler. Ateş yakma âdetini İslamiyetten öncesine yani Şamanlara kadar götürebiliriz. Şamanizmde görülen kötü ruhlardan arınmak için yakılan ateş aslında günümüzde de farklı alanlarda kendini göstermektedir. Bayram namazı bittikten sonra tüm köyün erkekleri hemen evine gitmeden burada toplanır. Hoşebe'nin etrafında toplanan halk başta hoca efendi olmak üzere yanına köyün en yaşlısından en gencine doğru sıraya girerek bayramlaşırlar. Bayramlaşma bittikten sonra hoca duasını eder ve bir çocuğun evlerden topladığı çörekler hep birlikte yenir. Fazla gelen çörekleri isteyen evine bereket getirmesi için yanına alır ve ekme teknesine koyar kimi de hayvanlarını hastalıktan korusun, hastalık bulaşmasın diye hayvanına yedirir.

Hoşebe'den ayrılan erkekler evlerine gittiklerinde ve ev halkıyla bayramlaşır, çocuklara bayram harçlığı verilir. Daha sonra da ailenin en

büyüğü kim ise o kişinin evinde buluşulup bayram yemeği yenilir. Burada tüm aile bir araya gelip yemeklerini yedikten sonra akraba, komşu ziyaretlerine çıkılır.

Bayramın ikinci günü de Nallıhanlılar için dolu dolu geçer. Cami imamının “bayram pilavı hazırlansın” sözü ile bayramın ikinci gününe özel bayram pilavı hazırlanır. Eskiden pilavlar Akdere’de köy meydanında hazırlanırken, bugün herkes evinde yaparak camiye götürmektedir. Pilavla birlikte yufkalar da hazırlanarak çevredeki köylüler de çağırılır. Namazdan çıkan cemaat kendi evinden gelen pilavı yememek koşulu ile diğer evlerden gelen pilavları yerler. Pilavla birlikte yufkalar yendikten sonra hoca bereket duası okur. Kaşık sürülmemiş pilavlar varsa etraftaki fakirlere dağıtılır. En sonunda da Allah tekrarına erdirdin diyerek herkes meydandan ayrılır.

Diğer köylerden farklı olarak Uluköy’de Hacet Bayramı yapılır. Hacet Bayramında her yıl yağmur duası yapılır ve bu duada Allah’tan bereket, rahmet her türlü felaketlerden uzak olunması dilendiği gibi hayvanlarının ve tarlalarının bereketli olması da dilenir

Hacet Bayramında öğle namazından sonra iki rekat namaz kılınır, hazırlanan yemekler kadınlara cami avlusunda, erkeklere de kahvede verilir. İmece usulü her haneden pirinç, et için para yardımı alınarak bu bayrama gelen misafirlere ikramlıklar hazırlanır.

Dini bayramların yanında milli bayramlar da büyük bir coşkuyla kutlanır. Yakın zamanda ilçenin meydanlık yerinde dev ekranlar kurulmuştur, çeşitli gösteriler bu dev ekranda gösterilmekte ve akşam olduğunda da fener alayının yürüyüşü izlenerek Nallıhanlılar tarafından milli bayramlar coşku içinde geçmektedir.

E- İnanç İlaç Dua Adak Yerleri

Geçmiş zamanlarda hastalıklar günümüzdeki gibi kimyevi ilaçlarla değil çevreden, dağlardan toplanan çeşitli otların karışımı ile tedavi edilmekteydi. Eğer hastalıklar daha da geçmezse ağız dualı kişilere, hocalara gidilip, dualar okutulup muska yazdırılırdı. Nallıhan'da geçmişten günümüze taşınan bazı halk inanışları şunlardır;

- 1- Karanlıkta tırnak kesilirse etrafa sıçrayıp şeytani çağıracağı düşüncesi vardır ve gece tırnak kesenin boyu kısa kalır.
- 2- Boyu uzun çocuğun tepesinden fırın küreği geçirilir.
- 3- Çocuk salatalık, kavun, karpuzun başını sıyırmaz, anne babanın başını yer diye.
- 4- Ölü olur diye ayakkabı ters bırakılmaz, düz çevrilir.
- 5- Şeytan çarpar, iftira atılır diye eşige oturulmaz.
- 6- Saçak altından geçilmez.
- 7- Bismillah demeden yere basılmaz.
- 8- Bir evde hapşurulursa o eve yeniden gidileceğine inanılır.²⁷
- 9- Siğil için ayın ilk çarşambasından başlayarak üç çarşamba üst üste dua okunur.
- 10- Ceviz ağacı altında olanın uykusunun ağır olduğuna, başının ağrıyacağına inanılır.
- 11- Şeytani çağırır diye gece ıslık çalınmaz
- 12- Hıçkırın kişiyi biri andı diyerek sırtına vurulur.
- 13- Keçinin kuyruğu dik değilse çoban yağmur yağacağını anlar, sürüsünü ağıla çeker.
- 14- Çocuğu yaramaz olanın çocuğunu üç yol ağzına yatırıp biraz uzaklaşınca, sakinleşeceğine inanılır.
- 15- İlk ekmeği yiyenin eşi ölür.
- 16- Yeni doğmuş bebeğin tabanı kızarıksa, yağda pişirilmiş yumurta sarılır.

²⁷ Mesut Şener, Nallıhan,1998, s. 165

- 17- Kişin sobaya arkasını dönen kişinin kar yağdıracağına inanılır.
- 18- Çocuğun üzerinde düğme dikilecekse aklı dikilmesin diye ağzına kibrit çöpü verilir ya da yakası tutulur.
- 19- Yatan kişinin üzerinden geçilmez, boyu kısa kalır diye.
- 20- Aileye kötülük getirmesin diye geyik vurulmaz.
- 21- Bir kişi düştüyse düştüğü yere şerbet yapılır, dökülür.
- 22- Mezarlık, türbe gibi yerlerden çalı çırpı toplanmaz. Söylendiğine göre yakmak için çalı çırpıyı evine getiren ahalinin ağzı dili tutulmuş, üç gün sonra da ölmüş. Çıralar yanarken yeşil yeşil yanmış ve türbeden gelen çalının yakıldığı ev üç kez yanmış. Türbeden odunun sadece bayram yapılırsa alınabileceği inancı vardır.
- 23- Türbe ve mezarlıktan geri geri çıkılmaz.
- 24- Bir bardak su bir defada içilmez. Yarabbi şükür diyerek üç yudumda içilir.
- 25- Sofra uzun süre durmaz, sofrayı meleklerin kaldırdığına kaldırılmazsa yorulacaklarına inanılır.
- 26- Yolda ekmek kırıntıları varsa karınca, kuş yesin diye yükseğe bırakılır.
- 27- Tuvalete sol ayakla girilir, sağ ayakla çıkılır.
- 28- Gece sakız çiğneyenin ölü eti çiğnediğine inanılır.
- 29- Ayna kırmak uğursuzluktur, aynayı kıran evlenmemiş kız ise yedi yıl evde kalacağına inanılır.
- 30- Gök gürlediğinde buğdaylar bereketli olsun diye taşla ambara vurulur.
- 31- Tava dibini sıyıranın evleneceği gün kar veya yağmur yağacağına inanılır.
- 32- Makas, bıçak elden ele verilmez, veren kişilerin kavga edeceğine inanılır.
- 33- Kediler ön ayakları ile yüzlerini temizlerse uzaktan misafir geleceğine inanılır.

- 34- Diş çekildiğinde, düştüğünde fareninkine benzesin sırma gibi olsun diye duvar oyuğuna saklanır.
- 35- Aile içi geçimsizlik olur diye çengelli iğnenin ağzı açık bırakılmaz.
- 36- Çarpılır diye kafa eşikten tarafa konmaz.
- 37- Mezarlığa gece gidilmez.
- 38- Kedi yanına yanaşılmaz.
- 39- Düğünde pullu başörtüsü gelinin başından düşerse, başına bir şey geleceğine inanılır.
- 40- Kulağı çınlayan kişi birinin kendini andığına sağ kulak çınıyorsa iyi, sol kulak çınıyorsa kötü andığına inanılır.
- 41- Kuş yuvası bozanın kendi yuvasının bozulacağına inanılır.
- 42- Sağ göz seğirmesi iyiye, sol göz seğirmesi kötüye delalettir.
- 43- Yakında karanın ötmesi hayra alamet değildir.
- 44- Ay başında tarlaya tohum ekilmez.
- 45- Doğduğunda annesinin memesini almayan bebeğin başına yağda pişmiş yumurta sarılır.

KURŞUN DÖKME İNANCI: Üç ihlas, bir Elham okunur, boynundan koldan dolandıra dolandıra kıyafeti giydirilir.

YAĞMUR DUASI- YAĞMURLU GELİN İNANCI: Kalbur üstüne örtü örtülür ve;

Yağmurlu gelin yağ istersin

Kaşık kaşık bal istersin

Gökten rahmet ister

Ver Allah'ım ver.

Diş çekerek su dökerler, diğerleri de amin der. Dr. Yaşar Kalafat "İslamiyet ve Türk Halk İnançları" adlı kitabında Nallıhan'da yağmur duasının üç ya da yedi kere dolaşarak yapıldığını belirtmiştir.

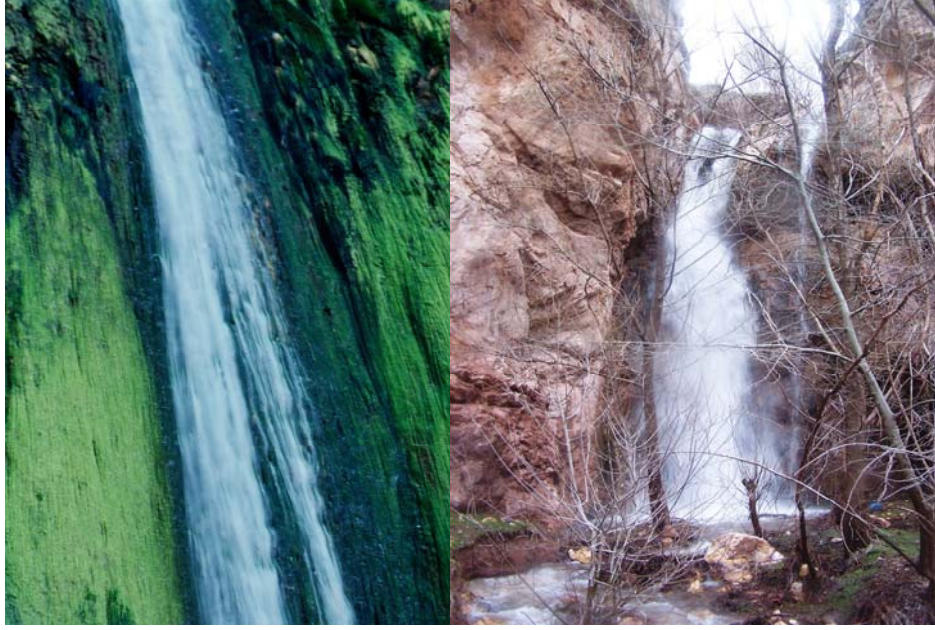
EL ALMA İNANCI: Doğum yapacak kadın suyun içine elini koyar, eli açılırsa o doğumun iyi olacağı anlaşılır.

MUSKA YAZDIRMA: Hastaları iyileştirmek, sorunları yenmek için nefesinin kuvvetli olduğuna inanılan kişiye muska yazdırılır. Kimileri ölümcül hasta olan kişiyi iyileşirse bunun muskanın hikmeti olduğuna inanır, ölürse takdir-i İlahi der.

MUM YAKMA: Bu inanış Nallıhan'da uzun süre yaşayan Ermenilerden kalan bir inanıştır. Dilekte bulunacaklar evlere ya da yatırlara mum yakarlar.

Halk ilaçları

- 1- Soğuk algınlığı, karın ağrısına papatya ya da kekik suyu yapılır.
- 2- Göz kanlanmasına patates iyi gelir.
- 3- Mide ağrısına bal, zencefil iyi gelir.
- 4- Arı sokan yere soğuk metal konur.
- 5- Uyuz Suyu şelalesi uyuz gibi hastalıklara iyi gelir. Bu isim buraya çobanlardan dolayı verilmiştir. Bu şelalenin en önemli özelliği suyunun her yıl 21 Mart'ta gece on ikiden sonra büyük bir gümbürtüyle akması 21 Haziran'da da azalmasıdır suyun akma tarihinin gün dönümüne denk gelmesi de ilginçtir. Rivayete göre yüz, iki yüz yıl öncesinde Karacasu'da sular akmaz olmuş, öyle ki bu su tam yedi yıl akmamış. Akmayan su Karacasu köylülerini ve çevre köyleri zor duruma sokmuş. Kuraklık çekilmez hale gelmiş. Kimi anlatımlara göre köyün bilge kişileri çareler aramış Kiraz mevsiminde dağa çıkıp kurbanlar kesmişler. Diğer bir rivayete göre de din bilgini halkı toplayıp dağa çıkarmış. Orada mevlit okuyup, namaz kılmışlar. Bundan sonra sular akaya başlamış. Sular akmaya başladıktan sonra her yıl kiraz mevsimi olan haziran ayında bir gün belirlenip suyun aktığı yerde toplanılır. Kurban kesilip, dualar edilir. Ayrıca bu suyun sıcaklığı otuz altı derece gelip hayvanları hastalık kapan, kaşıntı saran çobanlar buraya gelerek deva bulur.

- 6- Akrep, yılan soktuğunda çiğ süt içirilir.²⁸
- 7- Arpacık çıktığında sarımsak sürülür.
- 8- Ateşlendiğinde el ve ayaklara sirke sürülür
- 9- Baş ağrıdığına alna patates konulur ve sirkeli bezle sarılır.
- 10-Bebeğin kulağı ağrıdığına anne sütü damlatılır.
- 11-Diş ağrıdığına tuz kolonya basılır.
- 12-Parmak şiştiğinde soğan oyulur içine iç yağı konularak ocakta pişirilir, daha sonra pişen soğan ikiye bölünür ve parmağa sarılır, sabaha kadar şişin geçtiği görülür.
- 13-Kepekli saç sirkeli suyla yıkanır.
- 14-Bağırsakta solucan olduğunda kabak çekirdeği taze taze yedirilir.
- 15-Çıban çıktığında sülüğe emdirilir.
- 16-Kesilen yere tütün basılır.
- 17-Kırık olduğunda yumurta ve rendelenen sabun iyice sürülür, tahta ile desteklenir.
- 18-El keşiğine çam sakızı iyi gelir.
- 19-Beli ağrıyan yıkanmamış koyun yapağını beline üç gün sararsa ağrıları geçer.

²⁸ Mesut Şener, Nallıhan, 1998, s.189

20-Soğuk algınlığı olan birine yeni kesilmiş hayvanın derisi sıcaklığına örtülür.

21-Üzerine bal sürülmüş bez sabaha kadar tutulursa soğuk algınlığına iyi gelir.

22-El ve ayağı çatlağına kına yakılır.

23-Karnı ağrıyana afyon yutturulur.

Adak Yerleri:

Nallıhan'da türbe çok fazla olduğu için bu konuda da oldukça fazla halk inancı vardır.

Çive'deki Ömer Dede Türbesinin üstüne çatı yapılmazmış, ne kadar çatı yapıldıysa hepsi sabaha yok olmuştur. Ayrıca etrafından odun da kesilmezmiş.

Meyil'deki türbenin her tarafı yeşilliktir. Burada bayramlar yapılır, dualar edilirmiş; ama her gelinişinde çınarların dibinde hiç toz, mozalak, pislik bulunmazmış. Makup Yatırı'nın bu türbenin etrafını temizlediğine inanılmış.

Kabaardıç Dede Türbesi'ndeki ardıcın etrafını on sekiz çocuk el ele tutuşsa dolanamazmış. Bu türbenin etrafında para olduğu bilinirmiş; ama türbe hiçbir yeri kazdırmazmış.

Karınca Türbesi yakınından geçenler eğer türbeye dua okumazsa sabaha kadar uyuyamazmış.

Seyit Ali Türbesi'ne yağmur duası için gidilir, buraya gelenler başlarına tepsi koyar evden gelen sular dökülür ve

“Allı gelin al ister

Gökten yağmur ister”

diyerek yedi kere dönülür. Ayrıca aileler ilk çocukta, çocuğun başına al örtü örtüp türbe etrafında dolaştırırlar.

Hasan Dede Türbesi'nden deprem, savaş zamanında top atıldığı görülmüş. Savaşlar zamanında Hasan Dede'den gelen yeşil türbelilerin Nallıhanlıları düşmanın gazabından kurtardığına inanılır.

Emrem Sultan'da bulunan delikten boncuk çekenin kız; kemik çekenin erkek çocuğu olacağına inanılır.

Kırk Kızlar Mağarası'nın savaş zamanı kızların korunması için yapıldığına inanılır; ancak buraya kimse yemek getiremediği için kızlar ölmüştür.

Sarıçalı'daki tek çift dilek kuyusuna gelenler bir avuç taş alırlar ellerindeki taş çiftse dileklerinin kabul olacağına inanılır.

(Tek çift kuyusu)

Sarıçalı Dağı 1740m. ile Nallıhan'ın en yüksek dağdır. Eskiden tarım da yapılan bu yerde bir evliya yattığına inanılır ve tarım yapan kimi kişilerin kara sabanlarını attığı söylenmektedir.

Horoz Kayası Nallıhan- İstanbul yolu üzerindedir. Ermeniler'in her yıl 20 Ocak 20 Şubat tarihlerinde buraya geldikleri yumurta boyadıkları, yumurtaları tokuşturdukları, horozları kesip buradan attıkları bilinmektedir. Bu yüzden buraya Horoz Kayası denmiştir. Çok eskiden bu kayanın içinde bir mağara olduğu buraya gelenlerin yemek yiyip bir şeyler içtikleri de söylenmektedir. Hazine avcılarını tarafından burada hazine olduğu duyumu alınmasıyla kaya tahrip edilmiştir.

Dua ve Beddualar:

- 1-Allah analı babalı büyütsün.
- 2-Allah bereketini arttırsın.
- 3-Allah bereket versin.
- 4-Allah dert verip de derman aratmasın.
- 5- Allah ele güne muhtaç etmesin.
- 6- Allah elden ayaktan düşürmesin.
- 7- Allah gönlüne göre versin.
- 8- Allah hayırlı kısmet versin.
- 9- El öpenlerin çok olsun.
- 10- Su gibi ömrün olsun.
- 11- Su getirenlerin çok olsun.
- 12- Allah ne muradın varsa versin.
- 13- Allah tuttuğunu altın etsin.
- 14- Allah iman ve Kuran nasip etsin.
- 15- Allah uzun ömür versin.
- 16- Ellerin dert görmesin.
- 17- Allah nazardan saklasın.
- 18- Allah kazadan, beladan saklasın.

- 19- Allah senden razı olsun.
- 20- Allah gönlüne göre versin.
- 21- Allah selamet versin.
- 22- Allah utandırmasın.
- 23- Allah tekrarını göstereyin.
- 24- Allah kesene bereket versin.
- 25- Allah uzun ömür versin.
- 26- Allah damatlığını da göstereyin.
- 27- Allah yedirmek, içirmek nasip etsin.
- 28- Allah yatırıp da kapılara baktırmasın.
- 29- Allah senden razı olsun.
- 30- Allah gönündekiyle karşılaştırsın.
- 31- Allah hayırlı kazanç versin.
- 32- Allah kazadan beladan korusun.
- 33- Üstünde paralansın.

Beddualar:

- 1-Allah belanı versin.
- 2- Kan tüküresin.
- 3- Boyu devrilesicik.

4- Anandan emdiğin süt burnundan gelsin.

5- Ettiğini bul.

6- Yaptığının hayrını görme.

7- Geberesicik.

8- Boyun devrilsin.

9-Gudurasıcık.

10- Gözüne dizine dursun.

11- İki yakan bir araya gelmesin.

12- Ocağına incir ağacı dikilsin.

13- Gzn kr olsun.

14- Yemelere ereme.

15- Senden olanlarda sana çeksin.

16- Boynu bağı altına gelesicik.

17- Teneğir paklasın.

18- Sürüm sürüm srnesicik.

19-Zehir zıkkım olsun.

F- Ulu Şahıslar

Nallıhan tarihi, coğrafyasıyla önemli olduğu kadar inanç turizmi açısından da oldukça önemlidir. İslam dünyası açısından oldukça kıymetli olan kimi zat-ı muhteremler Nallıhan'a gelerek pek çok mürşidini burada yetiştirmiştir. Kimileri bu ulu şahıslar neden Nallıhan'a gelsin diye düşünse de unutmamalıdır ki Nallıhan İpek Yolu üzerinde bir yerleşim yeridir ve önemli kavşakları birleştiren konuma sahiptir.

Nallıhan'da yaşadığı bilinen belli başlı ulu şahıslar şunlardır;

- 1- Tapduk Emre
- 2- Yunus Emre
- 3- Bacım Sultan
- 4- Ömer Şeyh
- 5- Şeyh Cafer Sadık
- 6- Hoşebe
- 7- Hasan Dede
- 8- Barak Baba
- 9- İvezzade Halil Paşa

1-Tapduk Emre(1200-1215)

Selçuklular döneminde Türkistan tarafından gelerek Nallıhan'ın güneyinde ilçe merkezine on beş kilometre uzaklıkta etrafı Sakarya Nehri ile çevrili olan Emremsultan köyüne yerleşmiş ve burada vefat etmiştir. ²⁹

Tapduk Emre aslen Horosanlı olup Cengiz'in baskısından sonra Anadolu'ya gelmiştir. Doğumunun miladı 1200-1215'lere rastladığı

²⁹ Mesut Şener, Nallıhan, 1998, s. 192

bilinmektedir. Hacı Bektaşî Veli Tapduk Emre'nin, Tapduk Emre de Yunus Emre'nin mürşididir. Ahmet Yesevi'nin mürşidi olan Hacı Bektaşî Veli Anadolu'da Kırşehir'in Sulucakarahöyük köyüne yerleşir. Bu köye geldiğinde de ahali tarafından tedirginlikle karşılanır. Köyelerine gelen bu yabancı kişiyi tanımak isteyen ahali Hacı Bektaş'ın yanına gider ve nereden geldiğini, kimlerden olduğunu sormak isterler. Hacı Bektaş da Horasan diyarından geldiğini nasibinin Hüda'dan olduğunu söyler ve oraya gelenler bu kişinin ulu bir zat olduğunu anlar ve biz seni bildik ve sana uyduk derler.

Hacı Bektaş'ın neden o köye geldiğini sormaya gidenler arasında bir Akşehirli Seyit Mahmut bir de Emre Köyü'ne yerleşen Şeyh Emre yoktur. Şeyh Emre'ye yakınları Hacı Bektaş'ın meclisine gidelim dediklerinde bu isteği kabul etmez; çünkü dost divanlarına Hacı Bektaş diye anılan bir kişiyi görmediğini söyler. Bu sözü duyan Hacı Bektaş Şeyh Emre'yi divanına çağırır. Bu çağrıya da ben nasibimi aldım diyerek riayet etmez. Şeyh Emre'yi tekrar divanına çağırır Hacı Bektaş:

-“Bize izin yok bağlıyız, nasibiyle birlikte gelsin. İznimiz olsa koşar ayağına gideriz; ama Kırşehir'e gelse neyi eksilir?” der.

Sonunda karşı karşıya geldiklerinde Hacı Bektaş Şeyh Emre'ye:

-Biz nasibimizi aldık demişsin. Nereden aldın diye soru sorar.

Bunun üzerine Şeyh Emre yaşadığı olayı anlatır.

-“Erenler meclisinde bir gün perde aralığında bir el uzandı ve bize nasibimizi verdi.”der.

O eli görsen tanır mısın? Dendiğinde

- “Elbette, ayasında yeşil bir ben vardı., bir ordunun içinde görsem tanırım.”der .

Bu konuşmadan sonra Hacı Bektaş Tapduk Emre'ye elini uzatır. O yeşil beni bu elin içinde gören Emre, kendine evvelce eren mürşidi karşısında bulduğunu anlayınca üç kere hayretle “ Tapduk Padişahım” dedi ve ismi işte

o zamandan sonra Tapduk Emre oldu. Tapduk sözcüğü “aradığımı buldum” anlamına gelmektedir.³⁰

Türk milleti için bu kadar değerli olan mutasavvıfın Nallıhan’a geldiği ve öğrencilerini burada yetiştirdiği, türbesinin de burada olduğuna inanılır. Bundan dolayı her yıl haziran ve ağustos ayları arasında Tapduk Emre’yi anma günü düzenlenir. Emremsultan köylülerin inancına göre köyleri bu zat-ı muhteremler tarafından korunmaktadır; bu inancın gelişmesindeki en önemli etken de çevresinin Sarıyer Barajı ile çevrili olmasına rağmen bugüne kadar hiç sel felaketi yaşamamasıdır. Köyde yaşayan bazı kişilerle konuşulduğunda Bolu depreminin olduğu zaman erenlerin Allah Allah diye seslerini duyduklarını, bu yüzden depremden de çok fazla etkilenmediklerini söylediler.

Tapduk Emre’nin mezarının nerede olduğu ile ilgili kesin bilgilere de ulaşmak oldukça zordur. Çok fazla mürşidi olan bu zatın mezarına da sahip çıkan birden fazla İslam devleti olmuştur; ancak diğer kaynaklardan farklı olarak Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğündeki arşive göre Korupazarı’nda (Nallıhan) Emre köyü adlı köyde Tapduk Emre adındaki erenin türbesi olduğu, vakfın Şehzade Süleyman Paşa tarafından, adı geçen ilçeye bağlı Kozlu adındaki köyde bulunan zaviyeye vakfını yaptığı Tapduk Emre’nin türbesinin onarımı için de günde bir akçe ile zaviyedar tayini yapıldığı belirtilmiştir.

Tapduk Emre’nin türbesi Emrem Sultan köyü girişinde hafif meyilli bir arazide bulunmaktadır. Türbe kare şeklindedir ve üstünde kubbesi vardır. Duvarlar 6x6 m. boyutunda 1,6m. kalınlığındadır. Sarıyar Barajı yapımı sırasında 1954-58 yıllarında Etibank tarafından onarılmış, kubbenin korunması için üzeri kiremit kaplı şemsiye şeklinde ahşap bir çatı yapılmıştır. Türbeye alçak kapılı bir yerden girilir. Restorasyondan önce orijinal ahşap kapı kanatları çıkarılmış bir şekilde camide saklanmaktadır. Türbe kapısının girişinde dört satırlık kitabesi bulunmaktadır; fakat çok fazla aşındığı için tam

³⁰ Ord. Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, 2003, s.247

olarak okunamamaktadır. Bahçesinde de üzeri Arap harfleriyle yazılı çeşitli taşlar bulunmaktadır.³¹

Türbe 1991'de Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilmiş, aynı yıl yapılan restorasyon ile bugünkü halini almıştır. Kapı kanatları da saklanması için Etnoğrafya müzesine gönderilmiştir.

Yine vakıflar arşivinde 749 sayılı Sivas defterinin 25. sayfasında ve 1125 sıra sayısında Vakf-ı Zaviye-i Tapduk Emre der Karahisar Nallı kaydı ile aynı bilgilere rastlanmaktadır.³²

Emrem Sultan köyü eski muhtarı Nuri İlgüm'ün anlattığına göre; tekke ve zaviyeler kapandığı zaman devletin görevlendirdiği iki memur buraya gelir, türbedeki eşyaları toplamak için köyden iki kişiden yardım ister. Eşyalar toplanacağı zaman görevli olarak gelen kişiler arasında kavga çıkar ve birbirlerini öldürürler. Bu hadiseyi köyde yaşayanlar Tapduk Emre'nin eşyalarının toplanmasını istememesine bağlamıştır.

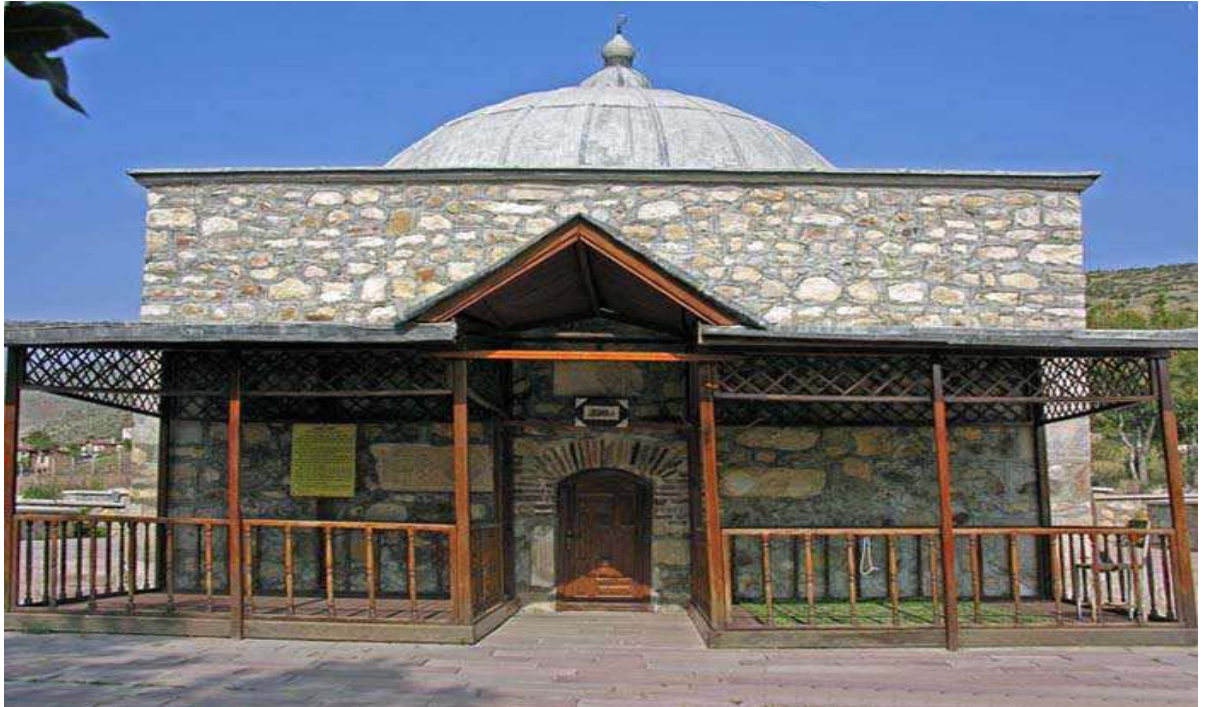
Emrem Sultan köyünde Tapduk Emre'nin mezarının alt kısmında üstü kapalı türbe görünümlü iki mezar bulunmaktadır. Bu mezarlar oldukça geniş alandadır. Hayvanlarını otlatmak için bu geniş alana gelen bir kişi kulübe gibi yerden hayvanları çıkacak diye beklerken iki erkek mezarının çıktığını söylemiştir. Daha sonradan buradaki mezarların Tapduk Emre'nin hizmetkârlarına ait olduğu anlaşılmıştır.

³¹ Nallıhan dergisi, Aralık 2007, s25, Nallıhan

³² Cahit Öztelli, Belgelerle Yunus Emre, 1977, s 53-55

(Tapduk Emre'nin hizmetkârlarının mezarı)

Tapduk Emre gibi önemli bir zatın mezarının olduğu Emrem Sultan köyünde on beş yıldır anma etkinlikleri düzenlenmekte ve yapılan etkinliklerde Yunus Emre'den seçme sözler sanatçılar tarafından okunmaktadır. Yapılan bu törenlere Nallıhan'ın üst düzey yöneticileri yanında Ankara'dan da çeşitli bakanlar katılmaktadır. Etkinlikler gerçekleştirilirken bir tarafta da usta aşçılar tarafından kazanlarla etler haşlanıp yine kazanlarla pilavlar pişirilmektedir. Bir hafta önceden köylüler tarafından pişirilen yufkalar ve çevre ilçeden yollanan ayranlar da gelen misafirlere ikram edilmektedir.

(kazanlarla hazırlanan et, pilav, yufka)

2-Yunus Emre(1238-1321)

Türk milletinin yetiştirdiği en büyük tasavvuf erenlerindendir. Hayatına dair pek fazla bilgi bulunmamakla birlikte Anadolu Selçuklu Devleti'nin parçalandığı, kargaşa döneminde yaşadığı bilinmektedir. Bu kargaşa döneminin etkisi eserlerinde de görülmektedir. 1273'te Konya'da ölen Mevlana Celalettin Rumi ile karşılaştığı bilinmektedir. Bilinen bir diğer husus da Onun Risalet-ün Nushiye adlı eserini 1308 yılında yazmış olduğu ve 1321'de vefat ettiğiidir. Medrese eğitimi görerek geleneksel İslam bilginlerinin yanında Arapça ve Farsça öğrenmiş, İran ve Yunan mitolojisi ile tasavvuf tarihini incelemiştir.

Pek çok alanda etkin olan Yunus Emre tasavvuf edebiyatının önemli şahsiyetlerinden Tapduk Emre'nin de öğrencisidir. Yunus Emre; Tapduk Emre'nin kapısında yetiştiğini beyitlerinde açıkça dile getirmiştir;³³

Tapduk'un tapusunda

Kul olduk kapusunda

³³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre

Yunus miskin çığı idik

Pişdik Elhamdülillah

Yunus Emre'nin Tapduk Emre'nin müridi olduğu ile ilgili de çok çeşitli rivayetler vardır bunlardan birkaçı şöyledir;

“Yunus Sivrihisar'ın kuzey tarafındaki Sarıköy'de yaşamaktadır. Anadolu'da kıtlık yaşanan bir yılda Yunus buğday istemek için ambarları dolu olan Hacı Bektaş'a gider. Giderken boş gitmemek için sığırının üstüne dağdan bir çuval alıç yükleyip götürür. Pirin dergahına geldiğinde pirin ayağına yüzünü sürerek hediyesini verir ve kendisinden bir miktar buğday ister. Hacı Bektaş gelenin saf iyi niyetli biri olduğunu anlayınca dergahında Onu birkaç gün misafir eder, Yunus da gitmek de acele ettiği için dervişler pire Yunus'un acelesini anlatırlar. Hacı Bektaş-i Veli de buğday mı ister erenler himmeti mi diye haber yollar. Yunus buğdayı ister bunu duyan pir istersen o alıçların her bir tanesini nefis edeyim der; ancak Yunus tekrar buğday isteyince Hacı Bektaş'ın emriyle dervişler buğdayı Yunus'a verirler. Dergahtan biraz uzaklaştıktan sonra yaptığı hatayı anlayan Yunus dergaha geri döner o vakit Hacı Bektaş-ı Veli onun kilidini Tapduk Emreye verdiğini bu yüzden isterse ona gitmesini söyler.³⁴Bunun üzerine Yunus Tapduk'un kapısına gelir ve ona kırk yıl hizmet eder, şeyhine odun taşır. Yunus şeyhinin dergahına hiç eğri odun getirmez bunu merak eden Tapduk ormanda hiç mi eğri odun yok diye sorduğunda Yunus'tan eğri odunlar sizin dergahınıza yakışmaz cevabını alır. Uzun zamandır şeyhinin dergâhına odun taşıyan Yunus'un sırtı yara olur ve of çeker, bunu duyan Tapduk of diyenin bizde yeri yok der. Bunun üzerine de Yunus madem benden şikayetçisin artık hizmetin bana haramdır der ve Yunus Ayaş taraflarına doğru gider.

Emrem Köyü eski muhtarının anlattığına göre yolda giderken kendi gibi iki kişiyle karşılaşır, karınları acıktığında dua edelim de Allah bize yemek versin derler. İçlerinden biri dua ettiğinde bir kap yemek gelir, diğeri dua ettiğinde bir kap yemek gelir, Yunus dua ettiğinde de üç kap yemek gelir. Bu duruma şaşırarak yolcular sen nasıl dua ettin diye sorduklarında Yunus;

³⁴ Ord. Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, 2003, s. 247

-Siz kimin yüzü suyu hürmetine dua ettiyseniz ben de onun için istedim der.

Yolcular da;

-Biz Tapduk Emre dervişi Yunus Emre için istedik diyince, Yunus Emre için farkına varır ve kendinin ermiş olduğunu anlar.

Yunus Emre Tapduk'un dergâhına tekrar geldiğinde hocasıyla barışmak için eşine yalvarır eşi de Yunus Emre'ye;

-“Sen kapının eşiğine yat, şeyhin abdest almaya çıktığında ayağı sana takıldığında kim gelmiş diye sorar ve ben de Yunus gelmiş derim; eğer hangi Yunus derse durma kaç bizim Yunus mu derse kalk elini öp ”der.

Tapduk abdest almaya çıktığında Yunus, Tapduk Emre'nin ayağına sarılır bunun üzerine kim bu diye sorar; eşi de Yunus diyince Tapduk bizim Yunus mu der. Bunu duyan Yunus hemen hocasının eline sarılır; ancak Tapduk bir postta iki aslan olmaz, asamı atıyorum var git onu bul ve orada öl der. Bunun üzerine Tapduk'un dergâhından ayrılırken Yunus dağlar, taşlar arasından geçerek yoluna gitmiş, gittiği yol boyunca dur dediği taşlar durmuştur.

3-Bacım Sultan

Bacım Sultan Tapduk Emre'nin kızıdır. Bacım Sultan evlenme çağına geldiğinde Tekke köyünde Hulbiye Sultan onunla evlenmek ister. Tapduk Emre kızını Hulbiye Sultan'a vermeye razı olmuştur. Düğün vakti Tekke köyü Erenler mevkiine gelinir, burada herkes atından iner öğle vakti olduğu için namaza dururlar; ancak namaz bittikten sonra Bacım Sultan'ı bıraktıkları yerde bulamazlar. Bacım Sultan geldi mi diye Hulbiye Sultan'a sorarlar. Gelmedi cevabını alınca Tapduk Emre'ye giderler. Tapduk Emre'ye Bacım Sultan'ı sorduklarında Tapduk Emre:

- Gelin yerini buldu. Orada arayın cevabını alırlar.

Daha sonra Bacım Sultan'ı tepelik bir yerde ardıç ağacına yaslanmış bir şekilde bulurlar. Onu evine götürmeye çalışsalar da Hulbiye Sultan'ın oraya gelmesini söyler ve bugün aynı zamanda mezarının da olduğu yere yerleşirler.

Bacım Sultan babasından gördüğü şefkati, iyi niyeti çevresindekilere de göstermiştir. Bundan dolayı köye gelenlere izzet-i ikramda bulunur, herkese yardım eder, köydeki odalarda adeta tekke gibi açlara, fakirlere yardım edilmiş. Bundan dolayı da bu köye Tekke adı verilmiştir. Bacım Sultan'ın yaşadıkları bir ilahide işlenmiştir. Bu ilahiyi Nusret Mutlu Ali Öztürk'ten aldığını, Ali Öztürk'ün de Tekkeli bir kişiden dinleyerek not ettiğini belirtmiştir. Ali Öztürk'ü tanıyanlar Onun Bacım Sultan'n torunlarından olduğunu söylemektedir.

Erenlere selam verdik

Öğlenin dar vaktinde namaza durduk,

Selam verdik gelin kayboldu,

Birden atları sürdüler,

Tekke taşında götürdüler

Buyurun gidelim, dediler

Akşam oldu görüştüler

Nallıhan'da kızların başına kına yakılırken söylenen ve Yunus Emre, Bacım Sultan ve Tapduk Emre ile ilgili bir ilahi de şöyledir:

Ermem Sultan'a varalım

Hacet namazımızı kılalım

Hayır duasını alalım

Emrem Sultan, Bacım Sultan

Benim adım Bacım Sultan,

Yunus eşliğimizde yatan

Dertlilere derman katan,

Erem Sultan, Bacım Sultan.

Sağ tarafında oğlu yatır,

Sol yanında kızı yatır,

Var kendini nura batır,

Emrem Sultan, Bacım Sultan.³⁵

Köye gidildiğinde Emrem Sultan ortada, Yunus Emre'nin mezarının bulunduğu yer olan Sarıköy sağda, Bacım Sultan'ın yattığı Tekke köyü ise sol tarafta kalmaktadır. Naki Tezel'in "Rivayetten Gerçeğe Nallıhan ve Yunus Emre" adlı eserinde de bu şekilde bir tarif vardır.

H. 1311 ve 1318 tarihli Ankara Vilayeti Salnamelerinde;

"Nallıhan kazasının üç saat mesafesinde Emrem Sultan kariyesinde kibar evliyaullahtan Emrem Sultan hazretleri ve Tekke kariyesinde Veliyyü Müşarünileyhin kerimeleri Bacım Sultan hazretleri definhak-ı itimâk olup illeti

³⁵ Ali Nusret Mutlu, Her Yönüyle Nallıhan, Nallıhan, 2007, s. 60-61

cünuna müptela olanlar, Müşarünileyhanın kabrini ziyaretle şifayap oldukları mücerrebattandır” şeklinde ifade edilmektedir.

Günümüz Türkçesi ile şunlar ifade edilmektedir;

“Nallıhan kazasının üç saat mesafesinde Emrem Sultan köyünde büyük velilerden Emrem Sultan ve Tekke köyünde de kızı Bacım Sultan yatmakta olup cin hastalığına yakalananlar (delilik illetine yakalananlar) bu mezarı ziyaret ettiklerinde iyileştikleri bilinmektedir.”

Tapduk Emre'nin de, çocuğu olmayanlar bana, akıl hastası olanlar kızıma gitsin diye söylediği bilinmektedir.

Emrem Sultan köyünün eski muhtarı Nuri İlgüm Bey'in anlattığına göre;

Tapduk Emre Bacım Sultan'ın yanına gider, bunu duyan Bacım Sultan çok sevinir ve elinin hamuru ile evden dışarı çıkıverir, elinin hamurlu olduğunu gören Bacım Sultan ayağını yere vurur ve ayağını vurduğu yerden su çıkar, elinin hamurunu yerden çıkan su ile yıkayan Bacım Sultan daha sonra babasını karşılar. Bugün Bacım Sultan'ın elini yıkadığı bu su hala bulunmaktadır ve hamurlu eli ile yıkandığı için suyu bulanıktır.

Bacım Sultan'ın türbesi taşlık bir tepededir ve çevresinde ardıç ağaçları bulunmaktadır. Türbenin üstü çatıdır ve iki yüz metre altında bir kuyu mevcuttur. Bu kuyunun suyu tuzludur. Bu kuyu suyunun tuzlu olma nedeni de Bacım Sultanın elinin hamurunu bu su ile yıkamasıdır. Bacım Sultan türbesini özellikle çocuğu olmayan kişiler sıkça ziyaret etmektedir. Bacım Sultan'ın kabri eskiden üstteymiş ve elini buradaki deliğe sokan kişinin eline kemik gelirse oğlan, saç gelirse kız olacağına inanılmıştır. Bu türbeye gelen kişilerinin çocukları genelde sarı saçlı ve mavi gözlü olduğu söylenir. Çocuğu olması için gelenlerin bir yıl sonra buraya çocukları ile geldiklerine de sıkça rastlanmıştır. Bacım Sultan türbesindeki hamurlu suda gelenler banyo yapar ya da kurban keserler.

(Bacım Sultan'ın hamurlu elini yıkadığı su)

4- Ömer Şeyh

Tapduk Emre'nin öğrencisidir. Bugün Nallı Çayı'nın Sakarya Nehri'ne karıştığı yere Ömer Şeyhler köyü denmektedir. Türbesi halk tarafından onarılmıştır.

5- Şeyh Cafer Sadık

Şeyh Cafer Sadık da Tapduk Emre'nin öğrencisidir. Nalıkoğlu Köyünde bulunan türbesi, adı geçen köy sular altında kalmadan önce aynı köyün yaylasına nakledilmiştir. Köylülerin söylediğine göre Cafer Sadık'ın sert bir mizaca sahiptir ve gürültüden rahatsız olduğu için düğünlerde davul çaldırmadığı söylenir. Bu yüzden Emrem Sultan, Tekke, Nalıkoğlu köylerinde hiç davul çalınmamış. Bu inanıştan dolayı köylerde ramazan olduğunda teneke, düğünlerde de gırnata çalınmış. Söylenene göre düğününde davul çaldıranların başına davul geçtiği bile olmuştur.

Bir rivayete göre köyün ileri gelenlerinden Rasim Ağa oğlunun düğününde davul çaldırması; ancak sabah sürüsüne bakmaya gittiğinde hepsinin de Sakarya Nehri'nin öteki tarafında olduğunu görmüş ve bu duruma çok şaşırılmış. Bu rivayeti dinleyen tüm köylü burada yaşayan ulu zatların davul çalınmasını istemediklerini düşünmüşler. Bu yüzden daha yeni yeni çalınmaya başlansa da uzun yıllar ramazan da dahil olmak üzere köyde hiç davul çalınmamış.

Çoğu ulu zatın türbesinde olduğu gibi Şeyh Cafer Sadık Türbesi de çocuğu olmayan kişilerin uğrak yerlerinden biri olmuştur. Buraya gelen kişiler hiçbir çalı çırpıya dokunmadığı, toplayıp evine götürmediği bilinmektedir.

6- Hoşebe

Hoşebe vakti zamanında gülmeyi, eğlenmeyi çok seven bir kişiymiş. Çevresindekileri eğlendirmekten de büyük zevk almış, bundan dolayı bu kişiye Hoş ebe adı verilmiş. Mezarı da Nallıhan'ın Akdere Köyü'ndedir. Hoşebe'nin mezarının Akdere'de olması Akdereliler için ayrı bir öneme sahiptir. Köylüler bayram arifesi Hoşebe'nin mezarına gelerek mum yakarlar; yine bayram sabahı namazdan sonra buraya gelerek bayramlaşırlar. Bayram sabahı daha önceden de bahsettiğimiz gibi Hoşebe'de toplanan halk, köylülerden toplanan çörekleri yer, yanan ateşte ısınırlar, kalan çöreği de aşıları bereketli olsun, hayvanları hastalanmasın diye evlerine götürürler.

Hoşebe'nin türbesi bugün mesire yeri olarak kullanılmaktadır. Hoşebe yüzyıllık ardıç ağaçlarıyla da ilçede oldukça önemlidir. İster Nallıhanlılar için ister dışarıdan gelen kişiler için yüzyıllık ardıç ağaçlarının altında piknik yapmanın ayrı bir tadı vardır. Hoşebe'nin diğer türbelerden farkı da içinde lokal gibi bir tesisin bulunması ve burada içki servisinin de yapılmasıdır. Akdere'deki bu geniş alanın mesire yeri haline getirilme nedeni Hoşebe'nin

vasiyeti ile ilgilidir. Hoşebe kendisi gibi çevresindeki kişilerin de eğlenmesini istediği için bu alan mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

(Mesire Yeri Olarak Kullanılan Hoşebe'den Bir Görünüm)

Diğer türbelerde duyduğumuz gibi Hoşebe ile ilgili de pek çok rivayet kulaktan kulağa yayılmıştır. Babam Ekrem Öztürk'ten dinlediğim rivayete göre; babaannesi sağlığında her gün Hoşebeye gidermiş ve tüm gününü orada geçirir, namazını kılar, duasını edermiş, yanına da hiçbir erzak almazmış. Hoşebe'den eve gideceği vakit de su kabağını doldurur gelirmiş. Yemek vakti herkes yemeğe oturacağına da "Benim karnım tok, ben doyurdum dermiş." Karnını nerede doyurdun yanında hiçbir şey götürmedin dediğinde de "Benim karnım doyuruldu" dermiş. Daha sonradan herkes bu durumun Hoşebe'nin bir hikmeti olduğuna inanmış.

7- Hasan Dede

Hasan Dede'nin Horosan'dan Nallihan'a geldiği bilinmektedir. Rasim Öztürk'ün anlattığına göre savaş zamanı Nallihan düşmanlar tarafından işgal edilip, ekonomik yönden de sıkıntılı zamanlar yaşadığı için düşmanla baş edecek gücü kalmamış; ancak bir gün Hasan Dede'nin bulunduğu yerden yeşil sarıklılar gelmiş ve Nallihan'ı düşmanlardan kurtarmıştır. Düşmanların da o yeşil sarıklılar olmasaydı bizden kurtulamazdı şeklinde konuştukları bilinmektedir.

Yine Naldereli Ahmet Çakıroğlu'ndan dinlediğim rivayete göre; savaş zamanında Hasan Dede'nin yanındaki hizmetkarı askere gitmiştir, savaş ortamında bir kişi diğer askerlerden farklı olarak saman savurur gibi düşmanı savuruyormuş. Hizmetkar düşmanın savrulduğu bu yabanın Hasan Dede'ye ait olduğunu anlamış. Hizmetkar sahibinin yanına geldiğinde düşmanı saman savurur gibi atan sendin dese de Hasan Dede bunu kabul etmemiş. Daha sonradan düşmanı savuran kişinin ve o yabanın sahibinin Hasan Dede olduğu anlaşılmış.

Hasan Dede türbesi Sobran Köyündedir. Türbenin etrafında koruluk ve su bulunmaktadır. Çevresindeki koruluktan kimse ağaç kesmez, kesenin başına kötü bir şeyler geleceğine inanılır. Yağmur duası için, askere gidecekler için de bu türbeye gelinir ve dua edilir. Yağmur duası için gelenler bu türbeye yetmiş bin taş gömerler. Haziranın sonuna doğru kurbanlar kesilir, ağaçlara bez bağlanır. Sobran Köyündeki halkın içme suyu da bu türbenin altından çıkmaktadır.

8- Barak Baba

Barak Baba Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşmiş Barak Türklerine mensup bir şahsiyettir. İslam'ın ermiş zatlarından. Barak Baba'nın da Anadolu'da çeşitli yerlerde türbesi bulunmaktadır. Bu türbelerden birinin de Nallıhan'da olduğu bilinmektedir.³⁶

10-İvezzade Halil Paşa

1724 yılında İstanbul'da doğan Halil Paşa III. Mustafa devrinde oldukça önemli işler yapmış, 1769 yılında sadrazam olmuştur. Eğriboz ve Selanik'te valilik yaparken 1777'de İstanbul'dan –Ankara'ya yapılan seferlerde rahatsızlanmış ve Baharat Yolu'da Nallıhan'dan geçtiği için mezarı Nallıhan'ın içindeki kabristanın tepesine defnedilmiştir.³⁷

³⁶ A.Nusret Mutlu, Her Yönü ile Nallıhan, 2007, s. 56, Nallıhan

³⁷ <http://www.nallihan.bel.tr/vezirler.asp>

G- Giyim Kuşam

Geleneksel kıyafetler naftalinlenmiş bir şekilde sandıklarda dururken günümüzde rahat hareketi sağlayan kıyafetler tercih edilmektedir.

Yaşlılar dışarıya çıkarken içlerine “çakşır” adı verilen don onun üstüne de içliğini giyerler. Geleneksel kıyafetler içinde yer alan ve bele bağlanan şalvar yerini erkeklerde pantolona; bayanlarda da eteğe bırakmıştır. Erkekler hava soğuksa kazak, kazağın üstüne de ceket giyerler. Ayaklarına giydikleri kara lastik de yerini ayakkabıya bırakmıştır.

Düğün hazırlıkları yapıldığı gün ya da pazar günleri köylerden Nallıhan'ın merkezine gelecekler kılık kıyafetlerine dikkat ederler. Köylerdeki genç kızların merkezde oturan kızlardan tek farkı başlarının örtülü olması ve ayaklarında uzun etek ve şalvarlarının olmasıdır.

H-İpek İğne Oyaları

Nallıhan dut ağacı bakımında oldukça zengindir. Bundan dolayı da ipek üretimi fazladır. Ermeniler zamanında cırcır böceği fabrikası açılmış bu da Nallıhanlılar için oldukça önemli bir gelir kapısı olmuştur. Nallıhan'ın ekonomisi bölümünde ipek böcekçiliği ve ipek üretiminin ne kadar zahmetli olduğu bin beş yüz yıla varan bir tarihinin olduğundan bahsedilmiştir.

Nallıhan'ın coğrafi konumu, İpek Yolu üzerinde oluşu oyacılığın gelişmesine önemli katkıda bulunmuştur. İpek Yolu'nun ekonomik olarak canlı olduğu zaman ilçe de bu yol üzerine olduğu için Nallıhan ipekli kumaş cenneti konumundaydı. Ne zaman ki hazır giyim sektöründe gelişmeler yaşandı o zaman ipek böcekçiliği, ipekli kumaş değerini yitirdi. Hazır giyim sektörünün gelişmesi ipek üretimini de etkilemiş tarım arazilerinde de dut ağaçları yerini de meyvesi satılabilecek, gelir elde edilebilecek ağaçlar bırakmıştır.

Nallıhanlılar için bu kadar önemli olan ipek halk için de önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Hanımlar bu iğne oyaları yaparken adeta oyalara ruhlarını katarlar. Bundan dolayı her oyanın kendine özgü bir hikayesi vardır. Hanımların ellerinde işlenen bu incecik ipler çiçeğe, yaprağa dönerek hayat kazanır. Şekil verilen ipler eşarp kenarına, boyun bağlarına, oda takımlarının kenarına dikilmektedir. Günümüzde yüzük, kolye, broş yapımında da kullanılmaktadır.

Nallıhan iğne oyaları dünya literatürüne "Türk danteli" olarak girmiştir.³⁸ Nallıhan turizm gönüllüleri vakfı ve halk eğitim merkezinin desteğiyle hazırlanan oylar Avrupadaki sergilere gönderilmekte ve burada yaşayanların beğenisini kazanmaktadır.

İpeğin elde edilmesine kozaların tavalarda pişirilmesi ile başlanır. Pişirme sırasında kozalar arasında gezdirilen çıraya istenilen kalınlık elde

³⁸ TC Kültür Bakanlığı İnternet Sitesi

edilinceye kadar ipek lifleri takılır. Bu ipek lifler çile haline getirilince kurutulmaya bırakılır. Çileler kurutulduktan sonra boyama işine geçilir.

İpeğin boyanması genelde doğal boyalarla yapılır. Doğal boyalar ceviz kabuğu ve yaprağı, karadut, çay, kahve, ihlamur, nar kabuğu, soğan kabuğu, patlıcan kabuğu, çalı kökü gibi bitkilerden elde edilir. Bu bitkilerden yeşil, eflatun, hardal rengi, açık kahve, açık sarı, sütlü kahve, mor ve bej renkleri elde edilir. Bu renklerin elde edilmesi elbette çok da kolay değildir. Adı geçen bitkiler üç gün önceden büyük bir kazanda kaynatılır. Kabukları süzülerek elde edilen suya, önceden tuzlu suda bastırılan çile ipleri ilave edilerek tekrar kaynatılır. İki saat kaynatıldıktan sonra, iplerin suyu süzülüp kazandan alınır. Aynı suya sirke ve tuz ilave edilerek, iplerin kaynatılmasına devam edilir. Ateşten alınan iplik on beş dakika sonra soğuk suyla durulanarak kurutulur. Kurutulan ipler çıkırıkla çekilirken iplerin hepsi birden kalkmasın, ağırlık olsun diye fasulye ya da pirinç atılır.

Oyanın ana malzemesi elde edildikten sonra ipeğe şekil vermek için çeşitli malzemelere ihtiyaç vardır. Diğer el sanatlarına göre kullanılan malzeme oldukça ucuzdur. İpek iğne oyelerını işlemek için tığ, firkete, dikiş iğnesi ve nakış makası kullanılır.

İğne oyelerının ilk aşaması küçük iğnelerle düğümler yapılır ve daha sonra sıkıştırılarak örgü gözleri oluşturulur. Düğümler sıkıştıkça örgü gözleri de küçülmektedir. İğne üzerine iplikle oluşturulan ilmek atılıp iğneyle ipliği bu ilmek içinden çekerek oyarlar oluşturulur. Tekli sarma ve çiftli sarma biçiminde yapılabilen iğne oyelerının, tekli sarmasında önce kumaşa batırılan iğnenin üstüne ipliğin sağdan sola doğru çevrilmesiyle bir halka oluşur. İlmekten belli aralıklarla tekrar edilerek zürafa adı verilen ilk sıra tamamlanır. Motiflerin dik durmasını sağlamak için at kılı, anten teli, gibi yumurta akı, şeker veya jelatin de kullanılmaktadır. İğne oyelerında tabii ipek iplik, pamuklu iplik kullanıldığı gibi süslemek için de pul, boncuk kullanılır.

Nallıhanlı bayanların derin duygularıyla yaratılan, el emeği göz nuru oyalarda renk uyumuna oldukça önem verilir. Oyelerın anlamları oluşturulurken kullanılan rengin de oyanın anlamıyla uyumlu olmasına özen

gösterir. Yeşil renk muradı, mavi renk umudu, beyaz renk mutluluğu, siyah renk de üzüntüyü anlatır.

Nallıhan İpek iğne oyları borulu oylar, katlanan oylar, düz oylar, dolgulu oylar olmak üzere dörde ayrılır.

Boyalı Oylar: Küpe çiçeği, sümbül, sarmaşık, iğde çiçeği, çiğdem, borulu kabak çiçeği, uyku çiçeğidir

Dolgulu Oylar: bu oylar içine renklendirilmiş pamuk konularak yapılır. Kızılçık, portakal, domates, limon ve tohum oyadır.

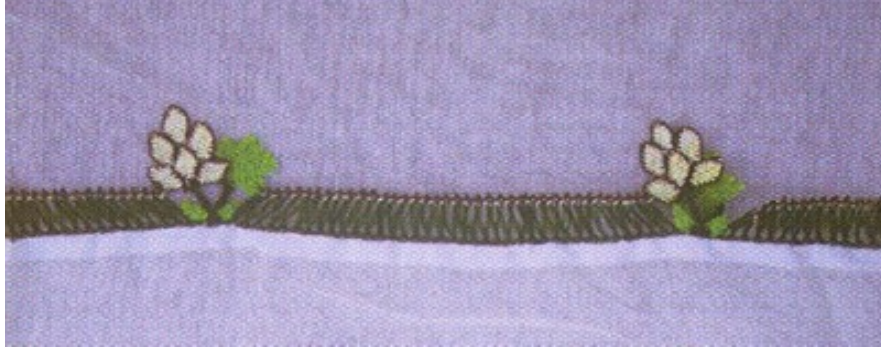
Katlanarak Yapılan Oylar: Biber, patlıcan

Düz Oylar: Yapım şekli en fazla olan oyadır. Papatya, elma çiçeği, sade güzel, üzüm, yıldız karanfil, gül göbeği, badem, balık kılıcı, söğüt yaprağı, meşe yaprağı, asma yaprağı, sepet oya, çıtlak kahve, genevir, yonca yaprağı, çöplü kiraz, kabak çiçeği, mozalak, üçlü badem, bahçe çiçeği, hanım pençesi, çapkın bıyığı, muz, çarkı felek, kınalı parmak, çam pürçüğü, yarım papatya, çilek, kelebek, asker, kır çiçeği, kaynana oyası, takalı tavuk, başak oya, gönül kurdu, ana yüreği, apartman katı, zülfü perişan, hindi kuyruğu, gelin tacı...

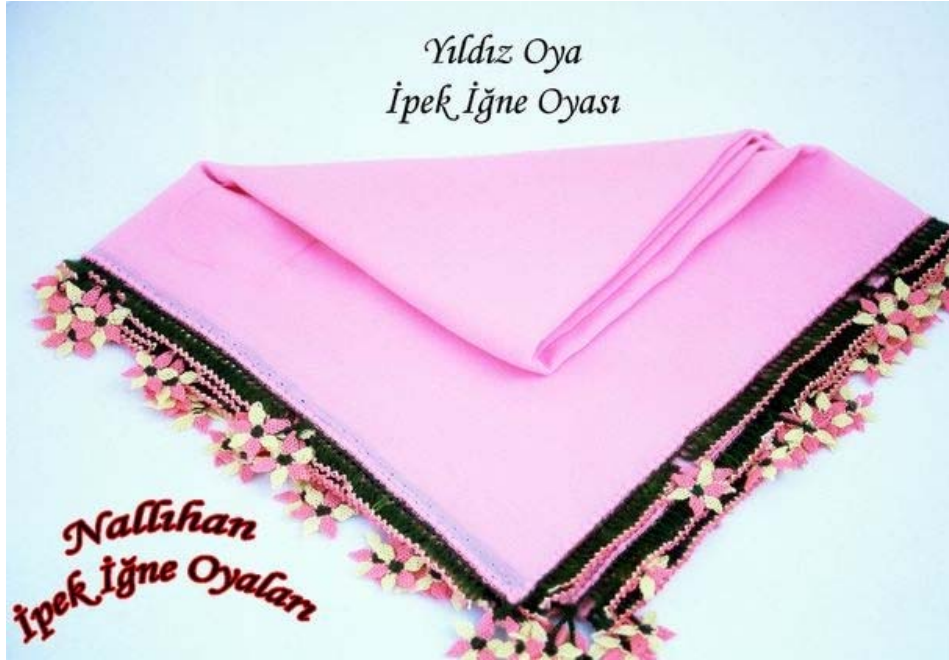
Oyların Dili

Oylar yapılırken çevredeki nesnelere birebir taklit edildiği gibi yaşanan ya da başkalarından duyulan olaylardan da esinlenilmektedir. Oyanın bu kadar önemli olduğu nallıhanda bohçalara konan, hediye edilen oylara ayrıca önem verilir; çünkü her birinin birer anlamı vardır. Bilinen ipek iğne oylarının hikayeleri, anlamları şu şekildedir:

Üzüm oya: Tatlılık, iyi geçim, ömür boyu mutluluk anlamı taşımaktadır. Daha çok kaynana bohçasına konur.

Yıldız oya: gelin ya da damadın kayınvalidesiyle yıldızı barışık olması, küslüğün olmaması dileğiyle çeyizlere konulmaktadır.

Papatya: Evlenen çiftin çeyizine mutlu olması için konur. Hediye edilen kişiye de mutluluk getirmesi için verilir.

Sarmaşık oya: Sevgileri daim olsun, gelin kaynana sarmaşık gibi birbirini sarsın diye çeyizlere konulur. Gelinin kayınvalidesine duyduğu sevgi ve muhabbeti simgeler.

Biber oya: Biber acı olduğu için çeyizlere konmasından özellikle sakınılır. Gelin biber oyaı ailesine verdiğinde mutlu olmadığı anlaşılır.

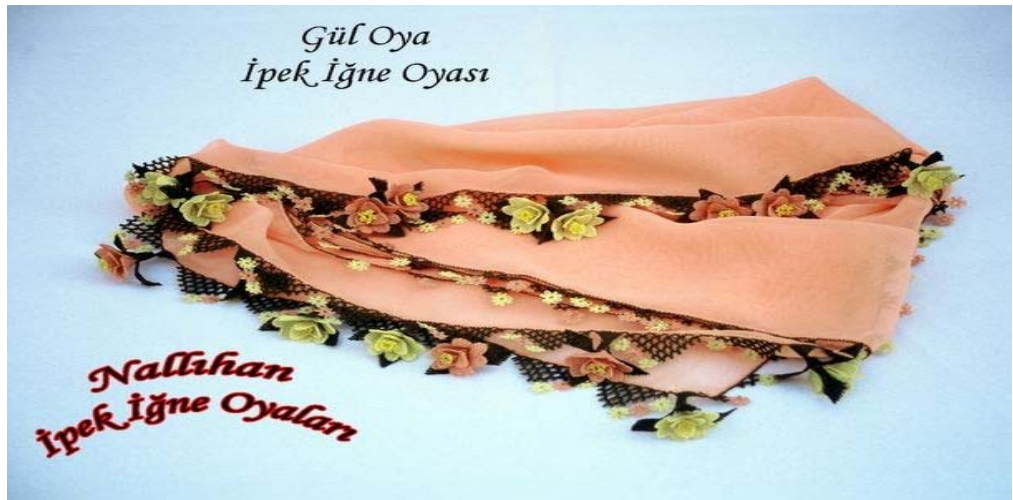
Kızılcık oya: Hayatından memnun gibi görünen; ancak içinde fırtınalar kopanların duygularını dile getirir. Kan kustum kızılçık şerbeti içtim sözünün karşılığıdır. Bu yüzden çeyizlere konmaz

Çilek oya: Gelinin çilesinin hiç bitmeyeceği anlamına gelir.

Genevir oya: Gelinin elini attığı her işi zorlaştıracığının işaretidir. Genevir oyanın bir diğer anlamı da oğlunu evlendiren annelerin bana nasıl davranılırsa ona göre davranırım anlamı taşımaktadır. Genevir oya çift iğneyle yapılır ve iğneler karşılıklı çalışır.

Gül oya: Mutluluğu, sonsuz sevgiyi ifade eder, bohçaların vazgeçilmez oyasıdır.

Kaynana dili: Gelin kaynana geçimsizliğini anlatır ve gelin bohçasına konmamasına özen gösterilir.

Portakal oya: Eskiden kıl kök üzerine yapılan ipek eşarp üzerine dikilen özel oyalardan birisidir. Eşarp kenarlarına dikilerek özellikle çeyizlere konulur.

Elma çiçeği: Baharın, sevincin, mutluluğun simgesidir. Kayınvalideye, eltiye ve görümceye bohçada konulur. Bebek bekleyenler de bu müjdeli haberi elma çiçeği oya ile çevresindekilere verir.

Asker oya: Eşleri ya da çocukları askerde olan hanımlar kullanılırlar. Bunu gören kişiler aileden birinin askerde olduğunu anlar ve aileye daha da özen gösterir.

Karanfil oya: Güzellik, hoşluk anlamı taşır. Gelin bohçasıyla birlikte dostlara hediye olarak da verilebilir. Bohçalarda özellikle tercih edilen oyalardan biridir.

Anlamları olan bu oyalar dışında Nallıhanlı kadınlar tarafından geliştirilen oldukça fazla oya çeşidi vardır. Diğer oya isimleri de şöyledir: Buğday Kellesi, Zilla Maşa, üçlü Yıldız, Gelin Başı, Dallas, Çıtlak Kahve, Kabak Çiçeği, Gümüş Oya, Yonca Yaprağı, Yalancı Menekşe, Söğüt Yaprağı, Sepet Oya, Sade Güzel, Patlıcan Oya, Maydonoz, Çarkıfelek, Çalı Gülü, altın Kadeh Çiçeği, Çöplü Kiraz, Küpe Oya, Kır Çiçeği, Kayık Oya, Kadife Oya, Dağ Çiçeği, Yaka Çiçeği, Kandil Oya, Tuğba Çiçeği, Vazo Gülü, Nar Çiçeği, Limon Çiçeği, Aslanağzı, Muz Oya...

Günümüzde oyalar çok çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Bunlardan birisi de takılardır. Ayrıca bu ürünlerin Türk Patent Enstitüsünden tasarım hakları da alınıp tescillenmiştir. Oyaların kullanıldığı alanlardan biri de takılardır ve bohçalara konan oyalar gibi takılarında çeşitli anlamları vardır.

Adalet Ağaoğlu takısı: Takılar içinde ilk tasarlanmış olandır. Kare ilmeklerden hazırlanan ve bant (tasma) üzerine birbirine uyumlu beş kır çiçeğinden oluşmaktadır. Adalet Ağaoğlu takısı tasarlanırken geleneksel iğne oyasındaki söğüt yaprağından esinlenilmiştir. Sıralı çiçekli ve pullu olmak üzere iki çeşidi vardır.

Kocahan takısı: Nallıhan'ın bugünkü ismini almasında önemli rolü olduğu düşünölen Köroğlu'nun konakladığı hana özgü bir takıdır. Takının üzerinde üç çiçek vardır, bunlar han, hamam ve camiye temsil etmektedir. Ucunda da Köroğlu'nun nalını temsilen bir nal motifi vardır.

Hoşebe takısı: Akdere köyünde mezarı olan yeme, içme ve eğlenceden hoşlanan ebeye itafen hazırlanan bir takıdır. Bu takının kordonu dal şeklindedir ucundaki çiçekler de bahar zamanı açan renk renk çiçekleri temsil etmektedir.

İpek Yolu serisi: Nallıhan tarihi İpek Yolu üzerinde olduğu için hazırlanan takıdır. Geleneksel kızılıcık oyadan esinlenerek kordonları oluşturulmuştur. Kordonu yolu, üzerindeki çiçekler kervanları temsil etmektedir. İpek Yolu Tek Çiçek, İpek Yolu Çok Çiçek, İpek Yolu Pullu, İpek Yolu Pullu, İpek Yolu Taşlı, İpek Yolu Kızılıcık, İpek Yolu Portakal, İpek Yolu Küpeli, İpek Yolu Tek Renk Yıldız gibi serisi vardır.

İğne oyaları çok amaçlı kullanıldığı gibi manilerde de oyalara rastlamak mümkündür. Bir araya gelen hanımlar ipek iğne oyalalarını yaparken dile getirmek istedikleri duyguları manilere yansıtmışlardır. Bu manilerden biri de gelinlik kızı, damadı olanların söylediği şu manidir.

"Yarimin ince beli
Sarmayan olsun deli
Gelinim çok mutlusun
Başındaki papatyadan belli"

Nallıhan'da el sanatı olarak ipek iğne oyacılığı yanında ahşap fiçı yapımı, el dokumacılığı da gelişmiştir.

Nallıhan ahşap su fiçıları kendine has yapım tarzıyla dikkat çekmektedir ve fiçılar Nallıhan'ın Değirmenci Köyü'nde yapılmaktadır. Ahşap su fiçısını diğer ahşap fiçılardan ayıran yönü hiç çivi kullanılmadan parçaların birleştirilmesidir. Fiçının dışı fındık ağacı çerçeve ile kullanılır. İçi de tamamen çamdan yapılır. Çam genleştiği ve ısı yalıtımını daha iyi koruduğu için tercih edilmektedir. Kocahan'ın içinde ahşap su fiçısı yapan usta tavla, çiçeklik gibi çeşitli süs eşyaları yapmaktadır.

Binbir zahmetle hazırlanan el sanatlarından biri de el dokumalarıdır. Eski zamanlarda kadınlar çarşaf, kilim, başörtüsü dokurken günümüzde sadece süsleme amaçlı küçük kilimler tek kişilik tezgahlarda dokunmaktadır.

I- Çocuk Oyunları

Oyunun çocuğun psikomotor becerilerinin gelişmesinde ve sosyalleşmesinde önemli katkısı vardır. Uzmanlar günümüzde çocukların oynadığı oyunların çocuğun sosyalleşmesini engellediği, çocuğu daha hırçın yaptığı gerekçesiyle aileleri uyarmaktadır. Küçük yerleşim yerleri dışında sokakta oyun oynayan çocuklara rastlamak oldukça güçtür. Oyun, çocuğun sosyalleşmesiyle birlikte zihinsel olarak da daha çabuk düşünmesini, oyuna çeşitli açılardan bakmasını sağlamaktadır.

Aslında oyunlar kuşaktan kuşağa aktarılan atasözleri, destanlar gibidir. Geçmişte anne babasının oynadığı çoğu oyunu yeni nesil -belki bazı

değişikliklerle- de oynamaktadır. Kimi oyunlarda yöreden yöreye değişiklikler olsa da Nallıhanda yaşlısından gencine pek çok kişinin oynadığı çok çeşitli oyunlar bulunmaktadır.

MET: 15- 20 cm uzunluğunda uzun kısmı dikdörtgen biçiminde hazırlanan iki ucu kesilmiş ağaçtan yapılır. Genelde iki kişiyle oynansa da daha fazla kişiyle oynamak da mümkündür. Bu oyunu oynamak için bir daire çizilir ve içine met yani kesilen sopa konulur. Bu mete sopalarla vurulur, mete vuran kişiye de üç hak verilir ve bu üç hak içinde meti yerinden oynatması gerekir eğer ki hareket ettiremezse oyun karşı takıma geçer. Hareket ettirmişse mete havada vurması gerekmektedir. Bir diğer oyuncu da metin atıldığı yönde sopası havada bekler. Bu oyuncu meti havada karşılar sopası ile değerse hak onlarındır. Eğer ki karşıdaki oyuncunun sopasına da havada değmezse met düştüğü yerden el ile kaleye fırlatılır. Kaledeki oyuncu da elindeki sopa ile meti karşılamaya çalışır. Met kalenin bir sopa önüne düşerse mete vurma hakkına sahip olan takım hakkını rakibine kaptırır. Met kalenin yakınına düşmez kaleci sopasıyla havada yakalarsa meti sopayla düşürmeden saydırır. Met yere düştüğünde oyun kaleden met atışı ile devam eder. Havada yakalanan met her oyuncu tarafından sayılır eğer havada sayılan met sayısı elli olmuşsa bu bir dalya demektir. Dalya sayısı oyun başında belirlenen sayıya ulaşmış ise oyun biter. Met oyununa bazı yörelerde çelik çomak da denmektedir.

ARA KESME: Sekiz on kişiyle oynan oyun için düz bir alan gerekmektedir. Ortaya taştan bir kale konulur ve grup başları oyuncularını seçer. Bir grup kalede kalır diğer grup da kalenin uzağında yerini alır. Kaleden uzaktaki grup, ayaklarıyla kaleye değmeye çalışırken, kaledekiler de onlara ayak ya da elleri ile vurmaya çalışırlar. Kaleye ulaşmak isteyenlerden birinin ayağı kaleye değsin o kale fethedilmiş olur ve kaleye geçecek grup değişir. Kalede bekleyen oyuncuların vurduğu kişiler oyundan elenir. Kaleyi savunanlardan birisi diğer oyuncuyu vurmak için kovalamaya başladığında diğer gruptan bir başka oyuncu kale ile kaleyi savunan oyuncu arasından geçerse rakip oyuncular bağırarak hep bir ağızdan “ara” derler. Arası kesilen

oyuncu da oyundan çıkar. Oyun kalenin elde edilmesi ve savunma konumunda olmayan oyuncuların vurulması ile sona erer.

ÇEMBER ÇEVİRME: Kalınca tellerden çember yapılır. Oyunculardan biri yapılan çemberle belirlenen mesafeye gidebilirse rakiplerini yenmiş olur.

JANDARMA KAÇAK OYUNU: İki grup arasında oynanır. Kol bileğinden omza kadar jandarma, kaçak jandarma, kaçak diyerek sayılır. En son omza geldiğinde oyuncu jandarma ise jandarma, kaçak geldiyse kaçak olur. Kaçak olan oyun içinde jandarmadan kaçır. Bu oyun tüm kaçaklar yakalanana kadar devam eder.³⁹

GINCIRDAK: Tahtıravalli misali oturtulmuş ağaçlar üzerinde oynanır. Bu ağacın üstüne oturanlar aşağı yukarı değil de yana doğru döne döne hareket ederler. Gincirdak denme nedeni de tahta konan yerin ortasına kömür konup ses çıkarmasıdır.

GAZUZ KAPAĞI: Misket ve taşla oynanan bir oyundur. Misketle oynandığı zaman gazoz kapakları ezilir ve üçgen bir nesnenin içinden misketle çıkarmaya çalışır, buradan çıkaran bir hak elde etmiş olur. Üçgenden çıkaran kişi aynı zamanda başka bir oyuncunun misketini de vurursa o oyuncuyu oyun dışı bırakır ve oyun için koyduğu gazoz kapaklarını da alır. Kaya ile oynandığı zaman gazoz kapakları bir çizgiye dizilir ve ne tarafın baş olduğuna karar verilir. Atış çizgisi yere çizilen çizginin biraz uzağındadır. Atış sırası sayılarak belirlenir ve attığı kaya ile baştakini vuran tüm gazoz kapaklarını alır, baştaki vurulmamışsa son gazoz kapağı kalana kadar oyun devam eder. Başta belirlenen atış noktası bir defa belirlenir daha sonrakilerde oyuncunun taşı nerede ise gazoz kapaklarını oradan vurmaya çalışır. Gazoz kapağı oyunu günümüz modern oyunlarından golfe de benzetebiliriz.

EME OYUNU: Altı çukur açılarak iki kişinin oynadığı bir oyundur. Açılan çukurlara misket kadar taş konulur. Oyuna başlayan ilk kişi birinci emeden başlayarak her emeye bir taş koyar, emeden bir taşları alır. Bu oyun en son emede yani çukurda taş kalmayana kadar oyun devam eder.

³⁹ Mehmet Öztürk, Nallıhan ve Kültürel Değerleri, 2007, s118

ESİR ALMA: İki grup halinde oynanır, oyuna ilk başlayacak grup sayışma ile belirlenir. Gruplar esirleri birbirlerine dokunarak alır. Esir alma oyuncu başlangıç çizgisine ayağını basıncaya kadar herhangi bir yerde olabilir. Karşı tarafa yakalanmak istemeyen hemen kendi grubunun belirlendiği çizgiye dönmesi gerekmektedir. Oyun tek bir kişi kalana kadar ve kale olarak seçilen yer kaptırılana kadar devam eder.

İNDİ BİNDİ: Oyuna başlamadan önce ebe olacak kişi belirlenir. Ebenin gözleri kapanır ve bundan sonra oyuncular yakalanmamak için ebeden kaçar, oyuncular kaçarken ebenin üstüne binmek için fırsat yakalamaya çalışır. Ebenin üstüne bir oyuncu binerse oyun biter ve ebeye de ceza olarak sırtına binen oyuncuyu başlangıç çizgisine kadar taşıma cezası verilir.

DOKUZ TAŞ: Oyun iki kişiyle ve dokuz taşla oynanır. İç içe geçmiş üç kare çizilerek taşlar yerleştirilir. Üç taşı aynı hizaya getiren oyunu kazanır. Bu oyunu günümüzde oynanan SOS oyununa benzemektedir.

DÖK DÖK İSTASYONU: Ebenin elinde içi su dolu bir kap oyuncuların da durduğu bir istasyon vardır. Oyunu bilmeyen kişilere “dök dök istasyonu” adı verilir. Oyuncuların hepsi ceketini başına geçirir, ebe de her istasyona geldiğinde ceketin kolundan oyunculara adını sorar, oyuncular da kendilerine verilen ismi söylerler. Oyunu bilmeyen kişiye yani dök dök istasyonuna geldiğinde de adı sorulur, dök dök istasyonu cevabını aldığı anda bu kişinin ceketinin kolundan başına su dökülür.

DÖNGEL GELDİ GEÇTİ: Grup halinde oynanan oyunda temel amaç ebe olan kişinin saklanan mendili bulmasıdır. Mendili ebeye yakalatan oyuncu ebe olur. Yağ satarım bal satarım diye bilinen oyuna benzemektedir.

ESTİL DE PESTİL: Kovalamaca oyununa benzemekle birlikte oyun oynama yeri bakımından farklıdır. Estil de pestil oyununda sahne gibi yüksek bir yer vardır. Oyuncular sahnede estil de pestil diyerek sağa sola koşuştururlar, ebe de kaçışan kişileri yakalamaya çalışır. Ebe herhangi bir oyuncuya dokunduğu anda ebelik yakalanan kişiye geçer.

GÜVERCİNTAKLA: Dört ebe dört taklacı olmak üzere sekiz kişi ile oynanmaktadır. Ebe olanların ikisi sırt sırta durur, diğer ikisi de yan tarafa

başını koyar. Atlayacak oyuncular yan taraftaki ebelerin üstüne atlar. Eğer ebeler üstüne atlayan oyuncuları taşıyamaz, düşerse ebelikleri devam eder. Çoğu yörede uzun eşek diye de bilinmektedir.

SİVİŞ: Kadınlar arasında oynanması ile meşhurdur. Kadınlar daire oluşturup önlerine de bebek alırlar. Çemberin ortasında elinde uzunca bir ip bulunan bir kadın çemberin dışında da bir ebe bulunmaktadır. Ortadaki kadının söylediklerine her oyuncunun uyması gerekmektedir. Ortadaki kadın siviş ya da tersine siviş dediğinde herkes söylenene uymak zorundadır. Çember dışındaki ebe de boşta kalan bebeği kapmaya çalışır, kim bebeğini kaptırırsa ebe olur.

KÜTKÜT OYUNU: Bu oyunu sınırları önceden belirlenir ve oyun dışına çıkılmaz. İki grup halinde oynanan oyun için çeşitli ebatlarda daireler çizilir. Bir kişi de ebe olarak belirlenir bir kütküt iki kütküt üç kütküt diye saydığı anda oyun başlamış olur ve bu saymadan sonra ebe olan kişi saklanan oyunculardan birini bulursa ebelik onlara geçer.

KALAYCI OYUNU: Bu oyun bilmeyenlere, ya da habersizlere yapılırca daha zevkli olmaktadır. Ebeye bir şeyler sorulmadan önce bir tasın altı çıra ile islenir, bir kişi de gel senin falına bakayım der. Ebe olan kişi de fala bakacak kişi de eline birer tas alır; ancak ebenin tasının altı islidir. Fala bakacak kişi ben ne yapıyorsam sen onu yap der elini yüzüne gözüne her yere sürer, ebe de bunların aynını yapar. Fala bakan kişi haydi bir kendine bak dediğinde ebe başına gelenleri aynada yüzüne baktığında anlar; çünkü eli yüzü, gözü her yeri altı isli tası tuttuğu için kapkaradır.

MIRIK: Çam kozalağı ve sopalarla oynanır. Oyuna başlamadan önce çam kozalığının konacağı dairesel şekil çizilir ve oyuncularda eline sopalarını alır. Bir oyuncu mırığı yani çam kozalağını daireden uzağa atmaya çalışır, ebe mırığı getirmeye gider; ancak oyuncular buna ellerindeki sopaların ucuyla engel olurlar. Ebe mırığı dairenin içine soktuğunda oyun biter.

J- Yemekler

Mutfak kültürü olarak da adlandırabileceğimiz yemek o milletin ürettiği ürünler, halkın geçim kaynakları, yaşadığı coğrafya gibi çeşitli unsurlarla ilgilidir. Türkler Osmanlı mutfağı diye tabir edilen çok önemli bir yemek kültürüne sahiptir. Zeytinyağlısından tatlısına kadar bin bir emekle hazırlanan bu sofralar günümüzde yerini daha hafif ve yağsız yemeklere bırakmıştır. Yemek kültürü her bölgeye göre farklılıklar göstermektedir. Doğu'ya gidildiğinde kebab tarzı yemekler tercih edilirken, Batı'da da olabildiğince az yağlı daha çok çeşitli otlardan yapılmış yemekler tercih edilmektedir

Yöresinde bulunan otlardan ve bakliyalardan çok çeşitli yemek geliştirenlerden biri de Nallıhanlılardır. Nallıhan'ın yemekleri, sunumları pişirdikleri kapları da ayrı bir öneme sahiptir. Son zamanlarda hem tarihi yerlerini hem de yemeklerini tanıtmak için pek çok televizyon kanalı Nallıhan'dan yayın yapmaktadır. Cnn Türk televizyonundan yayın yapan Mehmet Yaşın'ın ağzından Nallıhan ve Nallıhan yemekleri şöyle tanıtılmıştır:

“Nallıhan ilçesi, iç Batı Karadeniz ile iç Anadolu'nun tam ortasında yer alıyor. Bu nedenle de çok zengin bir mutfağa sahip. Önerceğim lezzet durağı bir lokanta değil. Nallıhan'ın Karacasu Köyü'ndeki Köy Sofrası. Karacasu Köyü ağaçların arasında hoş bir köy. Doğa yürüyüşleri için ideal bir adres. Köy sofrasını turizm gönüllüleri derneği işletiyor ve gelen misafirlere yerel yemekler tanıtılıyor.

Köy Sofrası'nda ilk yemek kapama pilavdı. Önce tencerede bol soğan kavruluyor, sonra kekik kokan kuşbaşı etler ilave ediliyor, etler pişmeye yakın üstüne, daha önce suda bekletilmiş yörenin "çömlek çatlatan" pirinci ilave ediliyor. Yeterli miktarda su konduktan sonra, karıştırılmadan kapak kapanıyor. Yemek pişince tencere bir örtüye sarılıp demlenmeye bırakılıyor. Servis yapılmadan önce tencere genişçe bir tabağa ters çevriliyor, ortaya, üstü etle kaplı muhteşem bir pilav görüntüsü çıkıyordu, ikinci yemek ise ateşin üstünde, tahta kaşıkla su ve yağ kata kata karıştırılarak pişirilen, hamurla yapılan malak makarnasıydı. Bu hamur, küçük küçük kopartılıp

tabağa diziliyor, her kata keş ve ceviz pılıyor. Burada ustalık, hamurun kıvamında pişmesinde yatıyor, iyi pişmeyen hamur damağa yapışıp kalıyor. Turizm Gönüllüleri Derneği'nden Hamiyet Güreli, Kapama pilavı Nallıhan'da yetişen pirinçten yaptıklarını, etinde yine kendi yörelerinin kekikle beslenen hayvanlarından olduğunun bilgisini veriyor. Sanırım, tüm lezzetin sırrı bunlarda saklı.”⁴⁰

A- Çorbalar

TOYGAR ÇORBASI: Su, yoğurt, yumurta, nane tencerede belli bir süre karıştırılarak pişirilir. Pişen çorbanın üstüne kızdırılmış tereyağı dökülerek servis edilir. Düğünlerde en çok yapılan çorba çeşididir.

KIZILCIK ÇORBASI: Kızılık ve un karıştırılarak tarhana şekline getirilir. Yağ kızdırıp, üstüne sıcak su dökülür. Bu karışıma isteğe göre sarımsak da konabilir. Kızılık çorbası ishale ve mide bulantısına da iyi gelmektedir.

MİYANE ÇORBASI: Un ve tereyağı tencerede pembeleşene kadar kavrulur, kavrulan karışıma pütürleşmemesi için yavaş yavaş su ilave edilerek çorba kıvamına getirilir. Bu çorbaya hasta çorbası ya da loğusa çorbası da denilir.

UĞMAÇ ÇORBASI: Tencerede süt iyice kaynatılır. Başka bir yerde un, su ve tuz ile hamur yapılır. Elde edilen bu hamur küçük parçalar halinde kaynatılan süte atılır.

KEŞKEK ÇORBASI: Buğdayın iyice dövülmesiyle elde edilen çorbaya keşkek adı verilmektedir. Buğday yanında çorbanın içine fasulye, nohut da ilave edilir. Servis aşamasına geldiğinde de üzerine tereyağında kavrulmuş tereyağı, biber, kıyma konulur.

MANTI ÇORBASI:Yaz mevsiminde soğuk, kış mevsiminde de sıcak içilen bir çorbadır. Haşlanan makarnalar soğutulduktan sonra üstüne sarımsaklı

⁴⁰ <http://www.lezzetduragi.net/koy-sofrasi-kapama-pilavi-r26.html>

yoğurt, nane, tuz konup karıştırılır. Sıcak yeneceği zaman üstüne kızartılmış tereyağı dökülebilir.

TARHANA ÇORBASI: Yazın büyük zahmetle hazırlanıp kışın Nallıhan sofralarının vazgeçilmezi olan bir çorbadır. Tarhana yapımı için un, domates, yoğurt, nane, acı biber, soğan karışımı bir yerde hazırlanır ve birkaç gün bekletilir. İyice karıştıkları anlaşılın tarhana malzemeleri kaptan alınıp kaşık yardımıyla temiz bir bez üzerine alınır, burada da birkaç gün kurutulur. En son kuruduktan sonra tarhana hamuru ovularak elekten geçirilir. Elenen, toz haline getirilen tarhana kuru bezlerde saklanır.

BULGUR ÇORBASI: Suda haşlanan bulgur bir müddet soğutulur ve suyu süzülmeden içine torba yoğurdu koyulur. Üzerine de nane ve tuz ilave edilir. Yaz günlerinde Nallıhanlılar için vazgeçilmez tatlardan biridir.

YEŞİL MERCİMEKLİ EV MAKARNALI ÇORBA: Bazı yörelerde hanımağa çorbası olarak da bilinen bu lezzet için yağ, soğan, salça karışımına haşlanmış yeşil mercimek ilave edilir, ocaktan indirileceği zaman da ev makarnası ilave edilerek çorba servise hazır olur.

SÜTLÜ ÇORBA: Eskiden Nallıhan'da pirinç çok yetiştirildiğinden için sütlü çorba da vazgeçilmez tatlardan biri olmuştur. Kaynayan süte pirinç katılır ve pirinçlerin iyice yumuşaması beklenir. Servis edilirken üzerine de karabiber serpilir. Hasta ve yaşlılar için yapılan çorbalardan biridir.

B-Etli Yemekler

ÇÖMLEK GÜVECİ: Gövece kuzu eti, domates, soğan, patlıcan, biber, maydanoz, dereotu, sarımsak koyup kuzine ya da fırında iyice pişirilir. Dödüklü tencere gibi hava almasın diye un ve sudan yapılan hamur gövecin ağzına kapatılır.

ÇÖKERTME: Bu da güveçte yapılan bir et yemeğidir. Et olarak genelde tavşan eti ya da kuzu eti tercih edilir. Etlar gövece dizilirken aralarına sarımsak, tuz ve su konulur..

KAFA: Koyun ve keçinin kafası ile ayakları içine sarımsak atılarak ateşte pişirilir.

GORÇAN: Koyun ya da keçi eti ince ince dilimlenir. Mantız teline dizilen etlerin üzerine tuz da konularak odun ateşinde pişirilir.

KAVURMA: Doğranmış etler iyice pişirilir, daha sonra bunlar kalıplara konarak soğutulur. Hazırlanan bu etler isteğe göre soğuk olarak da yenilebilir.

C-Pilavlar

KAPAMA PİLAV: Nallıhan'a özgü en meşhur yemektir. Özel günlerde, misafirlerin çok olduğu günlerde Nallıhanlı bayanların en çok tercih ettiği yemeklerden biridir. Bu yemek yapılırken; tencereye yağ ve soğan konular iyice pembeleştikten sonra kıyması ilave edilir. Ilık suda bekletilen pirinç hazırlanan harcın üzerine dökülür. Pirincin ölçüsüne göre de su ilave edilerek tencerenin kapağı kapatılır. Piştiği anlaşıldıktan sonra kapak alınır ve tencerenin ağzına düz bir tepsi konular. Kıymalı harç üste gelecek şekilde tencere ters çevrilir, tüm tarcin dökülmesi, pilavın kalıp şeklinde çıkması için tepsiye kaşıkla vurular. Bu yemek diğer yemekler gibi tek tek tabaktan değil, tepside yenir. Kapama pilav Nallıhanlılar için ramazanın vazgeçilmez lezzetlerindenir. Daha çok yanında hoşafıla ikram edilir.

CILKI PİLAV: Pirinç, bulgur karışımı ile yapılan bir pilav türüdür. Pirinç ya da bulgurun içine soğan ve kıyma da konular. Bu pilava karışık pilav da diyenler vardır.

SÜZME PİLAV: Kaynatılan suya tuz konur ve kaynadıktan sonra suya pirinç atılır. Pilav demlendiği zaman ağzına süzek konularak içindeki su bitene kadar süzülür. Servis edileceği zaman üzerine tereyağında kavrulmuş kıyma konular.

BÖRÜLCELİ BULGUR PİLAVI: Tencereye soğan, kıyma, salça, yağ konur. Haşlanan börülce suyuyla birlikte bu karışıma eklenir. En sonunda da yıkanmış bulgur bu karışımla birlikte pişirmeye bırakılır. Suyu tam olarak bitmeden, yani hafif suluyken ocaktan alınır.

DOMATESLİ PİRİNÇ PİLAVI: Kızdırılan yağa soğan ve kıyma konulup, iyice kavrulduktan sonra domates, pirinç, tuz, ılık su ilave edilir. Ocaktan sulu bir şekilde alınan pilav servise sunulur. Kışın domates çok fazla bulunmadığı için yazdan kurutulmuş domatesler ılık suda bekletilerek pilava eklenir.

D-Dolmalar

GÜVEÇTE YAPRAK SARMASI: Nallıhan'da bayramların, özel günlerin vazgeçilmez yemeğidir. Özel Nallıhan yaprağıyla kalem gibi sarılan yapraklar düzgün bir şekilde dizilerek güveçlerde pişirilir. Günümüzde kimi marketlerde gördüğümüz gibi kalın kalın değil küçük parmaktan bile daha ince bir şekilde sarılan dolmalar intizam içinde gövece dizilir. Gövece dizilen sarmaların üzerine de ağırlık yapsın, yapraklar açılmasın diye porselen tabak konulur. 2007 yılında "Ankara Yöresel Yemekler" yarışmasında "Nallıhan Sarması" birinci olmuştur. Sarma bayram, düğün gibi önemli zamanların olmazsa

olmaz tatlarındandır. Bu önemli günlerde gidilen her evde mutlaka dolmalı ya da zeytinyağlı sarma ikram edilir.

PANCAR: pancar yetiştiriciliği yapıldığı için bu ürün sofralarda da pancar dolması olarak yerini bulmuştur. Pancarın yaprakları sarılarak hazırlanan dolmaya mancar dolması da denmektedir.

BİBER DOLMASI: Biber dolmasının tazesisi yazın kurutulmuşu da kışın yapılmaktadır. Dolmalık biberler alınırken küçük olmasına ve kabuğunun ince olmasına dikkat edilir. Soğan, pirin, nane ve tuz konarak hazırlanan iç harca zeytinyağlı olarak hazırlandığında çam fıstığı, kuş üzümü de eklenir.

E-Hamurdan Gelen Lezzetler

MALAK: Nallıhan'ın en meşhur lezzetlerinden biridir. Yumurta ile hazırlanan hamur belli oranlarda kesilerek suda haşlanır. Pişen hamurların içine de pek çok yemeğe lezzet katan tereyağı konulur. Servis esnasında da tabağın altına keş üstüne malak konur, malağın üstüne de keş konarak yenilir. Malağa Nallıhan'da "kaşıktan çıkarma" ya da suya atma da denilmektedir.

NALLIHAN SİMİDİ: Un, tuz, maya, susam, su ile yapılır. Hamur hazırlandıktan sonra yuvarlatılır, bir müddet bekletildikten sonra susama

batırılır. Nallıhan simidinin Ankara simidinden farkı pekmeze batırılmayıp beyaz renkte olmasıdır. Nallıhan simidi sabah erken saatlerde yapılır öğlene kadar tükenmiş olur.

ISLAMA: Bayatlamış ekmekleri değerlendirmek için ekmekler suda yumuşatılır. Islatılan ekmeğin üzerine de pişmiş soğan, domates, biber konulur.

ÇULLAMA: Ekmek balığı olarak da bilinen bir hamur işidir. Bayatlayan ekmek; un, yoğurt, yumurta karışımına batırılır, ekmekler bu karışımı iyice emdikten sonra kızdırılmış yağda kızartılır.

ÇİMCİK: Yoğrulan hamur kare kare kesilir, köşeleri birleştirilerek kaynar suya atılır. Kısa bir süre bekletildikten sonra tabağa alınıp üzerine tereyağlı keş dökülür.

KARMA MALAK: Yumurta ile hazırlanan malağın tatlı şeklinde yapılanıdır. Hamur pişirildikten sonra üzerine şeker ya da pekmez dökülür. İsteğe göre ceviz veya fındık da serpilir.

ERİŞTE: Yaz mevsiminde kış sofralarını şenlendirmesi için un, yumurta, tuz, su ile hazırlanan hamur bir müddet bekletildikten sonra ince şeritler şeklinde kesilir. Yemeği yapılacağı zaman suda haşlanan erişte süzildikten sonra isteğe bağlı olarak ister tereyağı-keş karışımı ile ister domates- maydanoz karışımı ile servis edilir.

HAMUR KIZARTMA: Süt ve yumurta içine un ilave edilerek pişirilir. Tereyağı ile her iki yüzü kızartılan hamur istenirse tuzlu istenirse tatlı şeklinde yenebilir. Kimi yörelerde hamur kızartmasına bişi de denmektedir.

AYMAN BÖREĞİ: Su böreğine benzeyen bir börektir. İncecik açılan hamur ocakta altı üstü çevrile çevrile pişirilir.

KÜL ÇÖREĞİ: Genelde bazlama yapıldığı zaman yapılan çörektir. Bazlama için yoğrulan hamur soda ile sert bir kıvama getirilir. Çörek için önemli olan sacın altındaki sıcak taşlardır. Hazırlanan hamur yassı hale getirilerek sıcak taşın üstüne konulur ve üzerine tandır kapatılarak pişmeye bırakılır.

ÇULLU GÖZLEME: Gözleme için yapılan hamur rulo yapılarak kesilir. Kesilen her parça tekrar açılır. Hazırlanan gözleme saçta altı üstü kızarana kadar pişirilir.

BAYRAM ÇÖREĞİ: Hazırlanan hamurdan yapılan pazılar çok büyük olmayacak şekilde açılır. Üzerine sıvı yağ; içine de isteğe göre peynir, patates, ceviz konulur. Üç pazu üst üste konularak tekrar açılır ve en sonunda yuvarlak hale getirilir. Bir müddet dinlendirilen çöreklerin üstü çatalla çizikler atılarak ocakta pişirilir.

SUSAMLI HALKA: Hazırlanan hamurun içine susam ve susam yağı konulur. Rulo şekline getirilen hamur simit gibi yuvarlak yapılır ve susama batırılır. En sonunda da taş fırında pişirilir. Kuzucular, Tekirler, Yenice Köylerinde bol miktarda susam yetiştirildiği için susamlı halka daha sık yapılmaktadır.

F-Yumurtalı Yemekler

TAHSİLDAR YUMURTASI: Kaynamış suya kırılan yumurta, birkaç dakika sonra kevgirle alınarak sahana konur üzerine de eritilmiş tereyağı, tuz, karabiber ekilir. Kıtlığın hakim olduğu yıllarda aileler evlerine gelen tahsildarlara sunulacak bir şey bulamadığı için hemen bu yumurtadan yaparak ikram ederlermiş. Bundan dolayı suya kırılan yumurtaya tahsildar yumurtası adı verilmiştir.

Tahsildar Yumurtası diğer yörelerde pek de bilinmeyen Nallıhan'a özgü bir yemek çeşididir.

G-Tatlılar

PEKMEZDEN ÇEKME HELVA: Diğer yağlar koku bıraktığı için susam yağı ya da tereyağı kullanılır. Yağ içine konan un iyice kavrulur. Miyane denen bu karışım tepsiye dökülür. Başka bir kapta da pekmez ve su kaynatılır. stne limon suyu ya da limon tozu eklenir. Karışım şaplak şeker kıvamına geldiye yani iyice eridiye kavrulmuş unun üstüne eklenir. Karşılıklı iki kişi tarafından şaplak şeker ve miyane ekile ekile birbirine yedirilir. İnce bir tel haline gelene kadar bu işlem devam eder. Tepsi içine konan helva üstüne kağıt konarak çiğnenir. En sonunda bıçakla şekil verilerek servise hazır hale gelir. Bu helva pekmez yerine şekerle de yapılabilir. O zaman adına da şekerden çekme helva adı verilir.

BAKLAVA: Hemen hemen her yre için vazgeçilmez lezzetlerden biri olan baklavanın Nallıhan'daki özelliği kırk beş kat olmasıdır. İyice pişmesine zen gösterilen baklavanın içine kimi yörelerdeki gibi fındık değil bol ceviz konur. Ağızda eriyen baklavanın şerbetinin çok olmamasına dikkat edilir.

NİŞASTA HELVASI: Bu helva da çekme helva da olduğu gibi pekmezle ya da şekerle yapılabilir. Geniş tavaya konan yağ iyice kızdırılır. Pekmezle ya da şekerli su ile sulandırılan nişasta kızgın yağın içine dökülür. Topak olmayacak şekilde karıştırıldıktan sonra servis tabağına konarak soğutulur.

TIRTIR BAKLAVA: Hamur çok büyük olmayacak şekilde açılır. Açılan hamurun içine bolca ceviz serpilir ve iki oklavaya takılır. Oklavadan biri çıkarılıp diğer oklavadaki yufka büzüştürülerek kesilir. Üstüne kızdırılmış yağ, özellikle de tereyağı dökülerek fırına verilir.

HÖŞMELİM: Koyun ve keçi peyniri süzekten geçirildikten sonra tavaya konur ve çevire çevire karıştırılır. Pembeleştikten sonra üstüne bal ya da şeker dökülür.

PERÇEM: Yufka açılır, üzerine bolca ceviz dökülür. Yufkanın karşılıklı kenarları ortaya doğru çevrilir. Yonca gibi olan yufkalar kızgın yağa atılarak kızartılır, kızaranların üstüne de şerbet dökülerek servis edilir.⁴¹

FIRIN KABAĞI: Kabak delinerek içine pekmez veya şeker konarak fırına verilir. Bir müddet fırında duran kabak soğuduktan sonra ikram edilir.

KEÇİERİK PESTİLİ: Keçierik dağlarda yetişen ekşimtırak tadı olan yabani bir eriktir. Çekirdeklerinden ayrılan erik kazanlarda kaynatılarak şıra haline getirilir. Elde edilen şiraya buğday nişastasını eklenerek bulamaç haline gelene kadar karıştırılır. İstenen kıvam elde edildikten sonra temiz çarşafların üzerine her yere eşit oranda dağılacak şekilde dökülür. Pestilin çarşaflardan çıkarılma vakti geldiğinde hafif ıslatılmış çarşafın üstüne ters çevrilir. Çarşaftan çıkan pestiller ipe asılır ve burada bir iki saat bekletilir. Keçierik pestili ekşi olduğu için küçük küçük kesildiğinde limon niyetine de yenilebilir.

PEKMEZ: Pek çok tatlının üstünü süsleyen pekmezin yapımı oldukça zordur. Çiğnenen üzümlemlerden çıkan sular odunla tutuşturulmuş kazana konur. Kazana üzüm suyu konduktan hemen sonra pekmez toprağı eklenir. Pekmez toprağını Akdere'de bulmak oldukça kolaydır. Kaynayan kazan ateşten indirilir ve içindeki şıranın soğuması beklenir. Soğuyan pekmez daha sonra

⁴¹ Ali Nusret Mutlu, Nallıhan'ın Dünü Bugünü, 2007, s95

başka bir kazana alınarak iyice koyulaşınca kadar kaynatılır. Sabahlara kadar kaynatılan pekmezin köpüğün oluşumunu izlemek Nallıhan'da yaşayan herkes için çok zevkli bir olaydır. Su kabağından yapılan kevgirle köpüğün savrulmasını büyüğünden küçüğüne herkes sabırsızlıkla bekler ve büyük bir coşku içinde oluşan köpüğü yerler. Uykusuzluğa dayanamayan çocuklar da ailelerine köpük olduğu zaman kendilerini uyarması için sıkı sıkıya tembih ederler.

AYVALI PEKMEZ (NERDEK): Bu pekmez daha çok Sarıyar civarında yapılmaktadır. Pekmez kaynatılırken ikinci kazana alındığında içine doğranmış ayvalar ilave edilerek karıştırılır.

PATLICANLI PEKMEZ: Bu pekmez türü de Sarıyar civarında daha yaygındır. Kabukları soyulmayan silindir şeklinde kesilen patlıcanlar kireç kaymağına yatırılır, ya da üstüne sönmemiş kireç dökülür. Birkaç saat bekletildikten sonra patlıcanlar iyice yıkanır ve pekmezin ikinci aşamasında kazana atılır. Patlıcan pekmezi soğuduktan sonra küplerde bekletilir.

K-Yöresel Kıyafetler

Kıyafetler bir milletin kültürel mirasıdır. Eski zamanlarda doğaüstü olaylardan korunmak için giyilen kıyafetler, kültürel ve ekonomik değişimler ile farklı nitelik kazanmıştır. Bazı kıyafetler korunma fonksiyonu dışında statü belirleme, hoş görünme gibi önemli özellikler taşımaktadır.

İnsanoğlunun ihtiyaçlarının değişmesiyle birlikte kıyafetleri de çeşitlenmiştir. Kıyafetler üste giyilen kıyafetler, başa giyilen kıyafetler, içe giyilen kıyafetler olarak gruplandırılabilir. Başa giyilen kıyafetler Anadolu'da olduğu gibi Nallıhan'da da oldukça önem verilmiştir. Başa giyilen kıyafetleri aslında bebeklikten başlatabiliriz. Çevresine işlenen taşların, incilerin, altının, gümüşlerin büyü ve sihre karşı tılsımlı etkisi olduğuna inanıldığından süslemede vazgeçilmez olmuşlardır.

Nallıhan gibi çoğu yerde aslında genç kızların ve evli bayanların başörtüsü geleneklerin sınırları içinde kalmıştır. Geçmiş zamanlarda yazma üzerine pullar işlenip, fesler giyilip en sonunda da maşallah denen tepelik giyilince kadınların başörtüsü tamamlanmış oluyordu. Eskiden bayanlar çocuklarının sayılarına göre başlık kullanmışlar. Geleneklere oldukça bağlı olunan bu devirlerde renklerin de ayrı bir önemi vardır. Beyaz renkli örtüler bekarlığı, al renkli örtüler evliliği simgelemektedir. Al üzerine yeşil renk çocuklu kadını, sarı renk dulluğu renklerin diliyle ifade etmektedir.⁴²

Nallıhan'ın yaşlı erkekleri dışarı çıkarken "çakşır" denilen uzun iç donu, üstüne içlik, bacağına şalvar üstüne gömlek, ayağına kara lastik giyip, beline de yünden kuşak sararak dışarı çıkarlar. Kadınlarsa içine uzun iç donu onun üstüne gök don denilen şalvar ve en sonunda da entarisini giyip bellerine şalını bağlayıp, başına önce yazmasını sonra da namaz örtüsünü örtüp ayaklarına da kara lastiklerini giydikten sonra sokağa çıkarlarmış. Nallıhan'da kadınların dışarı çıkarken örttüğü örtü Beypazarlı kadınların da örttüğü gibi namaz örtüsünden hayli uzun sarı kırmızı beyaz renklerle bezeli çeşitli desenlerle süslüdür. Bugün yaşlılarda bu örtüyü örtmeden dışarı çıkmama alışkanlığı sürerken gençler daha değişik modellerde eşarplarla başlarını örterek dışarı çıkmaktadır.

Düğünlerde, gündelik kıyafetlerden farklı olarak başa fes giyilmektedir, fesin altına altın ve oyalı yazma bağlanır. Kıyafetler statünün göstergesi olduğu için düğünlerde maddi durumu iyi olmayanlar üç etek, maddi durumu iyi olanlar bindallı giyer. Üç eteğin altında çitiyan adlı şalvar belde de kuşak olur. Üçetek giyilirken ön tarafı kuşağa sokulur. İçte giyilen çitiyan eğer güzelse üçeteğin arkası da kısaltılır.

⁴² Mehmet Önder, Aldı Sözü Anadolu, Meb İstanbul, 1922, , s 22

Nallıhan'da giyilen çeşitli kıyafetler ve isimleri de şöyledir;

Şalvar: Saten, basma gibi çeşitli kumaşlardan olur. Oldukça bol ve rahat olan şalvarların alt kısmı lastik ile büzdürülmüştür. Düğünlerde giyilen şalvarların renkleri üçetek veya bindallılarla uyumludur.

Göynek: Eski göyneklerin yakaları pul ve tığlarla işlemeli olan iç giyim türüdür.

Döşlük: Boyundan geçirilip bele kadar uzanan göyneği kapatan, işli ya da tek düğmeli göğüs örtüsüdür.

Üçetek: Önden açık belden itibaren üç parça olan bir kıyafettir. Kol ağzları da yine yırtmaçlıdır. Kırmızı, yeşil gibi çeşitli renklerde dokunur. Önü açık olan üçeteğin göğüs kısmı bele kadar düğmelidir.

Peşsiz Entariler: Bindallı olarak bilinen kıyafet türüdür. Baştan geçirilerek giyilen entarinin üzerine de gümüş, bez, altın kemerler takılmaktadır.

Telli Hare: Üçetek, göynek ve şalvardan oluşur.

Kuşak: Yünlü kumaşlar tercih edilir. Arkada üçgen ya da düz şekilde bele sarılarak kullanılır.

L- Atasözleri

- 1- Abdal Düğünden, Çocuk Oyundan Uslanmaz: Herkesin sevdiği ve vazgeçemediği şeyler vardır.
- 2- Aç Gezmektense Tok Ölmek Evladır: Genellikle doktorların verdikleri perhize uymak istemeyenlerin buldukları bahanedir.
- 3- Aç İt Fırın Yakar: Açlık insana her şeyi yaptırır.
- 4- Adam Adam Demekle Olunmaz: İyi bir insan hareketleriyle belli olur.
- 5- Adam Adama Yük Değil, Can Bedene Mülk Değil: Dünyada hiçbir şey ebedi değildir, her şey gelip geçicidir.
- 6- Adam Adamdır, Olmasa da Pulu; Eşek Eşektir, Olmasa Da Çulu: İnsanları parasıyla puluyla değerlendirmek yanlıştır.
- 7- Adamın Hayırlısı Başkasına Hayrı Dokunandır: Başkasına iyilikte bulunmayan, sadece kendini düşünen insanın toplumda değeri olmaz.
- 8- Eşek Çamura Battı Mı Sahibinden Kuvvetli Kimse Olamaz: Eşek çamura çökerse sahibinden gayretli başka kimse yoktur.
- 9- Et Tırnaktan Vazgeçmez: Sevenler birbirinden kolay kolay vazgeçemez.
- 10- Evini Süpürmezsen Misafir Gelir, Kendini Pak Tutmazsan Ölüm Gelir: Her durumda temizlik gereklidir, temizlik yapılmazsa zor durumda kalınır.
- 11- İnsanoğlunun Eti Yenilmez, Gönü Giyilmez: İnsanoğlunun eti yenmez, derisi giyilmez.
- 12- Kavgada Yumruk Aranmaz: Kavgada yumruk sayılmaz.
- 13- Kendi Köyünün Tavuğu Yabanın Kazından İyidir: Kendi bildiğin, tanıdığın başkalarınıninkinden iyidir.
- 14- Misafirin Şaşkını Ev Sahibini Buyur Edermiş: Şaşkın misafir ev sahibini ağırlar.

- 15-Adamı Maymun Gibi Oynatır: Sürekli fikir değiştiren.
- 16-Adamın Hayırlısı Başkasına Hayrı Dokunandır: Başkasına iyilikte bulunmayan, sadece kendini düşünen insanın toplumda değeri olmaz.
- 17-Ağır Giden Yol Alır, Hızlı Giden Yolda Kalır :Bir işte aceme davranmamalıdır.
- 18-Ağız Yerse, Yüz Utanır: İnsanlar yemek yedikleri, iyilik gördükleri kapıya kötülük yapmazlar.
- 19-Ağzını Poyaza Açma: Uyanık ol, gereksiz şeylerle uğraşma.
- 20-Ah Alan Onmaz: Başkasının kalbini kıran insan , kendisi de mutlu olamaz.
- 21-Ak Koyun, Kara Koyun Sonradan Belli Olur: İnsanın her istediği olmaz. Bazen beklemediğin sonuçlar da ortaya çıkar.
- 22-Akara Kokara Bakma, Çuvala Girene Bak: Fırsatını bulduğunda olmak istediğini al, fazla seçici olma.
- 23-Akılları Pazara Çıkartmışlar, Herkes, Kendi Aklını Beğenip Almış: Herkes beğenilerini ve değer yargılarını belirler, ona göre kendi aklında üstünü yoktur.
- 24-Akıllanması İçin, Eşşek Sudan Gelinceye Kadar Pataklamak Lazım: Sözden anlamayanların dayakla terbiye görmesi lazım.
- 25-Babaya Dayanma, Karıya Güvenme: Hayatta kendinden başkasına güvenme.
- 26-Bana Mesel Okuyor: Bana gerçekleri söylemiyor.
- 27-Başı Kabak, Yalın Ayak Koştum: İyi ya da kötü haberi ulaştırmak için koşa koşa gitmek.
- 28-Başımıza Derebeyi Kesildi: Karşınızdakine baskı yapan zulmeden kimselere söylenir.
- 29-Başında Bin Tülbent Eskisin: Allah sana uzun ömürler versin.
- 30-Başını Ortaya Koydu: Bir işin olması için ölümü gözüne aldı.
- 31-Beslemeden Kadın, Gülden Odun Olmaz: Bir şeye karar verirken seçici olmak, yakışanı yapmak gerekir.
- 32-Bir Kapıda İki Dilenci Olmaz: Aynı anda bir kimseden iki kişinin yardım istemesi uygun düşmez.

- 33-Boşan da Semerini Ye: Doymasını bilmeyen, başkasının elindekinde gözü olana denir.
- 34-Boyu Uzun Beyni Boş, Tut Kulağından Çifte Koş: Kafası hiç çalışmayan, hiçbir işe yaramayan.
- 35-Boyuma Göre Boy Buldum Huyuma Göre Huy Bulamadım: Hayatta hiçbir şey mükemmel değildir.
- 36-Boyuna Göre Biçilmiş Kaftan: Tam uygun, ona göre
- 37-Car Car Edeceğine İş Yap: Çok konuşacağına çok çalış
- 38-Cemaziyevvelini Bilirim: Kendini olduğundan fazla göstermek isteyenlere “Ben senin nasıl biri olduğunu, geçmişini bilirim, boşuna konuşma” demektir
- 39-Çanağın Çömleğin Lafı Olmaz: Bir iş yapılırken küçük şeylerden kaçınılmaz
- 40-Çiftini Çubuğunu Topladı: Bir yerden ayrılmak için her şeyini toplamak
- 41-Çiğ Yemedim Ki Karnım Ağrısın: Haram yemedim
- 42-Derede Tarla Alma Sel İçin, Tepede Harman Alma Yel İçin, Kırkından Sonra Kız Alma El İçin: Her şeyin bir olur yanı, mantığı vardır
- 43-Dünyada En Çirkin Ses Eşeğin Sesidir; Çünkü O Sadece Şehvet Duyduğunda Anırır: İnsanları asıl niyetleri çok önemlidir, tatlı sözlerine kanmamak gerek
- 44-Gecenin En Karanlık Vakti Sabaha Karşıdır: uykunun en tatlı olduğu, kötülüklerin en çok yapıldığı zamandır
- 45-Ha Hoca Ali, Ha Ali Hoca: Söylemede şekil değil, söylenmek istenen önemlidir
- 46- Hala Yoğurdu Yumruğuyla Yemek İster: Söz dinlemez, bildiğini okur
- 47-Hamamda Türkü Çığırarak Her Akıllını Karı Değildir: Her şey her yerde yapılmaz
- 48-Hem Nalina Hem Mihına Vurur: Ne yaptığını bilmez
- 49-Her Yorulan İçin Bir Han Yapamazsın: Herkesin arzu ve isteğine göre davranılmaz
- 50-İliya İliya Yaz, Soğuya Soğuya Kış Gelir: Her şey yavaş yavaş kendini gösterir.

- 51-İç Acısını Taban Acısı Çıkarır: Çok üzülmüş birisi üzüntüsünü ya çok çalışarak ya da çok dolaşarak unuttur
- 52-İkisini Bir Çifte Koş: Akı kıt, fiziksel gücünden başka gücü olmayan
- 53-İyi İnsanı Güneş Yatağında Görmez: Kendini bilen kişiler güneş doğmadan yatağından kalkar
- 54-İyi İpek Kendini Kırdırmaz, İyi Kadın Kendini Dövdürmez: Bir işin suçunu hep başkalarında değil kendimizde de aramak gerekir
- 55-Kabahat İpliği İğirende Değil, İğ İle Çıkıktı: Suçu başkasına atma
- 56-Kadının Kırık Çırası Var Biri Sönse Biri Yanar: Kadınlar insanları birbirine düşürmekte çok ustadır
- 57-Kara Çalı Doğrunda Yatasıca: Birinden kötülük görenlerin söylediği beddua
- 58-Kara, Yumakla Ağarmaz: Alna sürülen leke kolay kolay temizlenmez
- 59-Kaymak Soğuktan Kakaç Olmuş: Süt tavaındaki kaymağın soğuktan kalıp gibi olması
- 60-Kaynana Böcü Damat Cici: Gelin kaynanayı beğenmez oğlunu beğenir
- 61-Keçi Şarap İçerse Kurda Meydan Okur: Sarhoşluk kişiye cesaret verir, istemediği şeyleri yaptırır.
- 62-Kediye Göre Fare Kıtılığı Mı Var: Ona göre her şey o kadar bol ki
- 63-Kele Yıkandın Mı Demişler Tarandım Bile Demiş: İşini düzgün yapmayan üstünkörü yapanlara denir
- 64-Kuruyası Akıl Bellemez: Bir şeyi öğrenen kişinin kendi kendine söylenmesi
- 65-Kuyruğu Kulağı Düşmüş: Çok kötü olmuş
- 66-Küllükte Bazen Gül De Biter: Ummadık yerde bazen umulmadık şeyler çıkar
- 67-Kürkü Orak Vaktinde, Orağı Kürk Vaktinde Al: Her şey ihtiyaç duyulduğu zamanda pahalıdır.
- 68-Lala Paşa Oyunu Değil: Çocuk oyuncağı değil
- 69-Minare Gölgesi, Davul Tozu: Hiçbir anlamı ve değeri olmayan şey
- 70-Nadan İle Sohbet Etme, Gir Kapıyı Ezele: Cahil ile konuşacağına, git evine kapan

- 71-Ne Kadar Ceht Etsen Olmaz; Mukadderatta Ne Varsa O Olur: Sen ne kadar istersen iste, kaderinde ne varsa onu yaşarsın.
- 72-Ne Kadar Evsen (Acele Etsen), İş Olacağına Varır: Ne kadar acele edersen et iş yine olacağına varır.
- 73-Ne Ölü Görse Ağlar Ne Düğüne Gitse Oynar: Duyarsız, bir şeyden etkilenmeyen.
- 74-Ne Sert Ol Asıl Ne Yumuşak Ol Basıl: İnsan hareketlerinde denge olmalı ne sert ne de yumuşak olmalıdır.
- 75-Nisan Yağmursuz, Mayıs Gülsüz Olmaz: Her şeyin bir vakti zamanı vardır.
- 76-Ocağın Eğriliğine Değil Dumanın Doğru Çıkmasına Bak: Önemli olan görünüş değil işin sonucudur.
- 77-Oğlan Evlenince Bey Oldum Sanır: Evlenen kendini olduğundan farklı görür.
- 78-Okumuşun Ekmeği Koynunda: Eğitim gören aç kalmaz.
- 79-On Altınlık Gelin Bin Altınlık Gelin: İnsanların değerleri farklı farklıdır.
- 80-Onun Lakırtısı Eski Bakır Takırtısı: Sözü ciddiye alınmaz.
- 81-Onun Tüfeği Çifte Mi Patlar: O benden daha mı üstün?
- 82-Orman Kibarı: Kaba davranan kişilere söylenen üstü kapalı söz.
- 83-Otuz İki Dişe Keman Çaldırıyor: Çok soğuk, buz gibi
- 84-Ödünç Güle Güle Gider Ağlaya Ağlaya Gelir: Kişi ödünç aldığı bir şeyi verirken istemeyerek verir.
- 85-Öksüzü Dövmüşler Vay Arkam Vay Demiş: Öküz bir haksızlığa uğradığında, koruyanı olmadığı için yakınır.
- 86-Öküz Yem Bitince Çifte Gideceğini Bilir: Her şeyin bir bedeli zamanı vardır.
- 87-Öldüğüne Bakmaz da Ceviz Ağacından Tabut İster: Haline bakmadan gücünün üstünde isteklerde bulunur.
- 88-Öp Babanın Elini: Konuşurken ilgisiz kişinin lafa girmesi üzerine bu edepsiz de nerden çıktı anlamında kullanılır.

- 89-Pazar Dağıldıktan Sonra Sergi Açar: İşlerini vaktinde yapmaz, zamanı geçtikten sonra işi yapmaya kalkışır.
- 90-Peşkeş Çekilen Atın Dişlerine Bakılmaz: Bedava sahip olunan şeyde kusur aranmaz.
- 91-Pır Pır Eder Uçamaz, Çukura Düşmüş Çıkamaz: Bir şeyler için çaba sarf eder ama beceremez.
- 92-Pireyi Gözünden Deveyi Dizinden Vurur: Çok iyi avcı, becerikli.
- 93-Pilav Daha Çok Su Kaldırır: Yapılacak iş tamamlanmadı, eksikliği var.
- 94-Rafta Şeker Var Ama Sana Göre Değil: Sevilmeyen birine istediği şeyi vermemek için söylenir.
- 95-Rahvan At Kendini Yorar: Bilinçsizce hareket eden kendine zarar verir.
- 96-Rüzgara Karşı Tüküren Kendine Tükür: Düşüncesizce yapılan iş kendine zarar verir.
- 97-Sabahın Yiyeceğini Akşamdan Düşün: Her şey için gerekli önlemini önceden al.
- 98-Saç Sefadan, Tırnak Cefadan Uzar: Zevkine düşkün adamın saçları, cefa çekenin tırnakları uzar.
- 99-Saçısı Çok Olan Düğünün Tatlısı Bol Olur: Düğünde çok para harcayan tatlısını da eksik etmez.
- 100-Sağ Olsun da Dağ Ardında Olsun: Özlem duyulan kişilerin sevindirici haberi alındığında söylenir.
- 101-Sahibinden Evvel Ahıra Girme: Ev sahibinden önce malına, mülküne girmek hoş değildir.
- 102-Sahipsiz Tahtayı El Alır, El Almazsa Yel Alır: Herkes malına, mülküne sahip çıkmalıdır.
- 103-Sakalım Olsun da Tarağı Nereden Olsa Bulurum: Bir şeyim olsun da ondan sonra gerekeni yaparım.
- 104-Saman Yiyen Torbasını Beraberinde Taşır: beklenmedik şeyler yapanlar sonuçlarına katlanır.
- 105-Samur Kürk de Olsa Kabahati Kimse Üzerine Almaz: Kimse herhangi bir suçu üstlenmez.

106-Sebepsiz Yere Düşman Kazanan Ya Ahmaktır Ya Da Geveze: Çok konuşan kişi ya birini kendine düşman eder ya da birilerinin kalbini kırar.

107-Sofra Görürsen Yanaş Dayak Bulursan Dolaş: Bir yerde sofraya otur reddetme anlamında kullanılır.

108-Şeytan İle Ekin Eken Ancak Samanını Alır: İş yapacağın vakit doğru insanları seçmelisin.

109-Şık Şık Nalçacık, İş Bitiren Akçecik: Paranın sesi güzeldir ve para olmadan ir şey yapılmaz.

110-Tabancanın Dolusu Bir Kişiyi, Boşu Kırk Kişiyi Korkutur: Yerinde yapılan tehdit pek çok kişiyi korkutur.

111-Tadı Kaçtı, Miyanesi Kokar Oldu: Bir süre sonra bazı şeylerden zevk almama.

112-Tarhana Aşı Damı Dolaşır, Bulgur Aşı Dağı Dolaşır: İş yapmak istiyorsan iyi beslenmelisin.

113-Tavuk Bile Su İçerken Göğe Bakar: Allah'ın varlığını hiçbir zaman unutma.

114-Tavuk, İnciyi Bir Avuç Yeme Satar: İşin kıymetini ancak ondan anlayan bilir.

115-Tilkinin Yüz Meseli Vardır Doksan Dokuzu Tavuk Üzerindedir: Herkes konuşurken en çok ilgi duyduğu şeyi anlatır, dinler.

116-Ucuzdur İlleti Vardır, Pahalıdır Hikmeti Vardır: Her şeyin bir nedeni vardır.

117-Ürküttüğün Kurbağa Attığın Taşa Değmez: Sonuçları yaptığına değmez.

118-Vurursan Acıt Yedirirsen Doyur: Ne yapacaksan layıkıyla yap.

119-Yağlı Karadır, Kolay Kolay Çıkmaz: Namusa bir laf gelirse kolay aklanılmaz.

120-Yağmur Olsa Kendi Tarlasına Yağar: Kimseye faydası yok; ancak kendi işini görür.

121- Yer Her Şeyi Yutar: Ölüme çare yoktur.

122-Yok Davara Kes Dökecek Zaman Değil: İşler çok az, boşa harcanacak para yok.

123-Zenginin Gönlü Olana Kadar Fakirin Canı Çıkar: Zengin fakirden anlamaz.

124-Zengin Arabasını Dağdan Aşırır, Fakir Düz Ovada Yolunu Şaşırır: Para insanı güçlendirir.

M-Deyimler:

- 1-Bin koyun ağası gibi kaykılmak: Dertsiz tasasız keyifle oturmak.
- 2-Kanını iliğini emmek: Karşısındakini sömürmek.
- 3-Kar yerin gübresidir: Karın faydası vurgulanmakta.
- 4-Kayış atmak: İşten vazgeçmek.
- 5-Köküne su salmak: Hepsini bitirmek.
- 6-Mum kalmak: Beğenmediği kimseye muhtaç kalmak.
- 7-Yavı yavı konuşma: Abuk sabuk, anlamsız konuşma.
- 8-Bed bed konuşma: Kötü kötü konuşma.
- 9-Cin combalak gitmek: Takla atarak gitmek.
- 10-Çöz çöz gelmek: Birlikte değil üçer beşer gelmek.
- 11-Denk gele kalmak: Rastlantı sonucu karşılaşmak.
- 12-En vurmak: Oğlak ve kuzular yavru iken kulaklarını keserek işaret koymak.
- 13-Garnı yanmak: Şüphelenip üzülmek.
- 14-Garnı genişlemek: Üzüntünün azalması.
- 15-Gamına atmak: Söylemek istediğini söyleyemeyip içine atmak.
- 16-Gıdıgıdına yetmek: Zar zor yetmek.
- 17-Gidil gidil gıdıldama: Usul usul hareket etme.
- 18-Gıdırayla vermek: Az vermek.
- 19-Gıran geldi: Tavuklara gıran girdi, hepsi öldü.
- 20-Göğnü dönmek: Midesi bulanmak.
- 21-Gücü gurumak: Üzülmek.
- 22-Habar atmamak: Konuşmamak, küsmek.
- 23-Kımıl kımıl etmek: Yavaş yavaş, ağır ağır hareket etmek.

- 24-Laf gavutlamak: Lafı değiştirmek.
 24-Ordubozanlık etmek: Verilen sözden caymak.
 25-Pıyır pıyır giyinmek: Çabuk çabuk giyinmek.
 26-Sentil savuş dolaşmak: Sallana sallana dolaşmak.
 27-Sepelleş olmak: Musallat olmak.
 28-Uyvaşık uyvaşık yürümek: Gönülsüz yürümek.
 29-Vıdı vıdı etmek: Gevezelik etmek.
 30-Yelbir yelbir gezmek: Aylak aylak gezmek.
 31Yelep yelep gelmek: Estire estire gelmek.
 32-Zaldur zaldur gezmek: İşsiz güçsüz amaçsız gezmek.
 33-Zangır zangır titremek: Çok üşümek.

N- Özdeyişler

- 1- Lom lom konuşma: Bilip bilmedik her şeyi konuşan kişiler için kullanılır.

O-Yöreye Ait Sözcükler

- 1-Gabcık gibi: İnce zayıf.
 2-Gavut gibi: Tatsız tuzsuz.
 3-Gıyamet gibi: Pek çok, çok fazla.
 4-Kayış gibi: Zayıf bakımsız saman gibi.yavan tatsız, tuzsuz.
 5-Saman çuvalı gibi: Şişman ama güçsüz kişi.
 6-Sergi gibi: Çokluk içerir.
 7-Suyu sağılımiş değirmen gibi kimse kalmamış: Kimseler yok.
 8-Tavşan pisliği gibi: Sırnaşık kişi, akmaz kokmaz.
 9-Orum orum: Havalı, mağrur.
 10-Pılapırtı: Yatak, yorgan eşya.
 11-İçirik gibi: Çok zayıf.
 12-Suyu soğulmuş değirmen gibi: Kimsesiz kalmak.
 13- Tavşan pisliği gibi: Çok sırnaşık, akmaz kokmaz.

- 14-Aladlamak: Acele etmek.
- 15-Apdestlik: Lavabo.
- 16-Aze: Kibrit.
- 17-Badılcan: Patlıcan.
- 18-Baynımak: Gelişmek.
- 19-Bigımık: Azıcık vermek.
- 20-Benildemek: Uykuda iken korkmak.
- 21-Bıldır Sene: Geçen sene.
- 22-Bıdırdamak: Fısıltı halinde konuşmak.
- 23-Böttürmek: Haşlamak.
- 24-Buva: Baba.
- 25-Carcur: Fermuar.
- 26-Cımbıldatmak: Sallamak.
- 27-Cımıldak: Oynak, sözünde durmayan.
- 28-Cadavı: Aksi kişi.
- 29-Cingan: Çingene.
- 30-Coruk: Hindi.
- 31-Çepiş: Küçük, zayıf çocuklar için söylenir.
- 32-Çember: Tülbent.
- 33-Çıkın: Yemek bohçası.
- 34-Çımkırmak: Karşı gelmek.
- 35-Daklaşmak: Sataşmak.
- 36-Dingildek: Sözünde durmayan kişi.
- 37- Duragalmak: Yorulmak.
- 38-Ekleşmek: Musallat olmak.
- 39-Eneter: Anahtar.
- 40-Eşelek: Meyvenin yendikten sonra kalan çekirdekli kısmı.
- 41-Evitlemek: Ayıklamak.
- 42-Evlek: Dönümün dörtte biri.
- 43-Fışan: Kar fırtınası.
- 44-Fıymak: Kaçmak.
- 45-Gabcık: Kabuk.

- 46-Gacım: Küçük kardeş.
47-Gahir: Tasa.
48-Gamannanmak: Yüzüstü düşmek.
49-Garagabuk: Kestane.
50-Geberesicik: Beddua.
51-Gıcırağaç: Ağaçtan yapılan salıncak.
52-Gumbil: Patates.
53-Hıycacık: Küçücük.
54-Hingirdemek: Ağlamak.
55-Horsunmak: Boş bulunmak.
56-Immana: Pek çok.
57-İrmak: Çamaşırhane.
58-İvga: Tert, tasa.
59-İti: Tatlı.
60-Kakavan: Görgüsüz kişi.
61-Kelem: Lahana.
62-Kıfı: Rüzgar esmeyen, kuytu yer.
63-Kızkıvrağı: Kumaş türü.
64-Kinneşmek: Dargın olmak.
65-Koğcu: Laf taşıyan.
66-Kuz: Kuzey.
67-Kürtüne: Kar birikintisi.
68-Malak: Manda yavrusu.
69-Magır: Para.
70-Man Kafa: Kafası kalın.
71-Masıt: Kasıtlı yapılan iş.
72-Mafir: Bilerek isteyerek.
73-Meccane: Bedava, ücretsiz.
74-Mışkırmak: Darılmak.
75-Noda: Saman yığını.
76-On: Bol, bereketli.
77-Öbüldemek: Emekleyerek yürümek.

- 78-Palazlanmak: Durumun iyileşmesi.
79-Payın: Küçük su yolu.
80-Peşkir: Havlu.
81-Pekemek: Kapatmak.
82-Püsülenmek: Oyalanmak.
83-Savak: Değirmen suyunun boşa aktığı yer.
84-Seke: Pencere önüne konan sedir.
85-Semremek: Büyümek, gelişmek.
86-Sinirsek: Sert, kırılmaz.
87-Şaplak: Tokat.
88-Şarлак: Çağlayan.
89-Şibit: İnce yufkadan yapılmış yufka ekmeği.
90-Şipcik: Terlik.
91-Talaz: Kasırga.
92-Tavsımak: Gevşemek.
93-Tığteber: Hepsi, bütünü.
94-Tıknaz: Kısa boylu.
95-Tülü: Şeftali.
96-Uşamına: Gelişigüzel.
97-Velesbit: Bisiklet.
98-Yağlık: Havlu.
99-Yamız: Yan taraf.
100-Yarımla: Kilo ölçer.
101-Yarsımak: Özenmek.
102-Yarsetmek: Yapmaya heveslenmek.
103-Yavı: Ahmak.
104-Yencecik: Hafif.
105-Yettigari: Yeter artık.
106-Yüzcek: Şahsen.
107-Zapırt: Ani.
108-Zebella: İri yarı
109-Zıngıldatmak: Oynatmak.

110-Zirzop: Düşüncesiz.

111-Zombuldamak: Korkudan titremek.

112-Kösülmek: Nefes nefese kalmak, gücü tükenmek.

113-Samıt: Konuşmayan, ahraz.

V. BÖLÜM

NALLIHAN'DA YETİŞEN SANATÇILAR, BİLİM ADAMLARI ve YAZARLAR

Nallıhan çoğu ilçeye göre okuryazar oranı fazla olan bir ilçedir. Tarla işleriyle uğraşanların yanında öğretmen, doktor, asker, öğretim üyesi, yazar gibi çok sayıda kişi Nallıhan'dan çıkmıştır. Nallıhan'da yetişip Türkiye'nin çeşitli yerlerinde görev yapan, önemli şahsiyetler şunlardır;

ADALET AĞAOĞLU:

Türk Edebiyatına roman, hikâye, oyun türlerinde katkısı olan Adalet Ağaoğlu 1929 yılı Ankara-Nallıhan doğumludur. 1946'da Ankara Kız Lisesini, 1950'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatını bitiren Ağaoğlu 1951 ve 70 yıllarında Ankara radyosunda radyo tiyatro müdürü, program uzmanı ve daire başkanı olarak görev yapmıştır. Yazarlığa ilk adımını Ulus gazetesinde tiyatro eleştirisi ile atmıştır Sevim Uzgören ile yazdıkları "Bir Oyun Yazalım" adlı oyun ilk olarak Ankara Küçük Sahne'de oynandı. Romanını yayınlayana kadar tiyatro eleştirisi yazmaya devam etmiştir.

1973'lü yıllardan sonra eleştiri yazılarının yanı sıra öykü ve roman türlerine daha fazla ağırlık vermiştir. Eserleri daha çok devrin içinde bulunduğu sıkıntıları işleyen sosyal içerikli konulardır. Eserlerindeki konuların yanı sıra anlatım biçimiyle de oldukça dikkat çekicidir. İç monolog, geri dönüş, olayları ayrıntılı bir şekilde anlatarak kişileri tahlil etmesi edebiyat dünyasında dikkat çekmiştir. İlk romanı olan "Ölmeye Yatmak" ta akademik kariyeri için her şeyi göz ardı eden bir kadının yaşantısından bahsetmektedir.

İkinci romanı olan “Fikrimin İnce Gülü”nde özgürlüğünü Almanya’da arayan bir kişinin arabasıyla yurda dönmesi ve köyüne kadar süren yolculuğundan bahsedilmektedir. Bu roman Anadolu insanının kendine nasıl yabancılaşabileceğini göstermektedir. “Ölmeye Yatmak” adlı eserinde kırklı, ellili, altmışlı yılların Türkiye’sini gerçekçi bir şekilde yansıtmıştır. Modernleşme çabalarının ilk yıllarını, dünya gündemini, Türkiye’nin sosyal ve politik yapısını dile getirmektedir. “Bir Düşün Gecesi” adlı eserinde 12 Mart 1971 sonrası yaşananlar, özellikle de aydınlara dikkat çekilmiştir. Bu eserde insanların değil, çevrenin bir şeytan gibi davrandığı savunulmaktadır. Diğer eserlerinde ise daha çok bireylerin iç dünyasına yöneldiği görülmektedir. Öykülerinde, romanlarındaki çarpıcı üslup yanında alaycı üslubu ile de dikkat çekmiştir.

Adalet Ağaoğlu “Üç Oyun” adlı eseriyle 1974 yılında Türk Dil Kurumu Tiyatro ödülüne, “Yüksek Gerilim” adlı eseriyle Sait Faik Hikaye Armağanı’na laik görülmüştür.⁴³

16 Aralık 2009’da Nallıhan’a gelen Adalet Ağaoğlu hem hemşerileri ile hasret gidermiş hem okunması için beş yüz bin kitap dağıtmış hem de pek çok soruya cevap vermiştir. Düzenlenen bu etkinlikte Adalet Ağaoğlu kitap okumanın önemine, kitaplarını yazma nedenine, yazar olmak için ne gerektiğine, hem kadın hem de yazar olmanın zorluklarına kadar Nallıhanlı öğrencilerin sorduğu soruları cevaplamıştır.

Adalet Ağaoğlu’nun memleketine yapmış olduğu bu ziyaret basında da yer bulmuştur. Hürriyet gazetesi yazarı Doğan Hızlan 21 Aralık 2009 tarihli yazısında Adalet Ağaoğlu’ndan şöyle söz etmiştir;

“Okuma Haftasında Ağaoğlu’na Sürpriz

İyi romancı Adalet Ağaoğlu, doğduğu yer Nallıhan’da ağırlandı. Ağırlama ve okuma programını kaymakam Ömer Toraman düzenledi. Kaymakamlara örnek bir olay diye yazıyorum. Toraman, Adalet Ağaoğlu’yu Nallıhan’a davet ediyor. Programın ayrıntılarını anlatınca, Adalet Ağaoğlu kabul ediyor. Kaymakam onun kitaplarından 500 tane çocuklara dağıtıp okutuyor. Ayhan

⁴³ Ana Britanica, c. 1, s. 183

Sümer Nallıhan Kültür Merkezi'nde kitaplarını okumuş olan çocuklar ona sorular yöneliyor. Hiç kuşkusuz salonda edebiyat öğretmenleri de yazarla konuşuyorlar. Ağaoğlu, Nallıhan'dan lise olmadığı için ayrıldıklarını söylüyor, oysa şimdi dokuz lise var.

Okuma Haftası'nda çocuklara büyük bir yazarın kitaplarını okutmak, yazarıyla buluşturmak çok güzel. Adalet Ağaoğlu'nun kızlık soyadı Sümer. İyi bir okur olan yüksek mühendis Halim Ağaoğlu ile evlendikten sonra Ağaoğlu soyadını aldı.

Ayhan Sümer de Adalet'in ağabeyi, diğer kardeşi ünlü oyun yazarı, yönetmen Güner Sümer. Bazı yerlerde devletin, mülki amirliğin kültürel desteği, katkısı olmalı. Son yıllarda gittiğim okullarda ben de bu ciddiyeti görüyorum. Çağırdıkları yazarın kitabını okutuyorlar, barkovizyon hazırlıyorlar. Çağrılı yazarı daha önce kitaplarıyla ve yaşantısıyla tanıyorlar. Bu olayın beni çeken yanı bir başka açı. Orada doğan bir yazarı doğduğu yerde anmak... Bu olay Nallıhan'a bence onur verdi.

Adalet Ağaoğlu'nun bir oyunu da geçen çarşamba New York'ta oynandı. İki erkek için yazılan bu oyunun adı: Bir Kahramanın Ölümü. Bu kez bir kız bir erkek oynadılar. Oyuncular; Fulya Peker ile Cem Baza. Yazara gelip bu oyununu Ölmeye Yatmak romanıyla birlikte dokumak istediklerini söylemişler, müsaade üzerine oyunu yazmışlar, yeni metinle yazarın onayını alınca sahneye getirmişler.

New York'ta seyredenler, metnin de, oynanışının da çok başarılı olduğunu söylüyorlar. O kadar ilgi görmüş ki, İKSV'nin Tiyatro Festivali'ne katılması bile gündemde.

Adalet Ağaoğlu çok yönlü bir yazardır.

Öyküleriyle, romanlarıyla, yazıları, günlükleri, oyunları ile Türk edebiyatına katkıları tartışılmaz derecede çoktur.

Diğer kentlerdeki kaymakamların da bu tür etkinlikler yapmalarını öneriyorum. Özellikle yazarların doğdukları yerde.”

Adalet Ağaoğlu'nun başarı künyesi şöyledir;

OYUN

- 1- Evcilik Oyunu (1964)
- 2- Çatıdaki Çatlak (1965)
- 3- Tombala (1967)
- 4- Sınırlarda (1970)
- 5- Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar (1973)
- 6- Kendini Yazan Şarkı (1976)
- 7- Çok Uzak-Fazla Yakın (1991)
- 8- Duvar Öyküsü (1992)
- 9- Fikrimin İnce Gülü (1996)

ROMAN

- 1- Ölmeye Yatmak (1973)
- 2- Fikrimin İnce Gülü (1976)
- 3- Bir Düşün Gecesi (1979)
- 4- Yazsonu (1980)
- 5- Üç Beş Kişi (1984)
- 6- Hayır (1987)
- 7- Ruh Üşümesi (1991)
- 8- Romantik Bir Viyana Yazı (1993)

ÖYKÜ

- 1- Yüksek Gerilim (1974)
- 2- Hayatı Savunma Biçimleri (1997)
- 3- Sessizliğin İlk Sesi (1978)
- 4- Hadi Gidelim (1982)

ANI

- 1- Göç Temizliği (1985)
- 2- Gece Hayatım (Rüya Anlatısı, 1991)

DENEME

- 1- Güner Sümer Toplu Eserleri (1983)
- 2- Adalet Ağaoğlu Seçmeler (1993)
- 3- Karşılaşmalar (1993)
- 4- Geçerken (1996)
- 5- Başka Karşılaşmalar (1996)

ÖDÜLLERİ

- 1- 1974 Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü Üç Oyun'la
- 2- 1975 Sait Faik Hikaye Armağanı Yüksek Gerilim'le
- 3- 1979 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü Bir Düğün Gecesi ile
- 4- 1980 Orhan Kemal Roman Armağanı Bir Düğün Gecesi ile
- 5- 1980 Madaralı Roman Ödülü Çok Uzak-Fazla Yakın'la
- 6- 1992 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü (Tiyatro)
- 7- 1997 Aydın Doğan Vakfı Roman Ödülü Romantik Bir Viyana Yazı ile
- 8- 1995 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat (Edebiyat) Büyük Ödülü

ÇALIŞMALARI

- 1- Çok Uzak Fazla Yakın
- 2- Hayır
- 3- Mektuplaşmalar
- 4- Ruh Üşümesi
- 5- Sessizliğin İlk Sesi

UNVANLAR

TÜYAP Onur Yazarı (1994), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora Unvanı (1998), ABD OSU (Ohio State University, Humane Letters) Edebiyat Fahri Doktora Unvanı (1998).

HALİS BAŞARIR

Belenören'de 1943'te doğmuştur. İlkokulu Eymir Köyünde bitirdikten sonra, Hasanoğlan Atatürk Öğretmen Okuluna girmiştir. 1963 -1966 yılları arasında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş bölümünü bitirmiştir. Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik yapmakla birlikte ilk kişisel sergisini 1960 yılında Atatürk Öğretmen Okulunda açmıştır. 1965- 75 yılları arasında İzmir fuarında çeşitli kuruluşlar için heykeller tasarlamıştır. 1984 yılında da eserlerini pek çok yerde sergilemiştir. 1970 yılından beri İstanbul Devlet Opera ve Balesinde dekoratör- heykeltıraş olarak görev yapmaktadır.

Ödülleri:

- 1- 1969 İstanbul Devlet Opera ve Balesi binasının açılışı nedeniyle düzenlenen resim, heykel yarışmasında heykel dalında birinci mansiyon
- 2- 1979 Balkan Film Şenliği Karikatür Yarışması'nda birincilik ödülü
- 3- 1979 Dünya Gençlik Festivali Türkiye Afiş Yarışması'nda birincilik
- 4- 1979 Disk Afiş Yarışması'nda birinci mansiyon
- 5- 1988 Tekel Resim Yarışması'nda birincilik ödülü

Sergileri

1984 İstanbul, 1990 Balıkesir, 1991 İstanbul, 1993 Eskişehir, 1994 Bursa, 1994 Çatalca, 1995 İzmir, 1996 Ankara, 1996 İzmir⁴⁴

PROF. DR. M. NACİ KARAAĞAÇ

Nallıhan'da 1954'te doğmuştur. İlk ve ortaöğrenimini Nallıhan Merkez Sakarya İlköğretim Okulu ile Nallıhan Ortaokulunda yapmıştır. Yükseköğrenimini 1970- 76 yılları arasında İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde yapmıştır. 1976- 80 yılları arasında da Nöroloji Anabilim dalında uzmanlık eğitimi almıştır. 1987 yılında doçent, 1996'da profesör olmuştur.

⁴⁴ Mesut Şener, Nallıhan, Ankara 1998, s.216

Yüzün üstünde seminer, konferans ve sempozyumlara katılan Karaağaç Memorial Hastanesi Nöroloji anabilim dalında görevini icra etmektedir.⁴⁵

GÜNER SÜMER

Nallıhan'da 1936'da doğmuştur.. Türk tiyatro ve sinema oyuncusu, oyun yazarı olan Güner Sümer, Adalet Ağaoğlu'nun da kardeşidir. 1960 yılında öğrenim gördüğü Ankara Hukuk Fakültesinden ayrılarak Paris'e giden Güner Sümer Charlis Dulin'de tiyatro eğitimi görmüştür. Odeon Tiyatrosu'nda ünlü tiyatrocusu Jean Louis Barrault'nun "Theatre National Populaire'de de Jean Vilar ve Georges Wilson'ın asistanlığını yapmıştır. Türkiye'ye döndüğünde İstanbul'da Asaf Çiğiltepe önderliğinde kurulan Arena Tiyatrosu'nda görev yapmıştır. Çiğiltepe ile birlikte Ankara'da da Ankara Sanat Tiyatrosu'nu (AST) kurmuş, Çiğiltepe öldükten sonra da İstanbul Sanat Tiyatrosu'nu kurmuştur. Ankara Üniversitesi Tiyatro Topluluğu ve Sahne Z'de amatör olarak da çalışan Güner, 1962 yılında Arena Sahnesinde profesyonel hayatına adım atmıştır. Öğrencilik yıllarında şiirler yazıp "Şairler Yapağı, Yelken, Ufuklar" gibi çeşitli dergilerde öykü, oyun, tiyatro eleştirisi de yazmıştır. Bunlar yanında Gorki gibi dünyaca ünlü yazarlardan çevirilerde yapmıştır.⁴⁶ 1964'te de Paris'te tanıştığı yazar Tezer Özlü ile evlenmiştir. Eskişehir Belediye Tiyatrosu gibi çeşitli yerlerde çalışan Güner, AST sahnesinde sahnelediği "Ayak Bacak Fabrikası" adlı oyunu ile en iyi yönetmen ödülünü kazanmıştır. Daha sonra filmi de yapılan "Bozuk Düzen" adlı oyunu ile Anadolu'dan İstanbul'a gelen orta halli ailenin yaşadığı ekonomik bunalımı anlatmıştır. Hüzzam Adlı oyununda da eski dönemlerin romantizmi ile yeni dönemin gerçekliğini birleştirerek kadının sanayi düzenine girmesi ve topluma yabancılaşmasını dile getirmiştir. Ablası Adalet Ağaoğlu eserlerini "Toplu Eserleri" adı ile 1983'te yayımlamıştır.⁴⁷

⁴⁵ <http://www.ctf.edu.tr/anabilimdallari>

⁴⁶ Nusret Mutlu, Her Yönüyle Nallıhan, Anlara 1998, s. 219

⁴⁷ Sabah gazetesi 15.10.1999 tarihli yayını

Eserleri:

- 1- Bozuk Düzen (1965)
- 2- Hüzzam (1985)
- 3- Yarın Cumartesi (1988)

DR. ALİ AKGÜN

Doğandere Köyünde 1946'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Nallıhan'da liseyi İstanbul Kabataş Erkek Lisesinde yapmıştır. İTÜ Elektrik Fakültesi akım/elektronik bölümünden mezun olduktan sonra 1972 yılında masterını yapmıştır. TRT'de çalıştığı yıllarda Milli Eğitimin açmış olduğu burs ile İngiltere'ye doktora yapmaya gitmiştir. Londra'da King's College'de mühendisliğin tıbbi uygulaması alanında doktora yapıp, kolejin Biyo- medikal Mühendisliği bölümünde akademisyen olarak çalışmıştır. 1984 yılında kimi şirketlerde MRI ile ilgili çalışmalarını sürdürmüştür. 1993 yılında göğüs kanserinin erken tedavisi için oldukça küçük olan ama yüksek hız ve seviyede görüntü verebilen patenti kendine ait MRI sistemi geliştirmiştir. Hazırladığı bu sistem ile İngiltere Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nın koymuş olduğu araştırma ve geliştirme projesinde en yüksek ödüle layık görülmüştür. Tüm dünyada oldukça dikkat çeken bu buluşu üzerine Akgün İngiltere'nin önde gelen kanser merkezlerinde çalışmalarına devam etmektedir.⁴⁸

PROF. DR HÜSNÜ KIZMAZ

Bozyaka 1944 doğumlu olan Kızmaz ilk ve orta öğrenimini Nallıhan'da 1965 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümünü bitirmiştir.

Çeşitli okullarda öğretmenlik yapan Kızmaz 1971'de Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde asistan olarak göreve başlamıştır. 1976'da master ve

⁴⁸ Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s 217

doktorasını tamamlamıştır. 1977- 79 yılları arasında “The Western Ontario University, Canada” da doktora üstü çalışmalarda bulunmuştur. ⁴⁹

Yayımlanmış Makaleleri ve Eserleri:

- 1- On Certain Seguece, Canad. Math. Bull. Vol. 24(2) 1981
- 2- Fonksiyonel Analize Giriş, KTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları 1993
- 3- On Certain Seguece Spaces 11, İnter. J. Math. And Sci. Vol. 18 no.2, 1995⁵⁰

ORHAN EREN:

Nallıhan 1922 doğumlu olan Orhan Eren 1946'da Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Bir süre serbest avukatlık yaptıktan sonra 1954- 1957 yılları arasında Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanı seçilmiştir. 1965 yılında siyasete atılarak Adalet Partisi'nden milletvekili seçilmiştir. Demirel'in kurduğu hükümetlerde devlet bakanı ve içişleri bakanı olmuştur. 1980'lerden sonra siyasetten uzaklaşmıştır.⁵¹

BİLAL GÜNGÖR:

Bilal Güngör 1945 yılı Nallıhan doğumludur. İTÜ Kimya Mühendisliği Bölümünü Bitiren Bilal Güngör tüccarlık, çiftçilik gibi çeşitli işlerle uğraştıktan sonra İl Genel Meclisi Üyeliği, XIX. Dönem milletvekilliği ve Turizm Bakanı olarak görev yapmıştır. 19 Aralık 2007 yılında vefat etmiştir.⁵²

MEHMET OĞUZMAN:

Nallıhanlı önemli iş adamlarındandır. Termal Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanıdır. Söğüt'de yılda 7 milyon metrekare seramik üretim kapasiteli termal seramik fabrikası ile fabrikanın enerjisini sağlayacak 5 MW

⁴⁹ <http://www.mersin.edu.trf>

⁵⁰ Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s. 217

⁵¹ <http://www.botav.org/orhan-eren/>

⁵² http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilal_Güngör

gücündeki kojenasayon tesisi Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından hizmete açılmıştır.

NEVZAT CEYLAN:

Nallıhan 1953 doğumlu olan Nevzat Ceylan Orman Genel Müdürlüğü yapmıştır. 1994 yılında Nevzat Ceylan'ın Milli Parklar Genel Müdürlüğü döneminde Nallıhan Kuş Cenneti koruma altına alınmıştır. Doğru Yol Partisi İl Başkanlığı ve Demokrat Parti Genel Başkan Yardımcılığı yapmıştır.

AYHAN SÜMER:

1931 yılı Nallıhan doğumlu olan Ayhan Sümer'in öğrenim hayatı Ankara'da geçmiştir. 1943 yılında kendi firmasını kurmuş Ankara ve İstanbul'da tekstil ticareti ile uğraşmaktadır. Ayhan Sümer'in Nallıhanlılara ve Ankaralılarına pek çok katkısı olmuştur. 1995 yılında Nallıhan vakfı başkanlığı yapmış, 930 öğrenciye karşılıksız burs vermiştir. Nallıhan'da Hafız Mustafa Sümer Kız Öğrenci Yurdunu açmıştır. Süleyman Demirel döneminde eğitim için önemli maddi katkılarda bulunmuştur. Dört yıl Ankara Vakfı Başkanlığı yaparak maddi ve manevi katkılarda bulunarak vakfın ayakta kalmasını sağlamıştır. Gençlerbirliği'nin zor günlerinde de çeşitli katkılarda bulunmuştur. ANAÇEV kurucu kurul üyesidir. Eğitime %100 destek projesi kapsamında Ankara-Dikmen'de yirmi derslik Ayhan Sümer Anadolu Lisesi ve Serpil Sümer Anaokulu'nu yaptırmıştır. 2008 yılında da TBMM üstün hizmet ödülüne layık görülmüştür.⁵³

⁵³ <http://ayhanmagazalari.com/index>

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tezimde Nallıhan'ı tarihi ve coğrafyasıyla birlikte kültürel özellikleri bakımından da ele aldım. Nallıhan geçmişten günümüze çoğu medeniyete ev sahipliği yaptığı için çeşitli kültürel özellikleri de hala yaşatmaktadır. Hıdırellez Günü gül ağacına dilekler asıldıktan sonra ağacın dibine mum yakma adetinin eskiden kalma olduğunu söyleyebiliriz. Çoğu yerde mum yakma adeti olmadığı halde Nallıhanlılar özel günlerde dilekleriyle birlikte mum yakmakta, işte bu da kültüründe sentezleme olduğunu göstermektedir. Çeşitli kültürlerin var olduğuna kanıtlardan biri de son yıllarda Anadolu Medeniyetler Müzesi Müdürü Melih Arslan tarafından Çayırhan Gülşehri'nde yürütülen kazılarda kayıp Juliopolis kentine ulaşılmıştır. Yapılan kazılarda altmıştan fazla mezara ulaşılmıştır.

Nallıhan toprağı oldukça verimlidir. Geçmiş yıllarda yetiştirilen meyve ve sebze hem halkın kendine yeter hem de fazlasını satardı. Ancak günümüzde ekilen yerlerin büyük bir kısmına bina yapılmış, bir kısmı da ekilmeyerek boş bırakılmıştır. Tarımdaki gerilemenin temel nedenlerinden biri de yaşayanların çoğunun memur olması, Çayırhandaki Termik Santralinde çalışması, toprak işi ile uğraşan yaşlıların vefat etmesi gençlerin de anne, babalarından gördükleri toprak işini devam ettirmemesidir. Ekonomik açıdan daha fazla zorlanmadan Nallıhanlıların bu verimli toprakları çeşitli şekillerde değerlendirmesi gerekmektedir. Bunun da ilçede konserve, salça, meyvesuyu gibi çeşitli fabrikaların açılmasıyla gerçekleştirilebileceğini düşünüyorum.

Nallıhan'ın jeolojik yapısı da oldukça ilginçtir. Nallıhan yolu üzerindeki renkli dağlar Nallıhan'a gelen çoğu turistini dikkatini çekmektedir. Son zamanlarda Rafet El Roman gibi kimi sanatçılar tarafından keşfedilen bu dağlar tabii plato olarak klip çekimi için farklı bir mekan olmuştur.

Bu kadar önemli özellikleri yanında Nallıhan'ın tanıtımı ile ilgili çok büyük eksiklikler olduğunu düşünüyorum. Çevresindeki ilçeler kalkınmak için çeşitli yollar denerken Nallıhan'ın diğer ilçelere göre geri planda kalması

bana göre üzüntü verici. Nallıhan bir yönüyle değil tarihi, coğrafyası gibi çok çeşitli özellikleriyle tanıtılması gerektiğini düşünüyorum. Örnek olarak güveçte sarılan sarmaya, kapama pilava ve baklavaya festivaller düzenlenirse hem bu tatlar tanıtılmış olur hem de Nallıhan ismi pek çok kişinin hafızasında yer edinmiş olur. İlçenin tanıtımı için o kadar çok kaynak var ki bunların her birinin üzerinde itinayla çalışılsa eminim ki Nallıhan bugün yüz binlerce turist için uğrak yeri olur.

Birkaç yıldır Nallıhan'a gidildiğinde yerli, yabancı turistlerle karşılaşmak oldukça sevindirici. Bu kadar turist gelmesindeki etkenlerden biri de doğa yürüyüşü gibi spor dallarına gönül veren kişilerin Türkiye'de sayısının artmasıdır. Nallıhan coğrafyası bakımından bu tarz sporlara uygun olduğu için pek çok kişinin uğrak yeri olmaya başlamıştır. Türkiye oryantiring Federasyonunun Nallıhan'ı ziyaret etmesiyle Nallıhan Spor Kulübü bünyesinde açılmaya karar verilen oryantiring branşı ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Nallıhan'ın coğrafyasındaki farklılık Kültür ve Turizm Bakanlığının da dikkatini çekmiş olacak ki bakanlıktan gelen heyet tarafından ekoturizm çalışmaları başlatılmıştır. Doğa sporları için gelenler yanında Nallıhan'ın tarihi yerlerini de gezmek isteyenler ya da inanç turizmi için gelenler (Tapduk Emre, Bacım Sultan Türbeleri gibi) Nallıhan'ın içini ve gezilip görülecek yerleri rehberler eşliğinde gezdikten sonra meydandaki satış merkezine gelerek çeşitli amaçlarla kullanılan ipek iğne oylarından almaktadır. Bu da Nallıhan'ın ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Eğitim açısından da son yıllarda Nallıhan'da önemli gelişmeler olmaktadır. Gazi Üniversitesi işbirliğiyle meslek yüksek okulu açılması için çalışmalar yürütülürken, gençleri spora teşvik etmek amacıyla Tofaş Basketbol okulu açılış hazırlıkları başlamıştır.

Bu kadar önemli özelliklere sahip olan Nallıhan'da 23-27 Haziran 2010'da yapılacak olan "Nallıhan Uluslararası Tapduk Emre ve İpek İğne Oyları Kültür Sanat Festivali" ilçenin tanıtımı için oldukça önemlidir. Festival kapsamında ülkemizdeki folklor guruplarıyla birlikte Sırbistan, Yunanistan,

Gürcistan, Ürdün, Endonezya'dan gelecek folklor guruplarının da ilçenin tanıtıma önemli katkısı olacaktır.

Her dönemde Nallıhan Belediyesi tarafından çeşitli çalışmalar yapılsa da ister Nallıhan'daki Nallıhanlılar olsun ister Nallıhan dışındaki Nallıhanlılar olsun memleketlerini kalkındırmak, tanıtmak için elini bu ağır yükün altına koymalı, devletimiz tarafından da ilçedeki kültürel öğelere önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- 1-Büyük Kültür Ansiklopedisi, c.9 ,Başkent Yayıncılık, 1984, s.3437
- 2-1967 Ankara İl Yıllığı, Ajans Türk Matbaacılık, 1967, s.381
- 3- Tarihi İpek Yolunda Ankara, Ankara Valiliği, 2007, s.13
- 4- Yeni Türk Ansiklopedisi, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1985, c.7, s. 2574
- 5- Şener, Mesut, Nallıhan, Ankara, 1998
- 6- Şener, Mesut, Nallıhan, Ankara, 1998, s.17
- 7- Evliya Çelebi Seyehatnâmesi, 1314, c.2 s.459
- 8-Evliya Çelebi Tam Metin Seyehatnâme ,Üçdal Neşriyat, 2 cilt, 1993, s.736
737
- 9-Evliya Çelebi Seyehatnâmesi , c4, s.167 168
- 10-Mutlu, Nusret, Her Yönü İle Nallıhan, 2007, s.19
- 11- Özkök, Barış, Tercüman gazatesi, 19.07.2005
- 12- Öztürk, Mehmet, Nallıhan ve Kültürel Değerleri, Nallıhan, 2007, s23
- 13- Mütercim Mustafa Atalık Nallıhan'ın Sesi gazetesi, 30 Haziran 2009, s 5
- 14- Tarihi İpek Yolunda Ankara Dergisi, 2007, s 21
- 15- Şener, Mesut, Nallıhan, 1998, s.23
- 16- Şener, Mesut tarafından Ali Mevad Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lugatı c3, s 813-814 İst. Maarif Nezareti h. 1314/1819 (eski yazı), alıntıyı çeviren Orhan Özdil
- 17- Şener, Mesut tarafından “ Şemsettin Sami, Kamusü'l Alem c.6 s.459 h. 1316/1898 Tarihi Coğrafi Ansiklopedik Lügat (eski yazı)”, çeviri Orhan Özdil
- 18- Türkiye Ansiklopedisi, Yıldız Matbaacılık, Ankara, 1951, c.4, s.282-284
- 19- Tezel, Naki, Ülkü Dergisi, c.6, sayı 63 1 Mayıs 1944, s.13
- 20- <http://www.nallihan.bel.tr/domates.asp>
- 21- Kaplan, Mehmet, Kültür ve Dil, İstanbul, 1975, s. 199.
- 22-Dundes, Alan, Milli Folklor, 2005, sayı 65, s.127
- 23- Şener, Mesut, Nallıhan , Ankara, 1998, s 162
- 24- Şener, Mesut, Nallıhan, Ankara, 1998, s 163
- 25- Mutlu, Nusret, Her Yönü İle Nallıhan, 2007, s. 36
- 26- Şener, Mesut tarafından; N. Mutlu s. 37- derleyen Hamiyet Gürelli

- 27- Şener, Mesut , Nallıhan,1998, s. 165
- 28- Şener, Mesut, Nallıhan, 1998, s.189
- 29- Şener, Mesut, Nallıhan, 1998, s. 192
- 30- Ord. Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, 2003, s.247
- 31-Öztelli, Cahit, Belgelerle Yunus Emre, 1977, s 53-55
- 32- TC Kültür Bakanlığı İnternet Sitesi
- 33- Öztürk, Mehmet, Nallıhan ve Kültürel Değerleri, 2007, s118
- 34- Mutlu, Ali Nusret, Nallıhan'ın Dünü Bugünü, 2007, s95
- 35- Önder, Mehmet, Aldı Sözü Anadolu, Meb İstanbul, 1922, , s 22
- 36- Ana Britanica, c. 1, s. 183
- 37- Şener, Mesut, Nallıhan, Ankara 1998, s.216
- 38- Mutlu, Nusret, Her Yönüyle Nallıhan, Anlara 1998, s. 219
- 39-Sabah gazetesi 15.10.1999 tarihli yayını
- 40- A.Nusret Mutlu, Her Yönü İle Nallıhan, Nallıhan, 2007, s.19
- 41- Nallıhan dergisi, Aralık 2007, s25, Nallıhan
- 42- Ord. Prof. Dr. M. Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, 2003, s. 247
- 43- A.Nusret Mutlu, Her Yönü ile Nallıhan, 2007, s. 56, Nallıhan
- 44-<http://www.nallihan.bel.tr/vezirler.asp>
- 45- <http://www.lezzetduragi.net/koy-sofrasi-kapama-pilavi-r26.html>
- 46- <http://www.ctf.edu.tr/anabilimdallari/>
- 47- Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s 217
- 48-<http://www.mersin.edu.tr/apbs.php?id=103>
- 49-Mesut Şener, Nallıhan, Ankara, 1998, s. 217
- 50-<http://www.botav.org/orhan-eren/>
- 51- <http://tr.wikipedia.org/wiki/>
- 52-<http://ayhanmagazalari.com/>
- 53-[://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre](http://tr.wikipedia.org/wiki/Yunus_Emre)

KAYNAK KİŞİLER

- 1- Müşerref Şen, Soğukkuyulu, 60
- 2- Mukaddes Erten, Beydilli, 40
- 3- Fatma Aykul, Sobranlı, 62
- 4- Nuri İlgüm, Emrem Sultan Köyü Muhtarı, 65
- 5- Ekrem Öztürk, Akdereli, 57
- 6- Ahmet Çakıroğlu, Naldereli, 70
- 7- Seher Özçelik, Akdereli, 60
- 8- Rasim Öztürk, Akdereli, 85
- 9- Yemeklerin tariflerinde Mukaddes Öztürk, Melek Meta ve Melehat Ertan'dan yararlanılmıştır.
- 10- Resimlerde Nallıhan Turizm Gönüllülerinin arşivlerinden, Hamiyet Gürelli'nin yağlı boya tablolarından ve kendi çektiğim resimlerden yararlanılmıştır.

ÖZET

Öztürk, Fulya; Nallıhan Folklore A Historical Review; Master Thesis; Ankara-2010

Bu tezimde amacım geçmişten günümüze kadar pek çok değeri bünyesinde bulunan Nallıhan'ı daha derinden tanımak ve ayrıca Nallıhan'ın var olan potansiyelini ortaya çıkarıp, ilçenin sadece Nallıhanlılar tarafından değil pek çok kişi tarafından tanınmasını sağlamaktır.

Yapmış olduğum tezimde Nallıhan'ın coğrafi konumunda İpek Yolu'nun önemine, İpek Yolu'nun ekonomik getirisinin yanında bir diğer işlevi olan İpek İğne Oyalarına ve bu oyaların Nallıhanlı pek çok hanım için aile ekonomisine destek anlamına geldiğine değinilmiştir. İpek İğne Oyaları sayesinde Nallıhan uluslararası pek çok platformda da sergilenerek hem beğeni kazandığı hem de ilçenin tanıtılmasına katkı sağladığı belirtilmiştir.

Tarihi bakımdan önemine de değinilen Nallıhan'da geçmişten günümüze kalan; Nasuh Paşa tarafından yaptırılan han, hamam ve camiden günümüze sadece han ve cami kalmıştır. Çeşitli kuruluşlar tarafından da restore ettirilerek varlıkları korunmaya çalışılmaktadır.

Nallıhan'ın Nallıhan olarak anılmasında Körolu'nun da önemi yadsınamayacağı anlaşılmıştır. Rivayetlerde de belirtildiği üzere Nasuh Paşa tarafından yaptırılan handa kalan Köroğlu'nun atının nalı düşmesi üzerine ilçeye bu ad verildiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak tezimde Nallıhan'ın folkloründen, ekonomisine; tarihinden, Nallıhan'da yetişen önemli kişilere kadar kapsamlı bir çalışma bölümler halinde hazırlanmış ve çıkarımlar değerlendirme kısmında ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Nallıhan, Nasuh Paşa, İpek Yolu, Köroğlu, İpek İğne Oyaları

ABSTRACT

Öztürk, Fulya; Geçmişten Günümüze Nallıhan Folkloru; Yüksek lisans, Ankara-2010

This thesis, my aim in the past and today many values within the Nallıhan then deeper to get to know and also Nallıhan's got the potential to reveal whether the district's only Nallıhan people not by many people, by the recognition means.

Have done my thesis on my Nallıhan the geographical location of the İpek Yolu to the importance of the İpek Yolu of economic benefits besides other functions as İpek İğne Oyaları and the vote of the Nallıhan with many women for family economic support to the means that have been mentioned. With silk embroidery Nallıhan exhibited internationally in many platforms and has won acclaim as well as contributing to the promotion of the district was reported.

Also referred to the importance of maintenance on Nallıhan surviving in the past; Nasuh Paşa inn was built by, baths and mosques, and mosques from the day we just stayed inn. By various organizations that are trying to protect assets and is being restored.

Nallıhan's Nallıhan can not be denied as an important Körolu'nun was understood. As stated in the Nasuh Paşa narrated by the horse's hooves in the fall at the inn on the bak of the names given to the district stated.

As a result, my thesis Nallıhan's folklore, economy, history, important people growing up in Nallıhan in sections prepared a comprehensive study and evaluation section inferences are discussed.

Keywords: Nallıhan, Nasuh Paşa, İpek Yolu, Köroğlu, İpek İğne Oyaları